

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Monika Suchánková

**Dokazování v civilním procesu se
zaměřením na znaleckou činnost**

Rigorózní práce

Vedoucí rigorózní práce: doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Tematický okruh: Civilní právo procesní

Datum vypracování práce: 27. 8. 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 259 929 znaků včetně mezer.

V Plzni dne 27. 8. 2020.

Mgr. Monika Suchánková

Poděkování

Za přínosné rady a pomoc děkuji doc. JUDr. Aleně Mackové, Ph.D., pod jejímž vedením tato rigorózní práce vznikala.

OBSAH

ÚVOD	7
1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA PROCESNÍHO DOKAZOVÁNÍ	10
1.1 POJEM DOKAZOVÁNÍ A VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
1.2 PŘEDMĚT DOKAZOVÁNÍ.....	12
1.2.1 Pozitivní vymezení předmětu dokazování.....	13
1.2.2 Negativní vymezení předmětu dokazování	13
1.2.3 Právní domněnky, fikce a prejudiciální otázka.....	16
1.3 PROCESNÍ POVINNOSTI A BŘEMENA	18
1.3.1 Procesní povinnosti	19
1.3.1.1 Povinnost tvrzení.....	19
1.3.1.2 Povinnost důkazní	20
1.3.2 Procesní břemena	20
1.3.2.1 Břemeno tvrzení	21
1.3.2.2 Břemeno důkazní	22
1.4 ZÁKLADNÍ PRINCIPY OVLÁDAJÍCÍ PROCES DOKAZOVÁNÍ	23
1.4.1 Zásada projednací a zásada vyšetřovací	24
1.4.2 Zásada koncentrace řízení a zásada jednotnosti řízení	26
1.4.3 Zásada materiální pravdy a zásada formální pravdy	31
1.4.4 Zásada volného hodnocení důkazů a zásada legální teorie důkazní	33
2. PRŮBĚH DOKAZOVÁNÍ A JEDNOTLIVÉ DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY	35
2.1 PRŮBĚH DOKAZOVÁNÍ.....	35
2.1.1 Navrhování důkazů.....	35
2.1.2 Opatřování důkazů	37
2.1.3 Provádění důkazů	38
2.1.4 Hodnocení důkazů.....	41
2.2 JEDNOTLIVÉ DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY	43
2.2.1 Výslech svědka.....	44
2.2.2 Znalecké posudky a odborná vyjádření	50
2.2.3 Sdělení rozhodných skutečností	52
2.2.4 Listinné důkazy	53
2.2.5 Ohledání	58
2.2.6 Výslech účastníků.....	60

3.	HISTORIE SOUDNÍHO ZNALECTVÍ A SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	62
3.1	HISTORIE LEGISLATIVNÍ ÚPRAVY ZNALECKÉ ČINNOSTI	62
3.2	PRÁVNÍ NORMY UPRAVUJÍCÍ ZNALECKOU ČINNOST V SOUČASNOSTI	65
3.2.1	Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících a s ním související předpisy	65
3.2.2	Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a s ním související předpisy	68
4.	ZNALEC	72
4.1	VÝKON ZNALECKÉ ČINNOSTI	72
4.1.1	Vznik práva k výkonu znalecké činnosti	73
4.1.2	Pozastavení práva k výkonu znalecké činnosti	81
4.1.3	Zánik práva k výkonu znalecké činnosti	85
4.2	PRÁVA A POVINNOSTI ZNALCE	88
4.2.1	Práva znalce	89
4.2.2	Povinnosti znalce	96
4.3	PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST ZNALCE	102
4.3.1	Veřejnoprávní odpovědnost	102
4.3.2	Soukromoprávní odpovědnost	105
4.4	PROFESNÍ A VZDĚLÁVACÍ ORGANIZACE ZNALCŮ V ČESKÉ REPUBLICE	107
4.4.1	Profesní organizace	107
4.4.2	Vzdělávací organizace	108
5.	ZNALECKÝ POSUDEK	109
5.1	VLASTNOSTI ZNALECKÉHO POSUDKU	109
5.2	NÁLEŽITOSTI ZNALECKÉHO POSUDKU	110
5.2.1	Formální náležitosti	111
5.2.1	Obsahové náležitosti	112
5.3	PODÁVÁNÍ ZNALECKÉHO POSUDKU	113
5.4	ZNALECKÝ POSUDEK PŘEDLOŽENÝ ÚČASTNÍKEM ŘÍZENÍ	116
5.5	REVIZNÍ ZNALECKÝ POSUDEK	118
5.6	HODNOCENÍ ZNALECKÉHO POSUDKU	119
5.6.1	Kritéria hodnocení znaleckého posudku	121
5.7	VADY ZNALECKÉHO POSUDKU A JEJICH ODSTRAŇOVÁNÍ	122
6.	ÚVAHY DE LEGE FERENDA	124
	ZÁVĚR	130
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	131
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	132

SEZNAM PŘÍLOH	140
PŘÍLOHA Č. 1.....	141
PŘÍLOHA Č. 2.....	142
NÁZEV, ABSTRAKT A KLÍČOVÁ SLOVA V ČESKÉM JAZYCE.....	144
NÁZEV, ABSTRAKT A KLÍČOVÁ SLOVA V ANGLICKÉM JAZYCE.....	145

ÚVOD

Dokazování považuji za zcela klíčovou část občanského soudního řízení. V jeho průběhu lze názor soudce, který by mohl být učiněn pouze na základě informací obsažených ve spise zcela zvrátit předložením relevantních a věrohodných důkazních prostředků. Jelikož jsem se o tom sama nejednou v rámci své advokátní praxe přesvědčila, byl výběr obecného tématu této práce nepochybný. Stejně tak výběr užšího zaměření na znaleckou činnost vyplývá z mého povolání. Přestože v posledních letech celorepublikově klesl počet civilních žalob a řízení mohou být v důsledku toho skončena dříve¹, stoupá potřeba posouzení jednotlivostí odborníky z daného oboru, a to především s ohledem na velmi rychlý technický vývoj společnosti. Velmi často tak vyvstane potřeba odborného posouzení dané věci, se kterou se každý advokát v rámci své praxe jistě setká. Může se jednat o posudky z oboru dopravy, ocenění nemovitých věcí, psychologický profil pachatele či v posledních letech stále aktuálnější stanovení nemateriální újmy na zdraví. Při časté spolupráci se soudními znalci je vhodné být seznámen s právními předpisy, které tuto oblast upravují. Při zpracování práce jsem proto vycházela především ze zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících a v neposlední řadě ze zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, stěžejního právního předpisu pro oblast civilního procesu. Podkladem mi byla rovněž odborná literatura a rozsáhlá judikatura. V částech věnujícím se budoucí právní úpravě mi jako podklad pro získání informací sloužil zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a k němu přidružená důvodová zpráva.

Rigorózní práce je pomyslně rozdělena na dvě části. První část skýtá dvě kapitoly a při jejím zpracování bylo hlavním cílem komplexně pojednat o základních otázkách dokazování v civilním procesu jako postupu soudu při zjišťování skutkových okolností. První kapitola se proto zaměřuje především na vymezení základních pojmů jako je dokazování včetně jeho pozitivního a negativního vymezení, důkazní prostředky, povinnost tvrzení a povinnost

---

¹ Informace byly využity z webové stránky dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2019/08/delka-civilniho-rizeni-loni-opet-klesla-trestni-se-prodlouzilo>

důkazní a s nimi úzce propojené břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Důraz je dále kladen na základní principy ovládající proces dokazování, obzvláště na koncentraci řízení. Druhá kapitola se následně věnuje čtyřem základním fázím procesu dokazování, a to navržení důkazu ze strany účastníků řízení, jeho opatřením, provedením a následným zhodnocením ze strany soudu. Pozornost je dále věnována jednotlivým důkazním prostředkům, kde je záměrně vynechán znalecký posudek s ohledem na obsah druhé části práce.

Druhá část práce je věnována znalectví a zahrnuje celkem čtyři kapitoly. Při jejím zpracování jsem se pro širokou obsáhlost zpracovávaného tématu zaměřila pouze na znalce jako fyzické osoby, nikoli na znalecké ústavy. Podstatné bylo poskytnout úplný obraz o právní úpravě znalecké činnosti od historie, přes současnost až k právní úpravě účinné od roku 2021.

Třetí kapitola je v návaznosti na to věnována historickému vývoji znalectví v českých zemích. Poskytuje historický exkurz s důrazem na časté změny právní úpravy ve 20. století. Pozornost je rovněž věnována současné právní úpravě účinné na území České republiky již téměř 53 let a právní úpravě činnosti znalců účinné od 1. 1. 2021, především legislativnímu procesu při jejím přijímání.

Čtvrtá kapitola se zabývá samotnou osobou znalce. Pozornost je zaměřena na podmínky vzniku oprávnění k výkonu jeho znalecké činnosti, situace, za kterých může dojít k pozastavení oprávnění, či dokonce jeho úplnému zániku. Další část je tvořena právy a povinnostmi spojenými s výkonem znalecké činnosti. Jelikož právní předpisy neobsahují jejich logickou strukturu, jejich výčet a řazení jsem zvolila podle vlastního uvážení. Na závěr čtvrté kapitoly je zařazeno pojednání o právní odpovědnost znalce, a to jak té veřejnoprávní zahrnující trestněprávní odpovědnost a odpovědnost za přestupky, tak soukromoprávní, resp. odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem znalecké činnosti.

Pátá kapitola je orientována na znalecký posudek jako výsledek znalecké činnosti. Především pak na jeho vlastnosti, náležitosti, s nimi spojené případné vady s uvedením možností, jak lze tyto vady následně zhojit. S ohledem na první část práce byla do této kapitoly zahrnuta rovněž problematika znaleckého posudku předkládaného účastníkem řízení

a hodnocení znaleckého posudku jako důkazního prostředku čteně předkládaného v rámci civilního řízení.

Budoucí právní úprava se promítá v celém průběhu druhé části práce, kdy jsou její případné změny oproti současnému stavu zařazeny vždy na konec příslušné kapitoly či podkapitoly. Samostatný prostor je jí věnován v kapitole šesté, při úvaze o tom, jak by právní úprava do budoucna měla vypadat včetně shrnutí o nejčastěji vytýkaných nedostatcích ze strany samotných znalců a odborné veřejnosti.

1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA PROCESNÍHO DOKAZOVÁNÍ

V dnešní době bývá soudní spor často poslední možností, jak se domoci svého práva. Ve většině případů se lidé obrací na soud jako na nestranný a nezávislý subjekt až ve chvíli, kdy není jiná možnost řešení jejich životní situace. Autoritativnímu výroku soudu tak předcházejí někdy i roky táhlá vyjednávání doprovázená skutečnostmi, které jsou pro rozhodnutí ve věci nezbytně potřebná. A právě o těchto skutečnostech by se soud měl dozvědět co možná nejvíce.

1.1 Pojem dokazování a vymezení základních pojmů

Na téma dokazování v civilním procesu byla zpracována řada odborných publikací, definice pojmu dokazování je ale ve všech případech takřka shodná. Dokazování lze tedy definovat jako postup soudu upravený normami občanského práva procesního, jehož hlavním účelem je získávání poznatků o skutečnostech potřebných pro spravedlivé rozhodnutí. Tyto poznatky je možné rozdělit do dvou skupin, a to na poznatky právní a poznatky skutkové.

Právními poznatky se rozumí zejména znalost objektivních právních norem upravujících jednotlivé právní poměry. Stěžejním právním předpisem v oblasti civilního práva procesního pro oblast dokazování je zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Znalost aktuálních právních předpisů a získávání právních poznatků je ze strany soudu zajišťována především soustavným vzděláváním soudců.

Skutkovými poznatky jsou myšleny poznatky o individuálně určených skutečnostech, předmětech a úkazech vnějšího světa. A právě získávání skutkových poznatků je v rámci občanského práva procesního zajištěno procesním dokazováním.² Neděje se tak ovšem ve všech případech. K některým skutkovým poznatkům soud dospěje na základě institutů, jejichž

---

² WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 221

hlavním účelem je řízení urychlit. Bývá tomu tak například při vydávání platebních rozkazů, kdy soud neprověřuje všechna skutková tvrzení uvedená v žalobě. Dalším příkladem mohou být shodná tvrzení účastníků.³

Při zjišťování objektivní pravdy vyvstává otázka, kdo posuzuje, co pravdivé je a co ne. Je to právě osoba soudce, jenž rozhoduje, které poznatky získané dokazováním považuje za pravdivé. V souvislosti s tím jsou na něj kladeny vysoké nároky. Nezávislého a nestranného soudce již bereme jako samozřejmost, velký důraz je však kladen i na jeho odborné a lidské vlastnosti, mezi něž je řazena čestnost, svědomitost a zodpovědnost. I v případě nejvyšších morálních kvalit soudce a jeho přesvědčení o správnosti posouzení skutkových poznatků však musí existovat možnost přezkoumání jeho rozhodnutí v instančním postupu. Tím se jeho subjektivní přesvědčení stává objektivním.

Mezi nejzákladnější pojmy, se kterými se v oblasti dokazování můžeme setkat, je důkazní prostředek. Důkazními prostředky jsou všechny prostředky, kterými je možné zjistit stav věci, zejména výslechy svědků a účastníků, zprávy a vyjádření orgánů a osob, znalecké posudky, odborná vyjádření, notářské a exekutorské zápisy či jiné listiny, či ohledání. O jednotlivých důkazních prostředcích bude blíže pojednáno ve druhé kapitole, ovšem už nyní je vhodné uvést, že jejich výčet v občanském soudním řádu je pouze demonstrativní a jsou zde uvedeny právě ty, které se v praxi vyskytují nejčastěji.

Na rozdíl od zákona teorie rozděluje důkazní prostředky na přímé a nepřímé. Za přímé důkazní prostředky jsou označovány ty, které soudu umožňují přímé poznání určité skutečnosti. Ve skutečnosti jediným přímým důkazním prostředkem je ohledání, a to jak místa, tak věci či osoby. Všechny ostatní důkazní prostředky jsou nepřímé, jelikož nám obraz o skutečnosti podávají pouze zprostředkovaně.⁴

Důkaz je již výsledný poznatek získaný za pomoci procesního dokazování. Rozdíl mezi důkazním prostředkem a důkazem spočívá v tom, že

---

³ SVOBODA, K. a kol. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. V Praze: C. H. Beck, 2014. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-279-3, s. 243

⁴ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 224

důkazní prostředek je vyjádření důkazu, jakožto abstraktního pojmu v jeho konkrétní podobě. Stejně jako důkazní prostředky je i důkazy možné rozdělovat na přímé a nepřímé. Přímý důkaz je ten, u něhož určitá teze vyplývá přímo z daného argumentu. Tento důkaz tedy přímo potvrzuje nebo vyvrací dokazovanou skutečnost. Nejčastěji se jedná o listinné důkazy, či výpovědi svědků o jejich smyslovém vnímání posuzované skutečnosti. Oproti tomu nepřímý důkaz, který danou skutečnost neprokazuje přímo, ale za pomoci jiné skutečnosti, je pouze důkazem podpůrným.

Dalšími pojmy, se kterými se můžeme v souvislosti s dokazováním setkat je důkaz opaku a protidůkaz. Vyjádření důkazu opaku nalezneme v ust. § 133 OSŘ, kdy skutečnost, pro kterou je v zákoně stanovena domněnka, jež připouští důkaz opaku, má soud za prokázanou, pokud v řízení nevyšel najevo opak. Tvrzenou skutečnost nelze pouze zpochybnit, ale je nutné prokázat její opak. Na druhou stranu protidůkaz sice také tuto tvrzenou skutečnost vyvrací, ale její opak již neprokazuje. Jedná se o nástroj civilního procesu, který činí důkaz tvrzený druhou stranou neplatným a snaží se tak snížit věrohodnost protistranou dokazované skutečnosti.⁵

1.2 Předmět dokazování

U vymezení předmětu dokazování je důležité rozlišit, zda se jedná o skutečnosti vnějšího světa, tzv. *facta externa* či o duševní pochody jedince, tzv. *facta interna*. Není pochyb o tom, že psychické stavy každého člověka jsou právními skutečnostmi, ale poznatek o nich je možné získat až v okamžiku, kdy jsou tyto duševní pochody projeveny navenek a mohou tak být vnímány lidskými smysly jako určitý děj, o kterém je již možné podat informaci.⁶

Ve světě kolem nás existují skutečnosti, o nichž je možné získat poznatek pouze cestou procesního dokazování. Je třeba jejich existenci jednoduše prokázat. Definici těchto skutečností nám přináší právní teorie.

---

⁵ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 230

⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 433

Existují ale také skutečnosti, které se dokazovat nemusí, a to proto, že jsou soudu známy jinak. O těchto výjimkách hovoří přímo zákon.

1.2.1 Pozitivní vymezení předmětu dokazování

Předmětem dokazování jsou vždy individuálně určené skutečnosti, jejichž zjištění a objasnění má z hlediska předmětu řízení rozhodující význam. Předmět řízení se liší v souvislosti s typem jednotlivého civilního řízení. Výběr skutečností, které mají být dokazovány, je třeba přizpůsobit konkrétnímu typu řízení.⁷

Občanský soudní řád v ust. § 120 odst. 1 věty druhé tuto funkci svěřuje do rukou soudu a je tedy pouze na něm, které z navrhovaných důkazů provede. Aby měl soud z čeho vybírat, ukládá zákon povinnost účastníkům řízení označit důkazy, které by jejich tvrzení prokázaly. Zde je důležité uvědomit si, zda se jedná o řízení sporné či nesporné povahy, neboť řízení sporné je ovládáno zásadou projednací a řízení nesporné zásadou vyšetřovací, což se projeví i v oblasti procesního dokazování. O jednotlivých principech, které ovládají proces dokazování, bude pojednáno níže.

1.2.2 Negativní vymezení předmětu dokazování

S ohledem na hospodárnost a rychlost celého řízení zákon upravuje situace, kdy by prokazování určitých skutečností bylo nadbytečné. Zákon v souvislosti s negativním vymezením předmětu dokazování hovoří o těchto skutečnostech: skutečnosti obecně známé, skutečnosti známé soudu z jeho úřední činnosti, právní předpisy uveřejněné nebo oznámené ve Sbírce zákonů České republiky, rozhodnutí jiných orgánů a shodná tvrzení účastníků. Účastníkům řízení současně ale nesmí být odepřeno právo bránit se proti takto nabytým poznatkům.

---

⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 228

Skutečnosti obecně známé

Zažitéjším a také častěji používaným výrazem označujícím obecně známou skutečnost je notorieta. Výraz vznikl odvozením z přídavného jména notorický, jenž v překladu z latinského *notorious* znamená všeobecně známý.⁸ Zpravidla se jedná o jevy, u kterých dochází k častému opakování, a tím se stanou pověstnými.

U notoriety není nezbytně nutné, aby byly známy úplně každému, zcela postačí, aby povědomí o nich měl široký okruh osob v určitém místě a čase. Není to ovšem tak, že každá notorieta musí být bezpodmínečně pravdivá. Samozřejmě existuje možnost nabídnout důkaz o tom, že skutečnost, která byla soudem za notoriety považována, se má jinak. Účastníci řízení tak mají možnost tvrdit a následně prokázat opak takových notoriety.⁹

Judikatura v této oblasti vymezuje skutečnosti obecně známé jak pozitivně, kdy tvrdí, co notoriety je, tak negativně. Typickou notoriety je řazení po sobě následujících dnů v kalendáři. Naopak například obsah webových stránek není dle názoru Nejvyššího soudu obecně známou skutečností, a to i přesto, že je všeobecně zjistitelný.¹⁰

Skutečnosti známé soudu z jeho úřední činnosti

Jak již bylo uvedeno výše, procesu dokazování nepodléhají ani skutečnosti, o kterých soud získal poznatky ze své úřední činnosti. U takto získaných skutečností je povinností soudu v odůvodnění svého rozhodnutí objasnit, jak se o těchto skutečnostech dozvěděl a ze kterého konkrétního postupu jsou mu známy.¹¹

Jak ke skutečnostem známým soudu z jeho úřední činnosti, tak i ke skutečnostem obecně známým je soud povinen přihlížet i v případě, že nebyly

---

⁸ Informace byly využity z webové stránky dostupné na <https://cs.wikipedia.org/wiki/Notorieta>

⁹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, s. 875

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 29 Odo 164/2006

¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1885/2008

účastníky navrženy. Účastníkům zároveň nemůže být odepřena možnost se k takto zjištěným skutečnostem vyjádřit.¹²

Právní předpisy uveřejněné nebo oznámené ve Sbírce zákonů České republiky

S ohledem na aplikaci zásady *iura novit curia* není nutné dokazovat ani právní předpisy uveřejněné nebo oznámené ve Sbírce zákonů České republiky a ve Sbírce mezinárodních smluv dle zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv. Mezi tyto právní předpisy náleží ústavní zákony, zákony, zákonná opatření Senátu, nařízení vlády, vyhlášky a platné mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána.

Znalost těchto právních předpisů nezahrnuje pouze znalost textu příslušné právní normy, ale i způsob její aplikace a výkladu. S ohledem na to soud nevyhoví návrhu na slyšení svědka, který by se vyjadřoval k otázce aplikace tuzemské právní normy.¹³

V oblasti práva cizích států či v jiném právním systému, kterým je například církevní právo, se zásada *iura novit curia* neuplatní. Obsah norem cizího práva se zjišťuje obdobně jako při dokazování rozhodných skutečností.¹⁴ Je ovšem možné, aby se soudce s obsahem právní normy seznámil vlastním studiem. Zpochybňování znalosti soudu o normách cizího práva bez uvedení, v čem je spatřováno pochybení soudu při aplikaci konkrétního předpisu, není důvodem k jakýmkoli pochybám o správnosti právního posouzení věci.¹⁵

Shodná tvrzení účastníků

Zbývajícím případem skutečností, které nejsou předmětem dokazování, jsou shodná tvrzení účastníků. Nejedná se však o zcela typický příklad, neboť je pouze na úvaze soudu, zda dokazování provede či nikoliv.

---

¹² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 438

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2004, sp. zn. 22 Cdo 2554/2003

¹⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 438

¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1143/2006

Soud má v zásadě dvě možnosti. Buď tvrzení účastníků vezme za nesporná a dokazování provede pouze u skutečností, kde účastníci řízení ve shodě nejsou, nebo má za to, že i u shodných tvrzení účastníků je potřeba prokázat jejich pravdivost a dokazování provede.¹⁶ Nesporná tvrzení mezi účastníky by však měl soud zpochybňovat jen v ojedinělých případech. Toto tvrzení vychází z § 6 OSŘ, kdy má soud zjišťovat a prokazovat jen skutečnosti, které jsou mezi účastníky řízení sporné. Ve sporných řízeních by ke zpochybňování shodných tvrzení účastníků ze strany soudu docházet nemělo. V řízení nesporných se soudům otevírá větší prostor pro jejich prověřovací iniciativu, jelikož jejich hlavním účelem je zjištění materiální a pokud možno úplné pravdy.¹⁷

1.2.3 Právní domněnky, fikce a prejudiciální otázka

Tam, kde je obtížné či dokonce zcela nemožné dokázat určitou skutečnost, nám právo nabízí instituty, jejichž účelem je toto dokazování usnadnit. Mezi tyto instituty řadíme právní domněnky, fikce a prejudiciální otázky. Právní domněnky jsou stanoveny přímo zákonem a soudu ukládají, aby za prokázané bral i to, co s jistotou prokázáno nebylo.

Vyvratitelná právní domněnka

S termínem vyvratitelné právní domněnky úzce souvisí pojem důkaz opaku, o kterém bylo pojednáno výše. Za situace, kdy je možné uplatnit domněnku, soud tak učiní a závěr této domněnky je považován za platný až do chvíle, kdy je dokázán její opak. Zákonodárci pro rozpoznání vyvratitelné právní domněnky užívají nejčastěji slovního spojení „má se za to, že“. Nejznámějšími vyvratitelnými právními domněnkami jsou domněnky otcovství upravené v § 776 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

---

¹⁶ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-09-0, s. 505

¹⁷ SVOBODA, K. Limity aktivního dokazování soudem. Může si soud v civilním řízení dokazovat, co chce *Právní rozhledy*, 2007, č. 15, s. 562

Nevyvratitelná právní domněnka

Jak již název napovídá, nevyvratitelnou právní domněnku nelze zvrátit ani v případě, že by se později ukázala její nesprávnost. Není zde tedy možné uplatnit důkaz opaku. Co je ale přípustné vždy, je protidůkaz, tedy vyvrácení důkazu. Pro její vyjádření legislativa užívá pojmů jako „platí“ či „hledí se“. Nevyvratitelná právní domněnka je v českém právu o mnoho vzácnější než ta vyvratitelná. Setkáme se s ní například při skončení pracovního poměru na dobu určitou dle ust. § 65 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, kdy platí, že o pracovní poměr na dobu neurčitou se jedná v případě, že zaměstnanec po uplynutí sjednané doby pokračuje s vědomím zaměstnavatele v konání prací.

Fikce

Kromě právních domněnek zná právo také fikce. Jedná se o uměle vytvořený stav a hovoříme o ní za situace, kdy se tento uměle vytvořený stav předpokládá, ačkoli skutečnost je jiná. V českém právním řádu není výskyt fikcí příliš častý. Její užití bývá nejčastěji odůvodněno potřebou dosažení určitého výsledku.

Setkáme se s ní tedy například v případě doručování písemností do vlastních rukou. Podle § 49 odst. 4 OSŘ nevyzvedne-li si adresát písemnost ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, považuje se písemnost posledním dnem této lhůty za doručenou, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Doručující orgán po marném uplynutí této lhůty vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, ledaže soud i bez návrhu vyloučí vhození písemnosti do schránky. Není-li takové schránky, písemnost se vrátí odesílajícímu soudu a vyvěsí se o tom sdělení na úřední desce soudu. Písemnost se tedy fakticky nemusí dostat do dispoziční sféry adresáta, adresát tak neměl možnost seznámit se s jejím obsahem, přesto je považována za doručenou, s čímž jsou spojeny všechny důsledky. Možnost náhradního doručení je v případě OSŘ vyloučena při doručování kvalifikované výzvy podle § 114b, předvolání účastníků a jejich zástupců k přípravnému jednání podle § 114c, při doručování platebního rozkazu, elektronického platebního

rozkazu, evropského platebního rozkazu, směnečného a šekového platebního rozkazu.

Prejudiciální otázka

Prejudiciální, jinak označovaná také jako předběžná či předurčující otázka je taková právní otázka, která sama o sobě není předmětem řízení, ale na jejím vyřešení je závislé rozhodnutí ve věci.

Existují otázky, které soud nesmí posuzovat jako předběžné, a to na základě výslovného zákazu zákona. Jedná se o otázky osobního stavu, které musejí být řešeny vždy v samostatném řízení a otázky týkající se skutečnosti, zda a kým byl spáchán trestný čin. V tomto případě soud musí vyčkat vydání trestního rozsudku.¹⁸

1.3 Procesní povinnosti a břemena

Hlavní povinností účastníka jakéhokoli typu občanského soudního řízení je poskytnutí tvrzení v jeho prospěch a následné prokázání těchto tvrzení. Bez těchto tvrzení a prokazování tvrzení nemůže soud získat poznatky důležité pro rozhodnutí ve věci. Z toho důvodu zákon stanovuje účastníkům civilního řízení dva hlavní typy povinností, jimiž jsou povinnost tvrzení a povinnost důkazní a na ně navazující dva typy procesních břemen, břemeno tvrzení a břemeno důkazní.

Na okraj je nutné zmínit se o rozdílu mezi procesními povinnostmi a procesními břemeny. Procesní povinnosti jsou dány účastníkům jakéhokoli civilního řízení, a to jak sporného, tak nesporného charakteru, zatímco procesní břemena vznikají pouze účastníkům řízení sporného. Je tomu tak proto, že v řízení nesporném je na rozdíl od toho sporného soud povinen svou vlastní aktivitou nahradit potenciální pochybení účastníka při plnění jeho povinností ve smyslu § 101 odst. 1 OSŘ.¹⁹ Soud by se měl mít ovšem na pozoru před

---

¹⁸ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 233

¹⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 345

jakýmkoli zvýhodňováním té či oné strany, a to vnášením nových skutečností do probíhajícího sporu.

1.3.1 Procesní povinnosti

V ustanoveních občanského soudního řádu se střetávají dvě protichůdné koncepce. Zatímco v § 6 se počítá s vyhledáváním důkazů ze strany soudu, kdy soud v řízení postupuje předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny, § 79 odst. 1, § 101 odst. 1 a § 118a naopak vycházejí z toho, že povinnost tvrzení a důkazní mají pouze a jenom strany sporu.²⁰ Já osobně se spíše přikláním ke druhé koncepci vycházející z novelizací po revolučním roce 1989, které přenesly odpovědnost za správnost zjištěného skutkového stavu ze soudu na účastníky řízení.

1.3.1.1 Povinnost tvrzení

Od počátku soudního řízení je účastník povinen uvádět ve svůj prospěch takové skutečnosti, kterými je možné ovlivnit rozhodnutí soudu podle představ účastníka. Určitou hnací silou je tedy zájem účastníka na výsledku řízení.²¹ Povinnost tvrzení je účastníkům dána v § 101 odst. 1 písm. a) OSŘ. Dále v něm nalezneme povinnost důkazní a další procesní povinnosti a v neposlední řadě povinnost účastníků dbát pokynů soudu.

---

²⁰ SVOBODA, K. Limity aktivního dokazování soudem. Může si soud v civilním řízení dokazovat, co chce? *Právní rozhledy*, 2007, č. 15, s. 562

²¹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 345

1.3.1.2 Povinnost důkazní

Poté, co účastníci řízení označí svá tvrzení, je na řadě označit důkazy k jejich prokázání. Není tedy možné navrhnout důkazní prostředek, ze kterého není zřejmé, k podpoře jakého tvrzení má vést. Naopak pokud účastníkem tvrzená skutečnost není podpořena důkazním prostředkem, soud účastníka poučí o jeho důkazní povinnosti ke konkrétní tvrzené skutečnosti a vyzve ho k nápravě včetně uvedení možných následků neprovedení této výzvy, kterým může být i neúspěch ve věci.²² V platné právní úpravě nalezneme povinnost označovat důkazy na podporu našich tvrzení zakotvenou v § 120 odst. 1 OSŘ.

Prvotní tvrzení skutečností, které je podpořeno důkazy obsahuje již samotná žaloba (návrh na zahájení řízení). Žalobce (navrhovatel) tvrdí rozhodné skutečnosti a uvádí důkazy na podporu těchto tvrzení. Zpravidla je na žalobu (návrh na zahájení řízení) reagováno ze strany žalovaného (odpůrce), který tvrdí jiné skutečnosti a tyto dokládá odlišnými důkazy. Občanský soudní řád v § 118a výslovně upravuje eventuální situace, kdy se v průběhu jednání ukáže, že účastník řízení nevyličil všechny rozhodné skutečnosti, neuvedl je úplně nebo dosud nenavrl důkazy k prokázání všech svých tvrzení. V takovém případě je účastník vyzván předsedou senátu, aby svá tvrzení doplnil a tyto důkazy označil. Nedostatečné vyličení rozhodných skutečností a nepředložení důkazů se tedy dá zhojit i během jednání, avšak vždy s ohledem na koncentraci řízení jako jednu z hlavních zásad, jenž ovládá proces dokazování.

1.3.2 Procesní břemena

Obě výše specifikované povinnosti jsou doprovázeny příslušnými břemeny, tedy břemenem tvrzení a břemenem důkazním.

---

²² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 433

1.3.2.1 Břemeno tvrzení

Účastník řízení nese odpovědnost za to, že se soud dozví o skutečnosti potřebné pro rozhodnutí ve věci. Pakliže se soud o této skutečnosti nedozví, jde tento stav k tíži toho, kdo skutečnost měl tvrdit. Jako příklad lze uvést situaci, kdy žalobce požaduje po žalovaném zaplacení ceny díla, které pro žalovaného obstaral. Žalobce na základě provedených prací vystavil daňový doklad a soudně se domáhá jeho zaplacení. Žalovaný však již tento svůj dluh uhradil, avšak před soudem tuto skutečnost neuvedl. Právě informace o splnění dluhu je skutečnost, kterou by se soud měl dozvědět a břemeno tvrzení tak nese žalovaný. V tomto případě by to znamenalo neúspěch žalovaného, tedy úspěch žalobce.

Výjimku z obecného pravidla, kdy účastník má povinnost a s ní spojené břemeno tvrdit a prokazovat skutečnosti ve svůj prospěch, tvoří situace, kdy se strana, která je zatížena břemenem tvrzení dostane do nouze, jelikož přístup k rozhodným skutečnostem má pouze protistrana. Tato situace bývá označována jako tzv. informační deficit. Situace, kdy protistrana zadržuje informace nebo důkazy opravňuje účastníka, aby soud požádal o součinnost vedoucí k odstranění tohoto stavu, například tím, že informaci nebo důkaz vyžádá z moci úřední. Účastník, který o toto žádá, musí ale dostatečně prokázat, že se nezávinně nachází v informačním deficitu, který nemůže sám odstranit, jím navrhovaný přiměřený způsob řešení k jeho odstranění povede a nezatíží jiného nespravedlivou povinností.²³ Oblastí informačního deficitu se zabýval také Nejvyšší soud, který judikoval, že „problematika informačního deficitu směřuje k procesnímu zohlednění toho, že v některých případech nemůže účastník bez součinnosti se soudem disponovat všemi potřebnými tvrzeními již na počátku řízení především z toho důvodu, že objektivně nemá možnost potřebné informace či důkazy získat. Samotná žaloba pak zpravidla nemůže obsahovat všechna potřebná a konkrétní tvrzení, která takový účastník obvykle může doplnit až v průběhu řízení. Pokud však v žalobě označí svůj nárok způsobem, který lze po něm v rámci objektivně dostupných informací požadovat, je tento nárok uplatněn již v původní žalobě, přestože k jeho

---

²³ MACUR, J. *Kompenzace informačního deficitu procesní strany v civilním soudním sporu*. Brno: PF MU v Brně, 2000. ISBN 80-210-2276-0, s. 182

upřesnění dochází až v průběhu řízení.“²⁴ Nejvyšší soud se v návaznosti na to vyjadřuje rovněž k vysvětlovací povinnosti protistrany, kdy „v některých případech strana zatížená důkazním břemenem objektivně nemá a nemůže mít k dispozici informace o skutečnostech, významných pro rozhodnutí ve sporu, avšak protistrana má tyto informace k dispozici. Jestliže pak strana zatížená důkazním břemenem přednese alespoň "opěrné body" skutkového stavu a zvýší tak pravděpodobnost svých skutkových tvrzení, nastupuje vysvětlovací povinnost protistrany; nesplnění této povinnosti bude mít za následek hodnocení důkazu v neprospěch strany, která vysvětlovací povinnost nesplnila.“²⁵ Případem, kdy se uplatní sekundární břemeno tvrzení, může být například situace, kdy jedna strana přednese určitá tvrzení, ale bez důležitých údajů k důkazním návrhům, nebo tato tvrzení jsou pouze přibližná podpořená důkazy, které zakládají pravděpodobnost vzhledem k tvrzeným skutkovým okolnostem. O následcích nesplnění speciální vysvětlovací povinnosti rozhoduje soud v rámci své diskreční pravomoci při hodnocení důkazů. Odmítnutí podání tohoto vysvětlení je však podle Macura²⁶ „velmi významný důkaz ve prospěch skutkového tvrzení druhé strany, neboť nelze rozumně předpokládat nic jiného než vážné obavy procesní strany, že by poskytnuté pravdivé vysvětlení výrazně prospělo procesnímu postavení druhé strany.“

1.3.2.2 Břemeno důkazní

Tak jako u břemene tvrzení nese účastník odpovědnost za to, že se soud dozví o skutečnostech potřebných pro rozhodnutí, v případě břemene důkazního nese odpovědnost za to, že soudu budou tyto skutečnosti prokázány.

Nejčastěji se s pojmem důkazního břemene setkáváme v souvislosti s jeho unesením či neunesením. V případě neunesení důkazního břemene nebyla účastníkem skutečnost dostatečně prokázána. Mezi nesplněním důkazní povinnosti a neunesením důkazního břemene je ve většině případů možné

---

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 2016, sp. zn. 22 Cdo 3541/2014

²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 883/2010

²⁶ MACUR, J. *Kompenzace informačního deficitu procesní strany v civilním soudním sporu*. Brno: PF MU v Brně, 2000. ISBN 80-210-2276-0, s. 182

udělat rovnítka, avšak i z tohoto pravidla existují výjimky. Je totiž možné důkazní povinnost splnit, ale neunést důkazní břemeno tím, že soudy předložené důkazy nedostatečně prokázaly tvrzené skutečnosti. V opačném případě účastník důkazní břemeno unese, ale nebude splněna důkazní povinnost, když se soud o této skutečnosti dozví jinak. Následkem neunesení důkazního břemene je prohra ve sporu.²⁷

Na základě provedené přípravy soudu před samotným jednáním bude zřejmé, která skutková tvrzení účastníků lze považovat za shodná a která naopak za sporná a jaké důkazní prostředky jsou navrhovány k prokázání těchto sporných skutečností. O tom, jaké z navrhovaných důkazů budou provedeny a jaké ne si soud rozhoduje dle § 120 odst. 1 věty druhé sám. Neprovedení účastníkem navrhovaného důkazního prostředku je možné v případě, že zde chybí jakákoli souvislost s předmětem řízení, nebo v případě, že tento důkazní prostředek není způsobilý k tomu, aby ověřil či vyvrátil tvrzenou skutečnost.²⁸ V procesu rozhodování, zda bude navrhovaný důkaz proveden či nikoli musí soud brát v úvahu řadu činitelů, kterými jsou například věrohodnost důkazu²⁹ či zásada koncentrace řízení. Především se ale nesmí jednat o důkazy nezákonné. Nezákonným důkazním prostředkem rozumíme takový důkazní prostředek, který byl pořízen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy, a v důsledku jeho opatření došlo k porušení práv jiného subjektu.³⁰ Takový důkazní prostředek je považován za nepřijatelný.

1.4 Základní principy ovládající proces dokazování

Právo jako celek je vybudováno na určitých principech a zásadách. Při přístupu k právním principům rozlišujeme především dva směry. První z nich určuje platnost principu zakotvením v platném právu a nazývá se pozitivistický. Druhý směr je přirozenoprávní a je u něj důležité propojení

---

²⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 250

²⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 434

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2893/2000

³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/1998

existence právních předpisů se společností uznávanými morálními hodnotami.³¹ Některé z těchto principů jsou zakotveny přímo v Ústavě České republiky (nezávislost a nestrannost soudů, rovnost účastníků) či Listině základních práv a svobod (právo na zákonného soudce, právo na právní pomoc, veřejnost řízení). Další nalezneme v zákonech upravující jednotlivá právní odvětví, a to buď v občanském soudním řádu, jenž tyto principy zakotvuje v § 1 až § 6 či v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Existují také principy, které nejsou výslovně upraveny vůbec. Nejvýznamnějším způsobem právních principů využijeme při tvorbě, interpretaci či aplikaci práva.

Základní principy mohou být jednotlivým právním odvětvím společná, či zcela odchylná, vždy však pomáhají určit pojetí daného právního odvětví. Stejně jako se principy liší v jednotlivých právních odvětvích, liší se také v individuálních fázích těchto právních odvětví. Já se v rámci občanského soudního řízení zaměřím na ty, které ovládají nalézací řízení, konkrétněji na zásady párového charakteru. Znamená to, že tyto zásady stojí proti sobě a nemůže jich být v žádné situaci užito zároveň. Výběr níže uvedených zásad závisel především na skutečnosti, že nejvíce zasahují do procesu dokazování.

1.4.1 Zásada projednací a zásada vyšetřovací

Zásada projednací tvoří teoretickou právní konstrukci, postupně zdokonalovanou procesní právní vědou. Uplatnění této zásady ovlivňuje jednání subjektů zúčastněných na řízení od začátku řízení do jeho konce, tedy od podání návrhu na zahájení řízení až do právní moci konečného rozhodnutí soudu. Zásada projednací stanovuje rozsah činnosti účastníků řízení na straně jedné a soudu na straně druhé.³²

Zásada projednací znamená, že soud se v řízení zabývá pouze skutečnostmi, které jsou tvrzeny stranami sporu a projednává pouze to, co je mu stranami sporu předloženo. Na druhou stranu soud nemá povinnost provést všechny důkazy, které mu byly účastníkem řízení navrženy. Provedení takto

---

³¹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 61

³² MACUR, J. Civilní proces a zásada projednací. *Bulletin advokacie*, 1997, č. 1, s. 13

navržených důkazů záleží na úvaze soudu, stejně tak nakolik je nutné dosavadní dokazování doplnit.³³

Zásada projednací se prolíná celým občanským soudním řádem. První zmínku o ní nalezneme již v § 6 vyjadřující účel řízení. Prostředkem pro dosažení tohoto účelu je proces dokazování. Zdůrazněna je zde právě součinnost účastníků řízení se soudem vedoucí ke spolehlivému zjištění a objasnění sporných skutečností. Dalším ustanovením zabývající se zásadou projednací je § 101 věnovaný povinnostem účastníků v průběhu řízení. V odstavci prvním zmiňovaného ustanovení je stejně jako v § 6 účastníkům řízení uložena povinnost součinnosti se soudem. Tato součinnost stojí na dvou základních povinnostech, a sice tvrzení všech pro rozhodnutí významných skutečností a označení důkazů k prokázání těchto svých tvrzení. První možnost splnit tyto povinnosti má žalobce již v návrhu na zahájení řízení. Tento návrh má zákonem předepsané obsahové náležitosti vyjádřené v § 79 občanského soudního řádu. Pro žalovaného je první možností až vyjádření se k návrhu žalobce.³⁴ Další ustanovení občanského soudního řádu, v němž se zásada projednací projevuje, nalezneme již v části zabývající se dokazováním, neboť tato zásada velmi úzce souvisí s povinností tvrzení a důkazní a na ně navazujícím břemenem tvrzení a důkazním, o nichž bylo pojednáno v předchozí kapitole.

Zásada projednací ovšem nevytváří povinnosti pouze pro účastníky řízení, nýbrž také pro soud. Poučovací povinnost soudu vzniká v případě, že návrh žalobce či obrana žalovaného postrádá zákonem předepsané náležitosti. Jestliže soud dojde k závěru, že o rozhodné skutečnosti není nic tvrzeno, nebo není ničím prokázána, je jeho povinností poučit účastníky o tom, že taková situace existuje, který z účastníků je povinen ji napravit a jaké mohou být případné důsledky při jejím neřešení. Poučení účastníků v tomto směru přispívá k předvídatelnosti rozhodnutí ve věci samé.³⁵ Rozhodně však poučení

---

³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 20 Cdo 460/2009

³⁴ DAVID, L. et al. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 2 sv. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-460-4, s. 466

³⁵ HROMADA, M. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-463-6, s. 14

soudu dané jedné ze stran nesmí být vnímáno jako zvýhodňování této strany a porušení nestrannosti soudu.

Pro zásadu projednací je typické, že se projevuje ve sporných typech řízení, kde odpovědnost za zjištění skutkového stavu leží právě na stranách takového sporu.

Protějškem zásady projednací je zásada vyšetřovací, někdy také nazývána jako zásada vyhledávací či inkviziční. K jejímu uplatnění dochází zejména v řízení nesporných, kdy odpovědnost za zjištění skutkového stavu nese soud.

V řízení, jež je ovládáno zásadou vyšetřovací není eliminována povinnost účastníků uvádět rozhodné skutečnosti a navrhnout důkazy, ale tato povinnost již není spojena s procesními břemeny a současně s důsledky, které může přinést jejich neunesení. Soud má povinnost vše vyšetřit a dobrat se skutečného stavu věci, aniž by přitom spoléhal na aktivitu účastníků řízení.

Obě dvě výše specifikované zásady se neuplatňují vždy ve své ryzí podobě, v konkrétních případech dochází k jejich obměnám. Otázka míry jejich uplatnění byla předmětem diskuzí a častých novelizací občanského soudního řádu, jejichž výsledkem je oddělení občanského soudního řádu pro řízení sporná a zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních pro řízení nesporná.³⁶

1.4.2 Zásada koncentrace řízení a zásada jednotnosti řízení

Zásada koncentrační neboli princip legálního pořádku znamená, že v určité fázi řízení je nutné provést ty úkony, pro které je tato fáze určena.³⁷ Toto se týká se například situace, kdy účastníci řízení mohou uvádět rozhodné skutečnosti a označovat důkazy k jejich prokázání na počátku řízení. Soud k později uvedeným skutečnostem a navrženým důkazům nebude přihlížet. Nutno podotknout, že v případě, kdy účastníci řízení nebudou o koncentraci řízení a o jejích účincích a možných následcích soudem řádně poučeni, a to

---

³⁶ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 77

³⁷ tamtéž, s. 80

buď v předvolání k přípravnému, popřípadě prvnímu jednání ve věci nebo před skončením přípravného jednání či prvního jednání ve věci, účinky koncentrace řízení nenastanou.³⁸ Řádné poučení účastníka řízení je tedy nejdůležitějším předpokladem pro uplatnění zásady koncentrační.

Koncentrace řízení byla do českého právního řádu začleňována postupně, nejprve pouze pro omezený počet soudních sporů, později byla zavedena pro většinu řízení v soukromoprávních věcech. Ráda bych se teď zabývala genezí koncentrace řízení, a sice tzv. velkou novelou občanského soudního řádu a tzv. souhrnnou novelou občanského soudního řádu.

Novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 30/2000 Sb., označována také jako velká novela si s účinností od 1. 1. 2011 kladla za cíl především urychlit civilní řízení tak, aby se účastníkům dostalo spravedlivého rozhodnutí co nejdříve a nedocházelo tak ke zbytečným průtahům.³⁹ Novela rozlišovala koncentraci na zákonnou a vhodnou, někdy také označovanou jako soudcovskou. Zákonná koncentrace se vztahovala na záležitosti spadající do oblasti zvláště citlivých společenských vztahů ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku, ve věcech ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku, popřípadě ochrany práv třetích osob podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích, ve sporech vyvolaných konkursem a vyrovnáním, o základu věci ve sporech o ochraně hospodářské soutěže, o základu věci ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, o základu věci ve sporech z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství a v dalších případech stanovených zákonem. Její úpravu bychom našli v tehdejší § 118b odst. 1 OSŘ, kdy tvrdit nové skutečnosti a označovat důkazy bylo možné pouze do skončení prvního jednání. To však neplatilo pro případ, kdy šlo o takové skutečnosti nebo důkazy, kterými by mohla být zpochybněna věrohodnost již provedených důkazních prostředků, které nastaly po prvním jednání nebo které nemohl účastník bez své viny včas uvést.

Dále byla novelou upravena tzv. koncentrace vhodná, a to hned v následujícím § 118c OSŘ. Té mohl soud využít v případě, že docházelo

---

³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010

³⁹ MACUR, J. Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novel občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 1, s. 6

k průtahům řízení ze strany účastníka tím, že byl nečinný nebo že přes výzvy soudu nevylicil všechny rozhodné skutečnosti nebo neoznačil potřebné důkazy. Soud tak na návrh jiného účastníka mohl usnesením rozhodnout, že ve věci lze uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání nejpozději ve lhůtě, kterou určí, a že k později uvedeným skutečnostem a důkazům nebude přihlíženo, přičemž bylo stanoveno, že tato lhůta nesměla být delší než patnáct dnů od doručení usnesení.

Dnem 1. 7. 2009 nabyl účinnosti zákon č. 7/2009 Sb., známý také pod názvem souhrnná novela OSŘ. Tato novela zavedla pro účastníky řízení vyšší míru zodpovědnosti za včasné zjištění skutkového stavu a navržení odpovídajících důkazů, než tomu bylo doposud. To se projevilo především v institutu tzv. kvalifikované výzvy (§ 114b), zavedením institutu přípravného jednání (§ 114c), zostřením dosavadní úpravy zákonné koncentrace (§ 118b) a zrušením koncentrace vhodné, neboli soudcovské (§ 118c).⁴⁰

Jakmile je podáním žaloby zahájeno řízení ve věci, nastává fáze přípravy jednání. V této fázi soud zjišťuje, zda jsou splněny veškeré podmínky řízení a zda byly odstraněny případné vady návrhu na zahájení řízení. Účelem přípravy jednání je naplnění jedné ze stěžejních zásad civilního procesu, a sice zásady rychlosti řízení. V § 114a odst. 2 OSŘ nalezneme demonstrativní výčet opatření, jimiž je možné tohoto cíle dosáhnout.⁴¹ Patří mezi ně výzva žalovaného k vyjádření, upozornění na možnost využití mediace, ustanovení znalce či provedení důkazu prostřednictvím dožádaného soudu. Vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení. V případě, že se předseda senátu rozhodne využít kvalifikované výzvy, vydá usnesení, ve kterém poskytne žalovanému lhůtu k vyjádření, ne však

---

⁴⁰ BARTONÍČKOVÁ, K.; KŘIVÁČKOVÁ J. Koncentrace civilního soudního řízení zavedení zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, č. 17, s. 611

⁴¹ HAMULÁKOVÁ, K. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6, s. 46

kratší než třicet dnů. Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává. Při naplnění fikce uznání nároku soud následně vydá rozsudek pro uznání. Může ale nastat situace, kdy využití institutu kvalifikované výzvy řízení neurychluje. Děje se tak z důvodu využití neurčitých právních pojmů „vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu“. Žalovaný, který se ve lhůtě včas nevyjádří a soud na základě jeho nečinnosti vydá rozsudek pro uznání, často podává proti takovému rozsudku odvolání a jako odvolací důvod uvádí, že postup soudu nebyl odůvodněn povahou věci ani okolnostmi případu. Jako řešení se nabízí zcela ponechat na uvážení soudu, v jakém případě institutu kvalifikované výzvy využije a v jakém nikoliv.⁴²

Jak již bylo uvedeno výše, přípravné jednání bylo do občanského soudního řádu zavedeno tzv. souhrnnou novelou občanského soudního řádu z roku 2009. Již název napovídá, že nařízení a provedení přípravného jednání má smysl pouze v případě, že ve věci samé nelze rozhodnout bez nařízení jednání. Přípravné jednání nelze nařídit, pokud soud v rámci přípravy jednání využil institutu kvalifikované výzvy popsané výše. Nic naopak nebrání vydání usnesení dle § 114b odst. 3 OSŘ v rámci přípravného jednání. K přípravnému jednání jsou předvoláváni účastníci a jejich zástupci, případně též další osoby, jejichž přítomnosti je třeba. Předvolání k přípravnému jednání musí být doručováno do vlastních rukou, přičemž je vyloučeno náhradní doručení. Občanský soudní řád dále v § 114c odst. 3 předkládá demonstrativní výčet obsahu přípravného jednání, kdy předseda senátu zejména přijme opatření k odstranění zjištěného nedostatku podmínek řízení, vyzve účastníky k doplnění skutkových tvrzení a návrhů na doplnění dokazování na jejich podporu, či se pokusí o smírné vyřešení věci. Tyto soudem uložené povinnosti jsou účastníci řízení v souladu s § 114c odst. 4 povinni splnit do skončení přípravného jednání. Stejně jako v případě prvního jednání ve věci může soud před koncem přípravného jednání poskytnout na žádost účastníka dodatečnou lhůtu pro splnění povinností a oddálit tím efekt koncentrace řízení. Maximální

---

⁴² HAMULÁKOVÁ, K. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. s. 55

doba prodloužení nesmí přesáhnout třicet dnů. Nedostavení se k přípravnému jednání za předpokladu řádného a včasného předvolání s sebou nese neblahé účinky, a to pro obě strany sporu. Nedostaví-li se k přípravnému jednání žalovaný, má se za to, že uznává nárok, který je proti němu žalobou uplatňován. Stejně jako v případě kvalifikované výzvy musí být o tomto následku ve spojení s následným vydáním rozsudku pro uznání řádně poučen, a to již v samotném předvolání k přípravnému jednání. V případě, že se k přípravnému jednání nedostaví žalobce, opět za předpokladu řádného a včasného předvolání, soud řízení zastaví.

Ustanovení § 118b občanského soudního řádu, které se věnuje koncentraci zákonné, nejprve připomíná koncentrační lhůty, a sice povinnost uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení přípravného jednání, v případě že nebylo konáno, pak do skončení prvního jednání ve věci. Z obou typů koncentrace existují společné výjimky, kdy je soudu umožněno, aby přihlédl i k později uvedeným skutečnostem a označeným důkazům. V prvním případě koncentrace vůbec nenastane. Jedná se o situaci, kdy soud buď vůbec nepoučil účastníka řízení, kdy má ke koncentraci dojít a jaké z toho pro něj plynou důsledky, nebo jej nepoučil dostatečně a úplně. Dále se koncentrace nevztahuje na skutečnosti a důkazy, jimiž má účastník řízení v úmyslu zpochybnit věrohodnost provedených důkazních prostředků. Může jít například o situaci, kdy se účastník snaží dokázat, že znalec, který vypracoval znalecký posudek před koncentrací řízení, si tak počínal pod vlivem úplatku.⁴³ Koncentraci řízení nepodléhají ani skutečnosti a důkazy, které nastaly až po provedeném přípravném jednání, a nebylo-li provedeno, po prvním jednání. Jedná se o reakci na to, že právní vztahy, jež jsou předmětem řízení, se i v jeho průběhu stále vyvíjejí. Prolomením koncentrace ze zákona je například také přistoupení či záměna účastníka. V případě změny žaloby však účinky koncentrace trvají. Další výjimku tvoří skutečnosti a důkazy, které účastník nemohl bez své viny sám uvést, čímž se rozumějí ty skutečnosti a důkazy, o nichž účastník nemohl do okamžiku koncentrace vědět a které nemohl zajistit, a to i přes vynaložené úsilí. Poslední výjimku tvoří případ dodatečného naplnění poučovací

---

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2310/2007

povinnosti soudu dle § 118a odst. 1 až 3. Koncentrace je však prolomena jen u skutečností, jichž se týká a jen v obsahově nové části.⁴⁴

Princip jednotnosti řízení znamená, že toto řízení je od svého počátku až po vydání konečného rozhodnutí jedním celkem, ve kterém není přesně určeno pořadí procesní úkonů, které mají být provedeny. Postup při provádění takových úkonů si soud určuje sám, odtud je také zásada jednotnosti řízení někdy nazývána arbitrážním neboli libovolným pořádkem.⁴⁵ Na rozdíl od zásady koncentrace řízení účastníci mohou tvrdit nové skutečnosti a předkládat důkazní návrhy na podporu svých tvrzení kdykoli v průběhu řízení.

1.4.3 Zásada materiální pravdy a zásada formální pravdy

Až do tohoto okamžiku byla řeč o zásadách, které ve velké míře představují spíše pravidla vedení procesu, která soud směřují k vydání spravedlivého rozhodnutí ve věci, jež je cílem každého civilního procesu. Takové rozhodnutí by se mělo pravdě přibližovat co nejvíce. Na zjištění skutkového stavu, které je tím nejdůležitějším předpokladem pro spravedlivé rozhodnutí ve věci se podílejí jak účastníci řízení, tak soud, popřípadě i jiné subjekty. V jaké míře se na procesu dokazování jednotlivé subjekty podílejí, může mít vliv i na míru dosažení pravdivého poznání skutkového stavu. To bylo také východiskem teorie civilního procesu pro formulování principu materiální a formální pravdy. V období socialismu byl princip materiální pravdy vyzdvihován jako nejvýznamnější princip civilního procesu a princip formální pravdy byl kladen jako jeho absolutní protiklad, jenž měl ovládat civilní proces buržoazní.⁴⁶

Zásada materiální pravdy znamená, že na proces nejsou kladeny formální požadavky, ale jde především o zjištění skutečného skutkového stavu. V případě, kdy soud postupuje v souladu se zásadou materiální pravdy, je pouze na něm, jako na subjektu řízení, objasnit projednávanou věc natolik, aby

---

⁴⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-506-0. s. 414

⁴⁵ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 80

⁴⁶ tamtéž, s. 80

byl zjištěn reálný stav věci. Není přitom dovoleno, aby se spoléhal pouze na tvrzení účastníků řízení. Existují samozřejmě případy, kdy není možné objektivně zjistit skutečný skutkový stav projednávané věci. To však nemůže být překážkou vydání konečného rozhodnutí ve věci, neboť to by znamenalo nepřijatelné odepření spravedlnosti.⁴⁷

Principem protichůdným k principu materiální pravdy je princip formální pravdy. Jak již název napovídá, z této zásady plyne především značný formalismus řízení. V řízení ovládaném principem formální pravdy je výsledek vázán na dodržování určitých postupů.

Pokud mluvíme o zjištění skutkového stavu věci co nejvíce se přibližujícímu realitě, nesmíme na věc nahlížet jen z pohledu soudu. Stranám je totiž z podstaty věci dáno právo nakládat skutkovými základy později vydaného rozhodnutí. Strany sporu mohou korigovat názor soudu tím, že jej budou vázat na svá souhlasná tvrzení.⁴⁸

S praktickým vyjádřením principu formální pravdy se setkáme v ustanovení občanského soudního řádu věnovanému rozsudku pro zmeškání či rozsudku pro uznání. Rozsudek pro zmeškání, kterým může soud rozhodnout o žalobě za splnění podmínek stanovených v ust. § 153b odst. 1 OSŘ, kdy se žalovaný bez omluvy nedostaví k prvnímu jednání ve věci a za předpokladu, že žalobce vydání takového rozsudku navrhne, představuje pro žalovaného určitou procesní sankci. Soud zde nezjišťuje objektivní skutkový stav, tvrzení žalobce se pokládají za nesporná. Na druhou stranu zákon ponechává na vlastní úvaze soudu, zda rozsudek pro zmeškání vydá či nikoli. Rozsudku pro uznání se zásada formální pravdy dotýká především tam, kde nastává fikce uznání na základě nevyjádření se žalovaného k žalobě na základě kvalifikované výzvy soudu dle ust. § 153a odst. 3. Ani v případě vydání rozsudku pro uznání se soud nezabývá objasněním skutkového stavu věci.

Zatímco v případě zásady materiální pravdy se soud snaží zjistit objektivní pravdu, která by byla podkladem pro jeho rozhodnutí, princip formální pravdy bývá vázán na subjektivní pravdu stran, kdy výsledek řízení

---

⁴⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 82

⁴⁸ MACUR, J. *Zásada projednací v civilním soudním řízení*. Brno: PF MU v Brně, 1997. ISBN 80-210-1628-0, s. 195

záleží na tom, která ze stran dokáže o své pravdě soud lépe přesvědčit.⁴⁹ Je obtížné tvrdit, zda je civilní proces ovládan zásadou materiální či formální pravdy. Někteří autoři učebnic práva se přiklánějí k názoru, že pokud zákonem není stanoveno jinak, civilní proces se řídí spíše oslabenou zásadou materiální pravdy.⁵⁰

1.4.4 Zásada volného hodnocení důkazů a zásada legální teorie důkazní

Dvojice principů volného hodnocení důkazů a principu legální teorie důkazní poskytuje odpověď na otázku, jak má soud již provedené důkazy hodnotit. Zda může jednotlivé důkazní prostředky hodnotit volně, zcela podle svého uvážení, na základě vlastního vnitřního přesvědčení, nebo zda v takovém hodnocení musí postupovat podle předem určeného návodu.

O civilním procesu ovládaném zásadou volného hodnocení důkazů hovoříme tehdy, když je hodnocení důkazů ponecháno zcela na úvaze soudu.⁵¹ Znění zásady volného hodnocení důkazů zákonodárce zařadil přímo do textu zákona, a to do ust. § 132 OSŘ. Soudu je uloženo hodnotit důkazy podle vlastní úvahy, každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti. Je přitom povinen přihlížet ke všemu, co vyšlo během řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Za důkazy mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Zásada volného hodnocení důkazů spočívá v tom, že žádná právní norma neukládá soudci, jaký stupeň věrohodnosti, resp. jakou důkazní hodnotu má přiznat jednotlivým důkazům.

Protikladem k principu volného hodnocení důkazů je princip legální teorie důkazní. O civilním procesu ovládaném principem legální teorie důkazní hovoříme tehdy, když důkazní sílu jednotlivých důkazních prostředků stanoví přímo zákon. České civilní soudnictví je založeno na principu volného hodnocení důkazů, výhradní použití principu legální teorie důkazní bylo

---

⁴⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 83

⁵⁰ KINDL, M.; ŠÍMA, A.; DAVID, O. *Občanské právo procesní.* 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-098-7, s. 152

⁵¹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 78

typické pro proces feudální.⁵² V dobách minulých zákonodárce přímo určoval soudci, na základě jakých důkazů má konkrétní skutečnost pokládat za prokázanou bez ohledu na jeho vnitřní smýšlení. Tato teorie byla nazývána legální teorií původní.⁵³ V dnešní době se můžeme setkat pouze s prvky legální teorie důkazní. Takovým prvkem je v českém občanském soudním řízení ust. § 133b OSŘ, který stanovuje důkazní sílu ohledání přiměřené vzorku zboží ve věcech duševního vlastnictví a dále ust. § 134 OSŘ věnující se důkazní síle veřejné listiny. Veřejná listina je vydávána soudem nebo jiným státním orgánem v okruhu jeho pravomocí. Dále také listina, která je zvláštními předpisy přímo prohlášena za veřejnou, potvrzuje, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal a pokud není prokázán opak, i o pravdivosti jejího obsahu. Naopak hodnocení důkazů soukromou listinou na rozdíl od hodnocení listiny veřejné, zákon zvlášť neupravuje, a proto je třeba postupovat podle § 132 OSŘ, vyjadřujícího zásadu volného hodnocení důkazů.⁵⁴ Z výše uvedeného vyplývá, že zásada volného hodnocení důkazů znamená pro soudce větší míru zodpovědnosti.

Téma hodnocení důkazů bude podrobněji zpracováno v části práce věnované samotnému průběhu dokazování.

---

⁵² WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 79

⁵³ BRTNÍK, S. Materiální a formální pravda v současném soudním procesu. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 10, s. 42

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2009, sp. zn. 23 Odo 1722/2006

2. PRŮBĚH DOKAZOVÁNÍ A JEDNOTLIVÉ DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY

V první části následující kapitoly se budu věnovat postupu účastníků řízení a soudu v průběhu procesního dokazování. Ve druhé části se zaměřím na jednotlivé důkazní prostředky, kdy znalecký posudek zmíním pouze okrajově, jelikož mu bude věnován značný prostor později.

2.1 Průběh dokazování

Proces dokazování je možné rozdělit do několika fází. Já jsem si pro potřeby této práce vybrala čtyři z mého pohledu nejdůležitější, a sice navržení důkazu, jeho obstarání, provedení a následné zhodnocení. Role účastníků řízení a soudu je v těchto fázích buďto výlučná nebo se v ní naopak mohou projevit oba výše zmiňované subjekty. Navržení důkazu je zpravidla ponecháno na straně účastníků řízení, na jeho obstarání se však již mohou podílet společně se soudem. Fáze provedení a zhodnocení důkazu je poté svěřena výlučně do rukou soudu jako nestranného rozhodovacího orgánu.

2.1.1 Navrhování důkazů

Vyhledání, označení a následné navržení důkazního prostředku je v souladu s projednací zásadou zpravidla povinností toho účastníka řízení, kterému je takto navržený důkaz k užítku. Většinou jsou účastníkům známy skutečnosti, na jejichž základě buď uplatňují svůj nárok, nebo se naopak proti tomuto nároku brání. Proto také může každá ze stran do řízení vnést skutkové podklady důležité pro rozhodnutí ve věci. Naopak neexistuje žádná sankce, která by účastníka řízení nutila k přesné formulaci skutkových přednesů a důkazních návrhů. Jediné riziko, které může být považováno za sankci je zhoršení procesní povinnosti této strany.

Civilní soudy nejsou vybaveny žádným vyhledávacím aparátem ani nemohou spolupracovat s žádným orgánem, který se touto činností zabývá. I z toho důvodu je plně rozvinuta procesní aktivita stran, které jako jediné mají

dostatečný přístup ke všem informacím. Může ovšem nastat situace, kdy není v silách účastníka řízení konkrétní důkaz obstarat a navrhnout, ať již z důvodu, že s ním disponuje protistrana, nebo osoba stojící mimo řízení. J. Macur o této situaci hovoří jako o nezaviněném informačním deficitu, který účastník řízení nemůže vlastními silami odstranit. V takovém případě je v pravomoci soudu poskytnout takovému účastníkovi součinnost, ovšem za splnění následujících podmínek. Předně musí důkazní prostředek skutečně existovat. V době, kdy účastník požádal o poskytnutí součinnosti soudu, po něm nešlo spravedlivě požadovat, aby si sám tento důkazní prostředek opatřil. Na závěr musí být soudem poskytnutá součinnost přiměřeným nástrojem k odstranění jeho procesní nevýhody.⁵⁵

Důkazní povinnost účastníka řízení je tedy splněna označením důkazů k prokázání jeho tvrzení v souladu s ust. § 120 OSŘ. Tím role účastníka ve fázi navrhování důkazních prostředků nekončí. Každý účastník má totiž právo vyjádřit se k důkazům navrženým jiným účastníkem řízení, které mu plyne z ust. § 123 OSŘ. V rámci svého vyjádření účastník řízení může mimo jiné například namítat přípustnost důkazu, když má jakékoli pochybnosti, že byl důkaz získán postupem v souladu se zákonem. Dále může poukazovat na nadbytečnost důkazu, kdyby jím prokazovaná skutečnost nebyla mezi účastníky sporná nebo kdyby neměl žádným způsobem přispět k objasnění skutkového stavu. V případě ustanovení znalce se účastník samozřejmě může vyjádřit k jeho osobě apod.⁵⁶

Účastníkům řízení je zákonem dána možnost navrhnout zajištění důkazu soudu ještě před zahájením samotného řízení, a to v případě, existuje-li obava, že později nebude možné důkaz provést vůbec nebo jen s velkými obtížemi. V případě, že se budoucí účastník řízení rozhodne využít institutu zajištění důkazu před zahájením řízení dle § 78 a násl. OSŘ, musí takové zajištění soudu navrhnout. Návrh musí kromě obecných náležitostí obsahovat označení důkazu, který má být zajištěn a uvedení důvodu, proč má být zajištěn.

---

⁵⁵ MACUR, J. *Kompenzace informačního deficitu procesní strany v civilním soudním sporu*. Brno: PF MU v Brně, 2000. ISBN 80-210-2276-0. s 56

⁵⁶ LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení sporné: občanský soudní řád (§ 1 až 250l), zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-986-1. s 607

V praxi může jít o situace, kdy hrozí ztráta či zničení listiny, výslech svědka je vzhledem k jeho zdravotnímu stavu nutno provést co nejdříve či ohledání místa nebude později možné vzhledem k plánované změně jeho charakteru. Zajištění důkazu provádí soud, který je věcně a místně příslušný k řízení ve věci samé. Zajistit jej však může také věcně příslušný soud, v jehož obvodu se důkazní prostředek nachází. U zajištění důkazu soudem mohou být účastníci samozřejmě přítomni vyjma situací, kdy hrozí nebezpečí z prodlení a byl by tak ohrožen účel zajištění důkazu. Soud následně stanoví účastníkovi lhůtu pro podání žaloby. Zajištění důkazu provedené v souladu se shora uvedeným postupem zaniká, pokud účastník ve stanovené lhůtě žalobu nepodá, důkaz byl v řízení proveden nebo za situace, kdy věc byla pravomocně ukončena, a zajištěného důkazu nebylo využito.

2.1.2 Opatřování důkazů

Důkazní povinnost účastníka řízení je dle zákona splněna označením důkazů k prokázání jeho tvrzení. Ustanovení § 120 odst. 1 OSŘ, který toto výslovně stanoví je v tomto případě nutné vykládat v souvislosti s § 126 odst. 1, § 128, § 129 odst. 2 a § 130 odst. 1, které uvádí, že jednoznačně specifikovaný důkazní prostředek je povinen vydat ten, kdo jej má k dispozici.

Konkrétně shora uvedené ustanovení § 126 odst. 1 OSŘ hovoří o tom, že každý, kdo není účastníkem řízení, se musí na předvolání soudu dostavit k jednání a vypovídat jako svědek. Musí vypovědět pravdu a nic nezamlčovat. Dále jsou zde stanoveny podmínky pro možnost odepření svědecké výpovědi. Blíže bude o této problematice pojednáno v druhé části této kapitoly. Ustanovení § 128 zakotvuje provedení důkazu tzv. sdělením. § 129 odst. 2 se věnuje tzv. ediční povinnosti. Jde o povinnost každého předložit listinu, která je potřebná k důkazu. Tato povinnost nemusí být uložena pouze osobě na řízení nezúčastněné, ale také stranám sporu. V případě nesplnění takové povinnosti může soud využít svého práva a udělit pořádkovou pokutu.⁵⁷ § 130 poté obdobně zakotvuje povinnost vydat věc, která má být předmětem ohledání.

---

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013

V případě, že po účastníkovi řízení nelze spravedlivě požadovat, aby důkaz obstaral, zajistí jej soud. Pokud ani to není možné, odpovědnost za nezajištění důkazu nese účastník, jemuž měl být ku prospěchu a který neunesl důkazní břemeno z důvodu neprovedení takového důkazu.

2.1.3 Provádění důkazů

Jestliže byl důkaz účastníkem řízení navržen a následně označen, jeho provedení je výlučně na straně soudu. V souladu s § 122 odst. 1 OSŘ soud provádí dokazování při jednání. Jedná se o vyjádření zásady přímosti, kdy dokazování provádí soud, který o věci rozhoduje přímo při jednání za účasti veškerých předvolaných osob. Tyto osoby se nemusí předvolávat za situace upravené v § 115a OSŘ, kdy k projednání věci není třeba nařizovat jednání, jestliže ve věci lze rozhodnout jen na základě předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání vyslovili svůj souhlas. Souhlas s rozhodnutím ve věci bez nařízení jednání může žalobce udělit již při podání žalobního návrhu, případně pouhým zaškrtnutím příslušné kolonky v návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu. Pokud soud následně shledá, že jsou splněny podmínky pro rozhodnutí ve věci bez nařízení jednání, vyzve žalovaného, zda s tímto postupem souhlasí. V opačném případě je soud povinen jednání nařídit a dokazování se provede při něm. Pro provádění důkazů není stanoven žádný postup. Zákonem nejsou ani stanovena žádná pravidla pro pořadí prováděných důkazů. Je zcela na úvaze soudu, jaký postup a pořadí zvolí. Na počátku dokazování by však již z logiky věci měly být provedeny důkazy, které mohou nejlépe objasnit skutkový děj.

V následujícím odstavci nalezneme výjimky z již zmiňované zásady přímosti. Jedná se o provedení důkazu dožádáním, mimo jednání nebo s využitím videokonferenčního zařízení. Všechny zmíněné varianty může předseda senátu využít za naplnění předpokladu účelnosti takového jednání. V případě dožádání je tato účelnost spatřována především v omezení nákladů na provedení důkazu. Soudy tuto možnost nejčastěji využívají při výslechu svědků, kteří by se k soudu museli dostavit z velké dálky. V případě provedení

důkazu mimo jednání je za účelnost považována obtížnost spojená s provedením důkazu při jednání. Jedná se například o provedení výslechu svědka, jenž není schopen ze zdravotních důvodů opustit nemocniční pokoj.⁵⁸ Nově lze důkaz provést také s využitím videokonferenčního zařízení. Ne všechny soudy jsou však takovými zařízeními vybaveny či seznámeny s jejich používáním. S ohledem na zaměření této práce je na místě dotknout se tématu znaleckých posudků jako důkazního prostředku. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky publikované ve sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1/1981 se vyjadřuje k některým otázkám postupu soudů při provádění důkazu znaleckým posudkem v občanském soudní řízení. Mimo jiné také k situaci, kdy má být proveden důkaz znaleckým posudkem u dožádaného soudu. „Tehdy ustanovuje znalce soud, který věc projednává. Od dožadovaného soudu lze za splnění zákonných podmínek upravujících postup při dožádání požadovat pouze provedení jednotlivých úkonů.“

Účastníci řízení samozřejmě mají právo účastnit se provádění dokazování jak dožádáním, tak mimo jednání soudu. O všech těchto úkonech jsou řádně vyrozuměni buď předvoláním (v případě dožádání předvolává dožádaný soud), nebo je jim termín takových úkonů sdělen přímo při jednání. Výsledek takto provedeného úkonu je třeba následně při jednání sdělit. Nejčastěji se tak děje přečtením protokolu, který se o takto provedeném úkonu pořizoval.

Ustanovení § 122 odst. 3 OSŘ dopadá na případy, kdy má soud pochybnosti o výsledcích dokazování, které bylo provedeno dožádaným soudem. V takovém případě je oprávněn žádat o doplnění nebo uložit, aby již jednou provedené dokazování bylo před ním zopakováno. Při provedení důkazu mimo jednání stejným oprávněním disponuje také senát, jestliže byl důkaz proveden pouze předsedou senátu.⁵⁹

Zákonná úprava obsažená v ust. § 123 OSŘ stanoví, že účastníci mají právo vyjádřit se k návrhům na důkazy a ke všem důkazům, které byly provedeny. K základním právům účastníků řízení se s ohledem na jejich

---

⁵⁸ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 879

⁵⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s. 535

důležitost vyjádřil i Ústavní soud, který právo vyjádřit se ke všem navrženým či již provedeným důkazům a ke všem skutečnostem, ze kterých soud vychází, považuje za vyjádření zásady kontradiktornosti řízení. Jestliže by soud tato práva účastníkům upřel, jednalo by se o porušení práva na spravedlivý proces.⁶⁰ Soud by měl po provedení každého jednotlivého důkazu dát účastníkům prostor, aby se k němu vyjádřili, případně uvedli vše, co je dle jejich názoru důležité pro jeho hodnocení. Nejedná se pouze o formální naplnění litery zákona, nýbrž vyjádření účastníků k jednotlivým provedeným důkazům je jedním z podkladů, který soud slouží pro rozhodnutí ve věci. Skutečnosti, ke kterým se účastníci mohou vyjádřit, určuje povaha provedeného důkazu.⁶¹ Pokud si za příklad zvolíme znalecký posudek, účastník řízení se může vyjádřit jak k osobě znalce, jeho věrohodnosti, případnému vztahu k protistraně, tak k samotnému znaleckému posudku. Pokud jde o obsah samotného vyjádření, může jím být jednak nesouhlas s již provedenými důkazy například z důvodu jeho nepřipustnosti, nebo již zmíněná námitka věrohodnosti či pravosti důkazu.

V souvislosti s probíraným tématem provádění důkazů je nutné zmínit ustanovení § 124 OSŘ týkající se ochrany utajovaných informací a povinnosti mlčenlivosti během dokazování. Dokazování je třeba provádět tak, aby byla šetřena povinnost zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích chráněných zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti. Pokud mají být předmětem dokazování utajované informace, může se tak stát jen tehdy, pokud příslušný orgán zbaví osobu povinnou mlčenlivost zachovávat, této povinnosti. Takové posouzení je dáno do rukou pouze takto oprávněnému orgánu. V případě jeho odmítnutí, nemohou být utajované informace předmětem dokazování ani nemohou být žádným jiným způsobem před soudem projednávány. Jestliže příslušný orgán osobou povinnou zachovávat mlčenlivost této povinnosti zproští, ze strany soudu je možné očekávat zvláštní opatření sloužící k ochraně utajovaných

---

⁶⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2008, sp. zn. II. ÚS 323/07

⁶¹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 880

informací. Například může dojít k vyloučení veřejnosti a v každém případě musí být všechny osoby, které mají právo se jednání účastnit, řádně poučeny.⁶²

Šetřena má být také jiná zákonem stanovená nebo státem uznávaná povinnost mlčenlivosti. Zde hovoříme o povinnosti mlčenlivosti upravenou zvláštními zákony. Jedná se například o zákon č. 85/1996 Sb. o advokacii, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů či zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti. Tyto zákony nejen zakotvují povinnost zachovávat mlčenlivost, ale také postup pro její zproštění. Výslech osoby svázané povinností mlčenlivosti je totiž možné provést jen tehdy, pokud je této povinnosti zproštěna tím, v jehož zájmu tuto povinnost má.

Mě jako advokátky se osobně dotýká povinnost mlčenlivosti uložená ust. § 21 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii všem advokátům. Dle mého názoru je tato povinnost jedním ze základních pilířů důvěry mezi advokátem a klientem, která je v jejich vzájemném vztahu nenahraditelná. Politické snahy o jakékoli omezení takto nastolené důvěry jsou dle mého názoru zcela nepřijatelné a v rozporu se základní myšlenkou povinnosti zachovávat mlčenlivost.

2.1.4 Hodnocení důkazů

Důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Takto zákonodárci upravili v ust. § 132 OSŘ závěrečnou část procesu dokazování týkající se hodnocení důkazů, při kterém se uplatňuje zásada volného hodnocení důkazů, o které byla řeč v předchozí kapitole. Pokud bych měla připomenout její podstatu, jde o vnitřní přesvědčení soudce, na základě kterého si činí závěr o pravdivosti či nepravdivosti tvrzení učiněných účastníky řízení.

---

⁶² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 881

Hodnocení důkazů je svěřeno pouze a výlučně soudu, který nemůže tuto svou povinnost převést na nikoho jiného. Jedná se o složitý myšlenkový proces, ke kterému je v některých případech třeba dostatek času. Není proto nic zvláštního na tom, že soud jednání po závěrečných návrzích odročí s tím, že při příštím jednání dojde pouze k vyhlášení rozsudku. I přes zahlcenost soudního systému se mi tato cesta jeví vhodnějším řešením, než věc rozsoudit na základě ukvapených závěrů.

Při hodnocení důkazů soud přihlíží skutečně ke všemu, co se v soudní síni stalo. Měl by tedy hodnotit nejen věrohodnost, pravost, pravdivost předložených důkazů, ale i chování účastníků zahrnující nejen přednes samotný, ale i neverbální znaky jejich komunikace.

Účastníkem navržený důkaz nemůže být soudem odmítnut jako nevěrohodný před tím, než byl proveden, jelikož smýšlení o jeho případné nevěrohodnosti je až otázkou fáze jeho hodnocení.⁶³ Pokud tedy soud vyhodnotí důkaz jako přípustný, přizná konkrétnímu důkazu jeho formální důkazní sílu spočívající ve vlastnostech důkazního prostředku (u svědků to je jejich věrohodnost, u listin pravost). Na závěr procesu hodnocení se soud věnuje materiální důkazní síle důkazního prostředku, tedy tomu, zda je informace obsažená v důkazním prostředku pravdivá a jaký má význam pro objasnění rozhodných skutečností. Soud je následně povinen vysvětlit, z jakých konkrétních důkazů svá zjištění učinil. Prostý výčet provedených důkazů a následný přednes závěru soudu je zcela nepřípustný. Rovněž v situaci, kdy si jednotlivé důkazy odporují, musí soud vysvětlit, z jakého důvodu některému nevěří.⁶⁴

Podíváme-li se na odlišnost hodnocení znalecký posudků ve srovnání s jinými důkazními prostředky, spočívá to především v tom, že „důkaz znaleckým posudkem podaným ústně či písemně se liší potud, že jeho hodnocení nepodléhá znalecké závěry ve smyslu jejich odborné správnosti; soud hodnotí přesvědčivost posudku co do jeho úplnosti ve vztahu k zadání, logické odůvodnění znaleckého nálezu a jeho soulad s ostatními provedenými důkazy. V porovnání se svědeckou výpovědí je tento důkaz specifický právě

---

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2893/2000

⁶⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s. 559

tím, že soud při rozhodovací činnosti, založené na řešení odborné otázky, vychází z odborných znaleckých závěrů, nikoli pouze ze skutečností, jež příslušná osoba vnímá svými smysly a jež soudu svou výpovědí zprostředkuje bez toho, že by o nich mohla či měla činit pro soud závazné skutkové závěry.⁶⁵

Je velmi obtížné podrobit hodnocení důkazů soudem jakémukoli přezkumu, jelikož se jedná o vnitřní myšlenkový proces soudce. Ne každý (ať už se jedná o účastníka řízení či odvolací soud) se musí s jeho závěry ztotožnit, neznamená to však, že jsou učiněná chybně či v rozporu se zákonem. Případné chyby v postupu hodnocení důkazů můžeme nalézt pouze tehdy, kdy soud vzal v úvahu skutečnosti, které nebyly účastníky během řízení tvrzeny, ani během řízení nevyšly najevo nebo naopak opomenul hodnotit skutečnosti, které při řízení vyšly najevo.⁶⁶

Zákon dává procesu hodnocení důkazů jen velmi obecný rámec, kterého je soud povinen se držet. Jinak je zcela na osobních úvahách soudce, jak si který důkaz či tvrzení vyhodnotí. S ohledem na to shledávám tuto fázi procesu dokazování z pohledu soudu za tu nejobtížnější.

2.2 Jednotlivé důkazní prostředky

Znění § 125 občanského soudního řádu uvozuje část věnující se důkazním prostředkům jejich demonstrativním výčtem. Jako důkazní prostředek označujeme vše, čím lze zjistit stav věci. Jedná se zejména o výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské a exekutorské zápisy, listiny, ohledání a výslech účastníků. Jak již bylo řečeno výše, zákon poskytuje pouze demonstrativní výčet důkazních prostředků. Přípustné mohou být i takové důkazní prostředky, které se u českých soudů nevyskytují příliš často. Jednat se může například o písemné prohlášení účastníka, tzv. affidativ, který je obdobou čestného

---

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1998, sp. zn. 3 Cdon 385/96

⁶⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s. 559

prohlášení.⁶⁷ Na druhou stranu soud nemůže připustit takový důkazní prostředek, který byl opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a při jeho pořízení došlo k porušení práv jiné fyzické či právnické osoby.

Níže uvedené důkazní prostředky nejsou seřazeny podle právní síly. Jejich struktura kopíruje strukturu uvedenou v zákoně.

2.2.1 Výslech svědka

Výslechu svědka se občanský soudní řád věnuje v ust. § 126. Každá fyzická osoba, která není účastníkem řízení je povinna dostavit se na předvolání soudu a vypovídat jako svědek. Ne vždy musí být svědek předvolán přímo soudem. Je běžnou praxí, že pokud jedna ze stran navrhne svědeckou výpověď, soud ji pověří zajištěním účasti svědka při dalším jednání, kdy bude tato svědecká výpověď provedena. Nedostavením se k podání výpovědi bez včasné a řádně odůvodněné omluvy, soud může využít institutu předvedení či uložení pořádkové pokuty.

Výslech svědka je dle mého názoru jedním z nejkomplicovanějších důkazních prostředků. Na jednu stranu by nám měl podat nejucelenější obraz o skutečnostech důležitých pro podporu tvrzení jednoho z účastníků řízení, kdy by svědek měl vypovídat o tom, co vnímal svými smysly. Na stranu druhou je tento důkazní prostředek ke zjištění stavu věci značně zkomplikován povahou a pamětí svědka či jeho vztahu k předmětu a účastníkům řízení. Ráda bych se proto zastavila u osoby svědka, skutečností, které jej ovlivňují při podání svědecké výpovědi a jeho věrohodnosti.

Existuje několik typů svědků od svědka přátelského, neutrálního, přes svědka zaujatého až k svědkovi nepřátelskému. Zaujatý svědek je takový, který má nějaký zájem na výsledku řízení, ať již tento zájem spočívá v pomoci příteli či příbuznému nebo v nějakém finančním benefitu. Za nepřátelského svědka poté považujeme osobu, která nemá zájem na výsledku řízení tak, jako zaujatý svědek, ale chová nepřátelský vztah k jedné ze stran. Svědka zaujatého či nepřátelského většinou nenavrhne účastník řízení, který chce jeho svědeckou

---

⁶⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s. 539

výpověď použít na podporu svých tvrzení. Svědeckou výpověď takového svědka však může navrhnout protistrana. Často se také svědek může chovat vyhýbavě. Vyhýbavost svědka se může vyznačovat opakováním již položené otázky či odpovědí otázkou. Odpovídat otázkou je nejen nežádoucí, ale i nevychované a svědek tak v očích soudu většinou ztrácí věrohodnost. Svědek také může místo odpovědi na jasně položenou otázku neodpovídat přímo, nýbrž dalekosáhle objasňovat mnohdy spolu nesouvisející události. V tomto případě je vhodné klást otázky tak, aby nekopírovaly časový sled událostí. Svědek, který si připravil strukturu své výpovědi tak ztrácí pevnou půdu pod nohama a pokud se snaží zakrýt pravdu, není schopen pohotově reagovat na otázky vyslychajícího.

Proces zapamatování si určité skutečnosti, který se skládá z vštípení informace, jejího uchování a následného vybavení může být v důsledku mnoha faktorů narušen. Lidé se od sebe odlišují nejen výší intelektu či dosaženým vzděláním, ale také rozdílným vnímáním reality. Na to má vliv řada aspektů, a to jak objektivních, mezi které můžeme zařadit nepříznivé klimatické podmínky, denní dobu nebo čas, tak faktory týkající se každého konkrétního svědka. Mezi tyto subjektivní faktory patří například odbornost svědka. Odborník na rozdíl od laika rozpozná jev, který sleduje a může si o něm vytvořit jasnější představy. Na základě svých odborných zkušeností si však může doplnit určitá fakta, což je při svědecké výpovědi nežádoucí. Svědkovo vnímání reality může být dále ovlivněno jeho temperamentem. Melancholika bude například nutné se dotazovat pečlivěji a při jeho výslechu vynaložit více trpělivosti. Cholerik s ohledem na jeho výbušnou povahu může pod vlivem urážky, hněvu či nepřijemné pravdy uvést skutečnost, kterou se snažil utajit.⁶⁸

Soud musí při výslechu svědka přihlídnout „jaký má svědek vztah k účastníkům řízení a k projednávané věci a jaká je jeho rozumová a duševní úroveň, k okolnostem, jež doprovázely jeho vnímání skutečností, o nichž vypovídá, vzhledem ke způsobu reprodukce těchto skutečností a k chování při výslechu (přesvědčivost, jistota, plynulost výpovědi, ochota odpovídat na otázky apod.) a k poznatkům, získaným na základě hodnocení jiných důkazů (do jaké míry je důkaz výpovědi svědka souladný s jinými důkazy, zda jim

---

⁶⁸ ROZEHNAL, A. *Strategie civilního procesu*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7380-713-9. s 121

odporuje, popřípadě zda se vzájemně doplňují); celkové posouzení z uvedených hledisek pak poskytuje závěr o pravdivosti či nepravdivosti tvrzených (prokazovaných) skutečností.“⁶⁹

Je možné, aby soud věrohodnost výpovědi svědka hodnotil také s přihlédnutím k chování svědka při výslechu a způsobu, jakým podstatné skutečnosti soudu sděluje.⁷⁰ Ani příbuzenský poměr k účastníkům řízení neznamena nezpůsobilost svědka vypovídat o skutečnostech důležitých pro rozhodnutí ve věci. Tuto okolnost soud vezme na vědomí při hodnocení svědkovy výpovědi.⁷¹

Před započítáním výslechu je nutné, aby soud svědka řádně poučil. Ustanovení § 126 OSŘ v sobě obsahuje hned několik poučovacích povinností, a sice působení na svědka, aby vypovídal pravdu a nic nezamlčoval, poučení o možnosti odepření výpovědi a upozornění na možnost trestních následků křivé výpovědi. Odepření výpovědi svědka neznamena, že by se nemusel dostavit na předvolání soudu, pokud shledá, že by svou výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě či osobám blízkým. Situace odmítnutí výpovědi zpravidla nastane až v okamžiku, kdy jsou svědkovi ze strany soudu, znalce či účastníků řízení kladeny otázky. Pokud svědek v takové chvíli vysloví obavu z nebezpečí trestního stíhání (nemůže se jednat jen o poškození pověsti svědka či osob blízkých), soud toto vyhodnotí.⁷² Za tímto účelem soud požádá svědka o vysvětlení důvodnosti této obavy a na základě toho rozhodne. Poučení by se svědkovi nemělo dostat pouze ze strany soudu. Jestliže je účastník, který svědeckou výpověď svědka navrhoval právně zastoupen advokátem, je vhodné, aby advokát svědka poučil alespoň o základních pravidlech chování v jednacím síni. Většina lidí nikdy před soudem nestála, a proto pro ně může být představa jednání soudu stresující. Je proto vhodné svědkovi vysvětlit například rozvržení jednacím síně, popsat, kde sedí soudce, kde bude jaký účastník řízení, kde bude stát on při jeho svědecké výpovědi. Poučení o samotném průběhu výslechu mu může být také poskytnuto ze strany

---

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3075/2006

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2003, sp. zn. 22 Cdo 136/2002

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2516/2008

⁷² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s. 542

advokáta. Pokud na otázku nezná odpověď, říct „nevím“. Pokud si již přesně nevybavuje skutečnosti, na které je dotazován, odpovědět „nevzpomínám si“ či „nepamatuji se“.⁷³ Obzvláště s velkým časovým odstupem není nic neobvyklého, že si svědek na souvislosti nevzpomíná. Toto neformální poučení svědka před samotným výsledkem může svědka, který nikdy nebyl konfrontován se soudním procesem uklidnit, zajistit tak jeho menší nervozitu a tím zabezpečit plynulejší průběh výslechu.

Samotný výslech svědka probíhá většinou při jednání. Jak již bylo uvedeno výše, soud hodnotí nejen obsah svědecké výpovědi, ale také způsob, jakým svědek svou výpověď podává. Svědeckou výpověď, kterou je možné objektivně provést při jednání tak nelze nahradit pouze přečtením protokolu z jiného řízení.⁷⁴ Pokud by provedení výslechu svědka bylo doprovázeno mimořádnými obtížemi, je s ohledem na hospodárnost a rychlost řízení možné tento výslech provést dožádáním jiného soudu či prostřednictvím videokonferenčního zařízení.

Na počátku výslechu je nutné zjistit totožnost svědka a okolnosti, které mohou mít vliv na jeho věrohodnost. Totožnost svědka se ověřuje pomocí průkazu totožnosti (občanský průkaz, pas) a takto pořízené nacionále svědka se řádně zaprotokolují. Za okolnosti mající vliv na věrohodnost svědka označujeme především vztah svědka k účastníkům a předmětu řízení. Poté následuje poučení o významu svědecké výpovědi, o právech a povinnostech svědka a o trestních následcích křivé výpovědi. I toto poučení musí být zachyceno buď přepisem zvukového záznamu či přímým uvedením do protokolu o jednání, pokud zvukové zařízení v jednací síni chybí. Absence tohoto poučení má totiž důsledky v rovině trestněprávní, kdy je řádné poučení předpokladem pro trestní odpovědnost za trestný čin křivé výpovědi dle § 346 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku,⁷⁵ tak v rovině občanskoprávní v otázce využitelnosti výpovědi pro skutkové závěry soudu.⁷⁶

---

⁷³ ROZEHNAL, A. *Strategie civilního procesu*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7380-713-9. s 128

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 32 Cdo 3757/2016

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 7 Tdo 109/2003

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4505/2010

Vlastní výpověď svědka se dělí na dvě části, souvislé vyličení okolností, ke kterému svědka na počátku jeho výslechu vyzve předseda senátu a na zodpovídání otázek, které jsou svědkovi kladeny. Klást otázky mají právo postupně předseda senátu, členové senátu, účastníci a znalci. Zákon neurčuje, v jakém poměru mají tyto dvě části výslechu být. Záleží pouze na předsedovi senátu, zda dá větší prostor souvislému vyličení skutečností či kladení doplňujících dotazů.⁷⁷ Kladení otázek účastníkům řízení vyloučit nelze. Je zejména v jejich zájmu, aby svědek před soudem sdělil podstatnou informaci s ohledem na břemeno důkazní a s tím související výsledek sporu.⁷⁸ Předseda senátu má právo nepřipustit otázku položenou znalcem či účastníkem řízení, pokud tato otázka nesouvisí s předmětem sporu, je sugestivní či kapciózní. Občanský soudní řád poskytuje v § 126 odst. 3 vysvětlení pojmů sugestivní a kapciózní otázka. Sugestivní je taková, která naznačuje odpověď, kapciózní je poté taková otázka, která předstírá neprokázané nebo nepravdivé skutečnosti. Předseda senátu je povinen uvést do protokolu důvody nepřipustění otázky v případě, že z jednání není pořizován zvukový záznam. Proti znění protokolu poté mohou vznést námitky jak účastníci řízení, tak samotný svědek. I když vyjádření účastníků řízení k právě provedenému výslechu není součástí úkonů, v praxi se stává, že soud účastníky k vyjádření vyzve. Pokud by totiž svědek reagoval na takto vznesené připomínky účastníků uvedením dalších skutečností, soud může rovnou pokračovat v jeho výslechu⁷⁹ a vyhne se tak jeho opakovanému předvolávání. Svědek je závěrem výpovědi poučen o možnosti uplatnit svědečné, a to v zákonné lhůtě tří dnů od konání výslechu.

Na výslech svědka je možno také nahlížet z pohledu účastníka řízení, popřípadě jeho právního zástupce a jejich strategie při kladení otázek. Vyslýchající by si měl stanovit základní body tvořící osnovu výslechu, a té by se měl v průběhu držet. Nejsilnější argumenty by měly být vyzdviženy na samém počátku výslechu, kdy je pozornost soudu nejvyšší. Lidé si nejlépe

---

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2012, sp. zn. 28 Cdo 665/2012

⁷⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s. 543

⁷⁹ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0. s 551

pamatují to, co slyší jako první a dále to, čím je výslech zakončen. Nejedná se o snahu bagatelizovat ostatní uváděné skutečnosti, ale pouze zdůraznit podstatné informace. Pokud je vyslychajícím advokát, na položené otázky by měl znát alespoň pravděpodobnou odpověď před jejich položením. Otázky, na které advokát nezná odpověď, neklade. Účelem výslechu svědka ze strany advokáta není nalezení pravdy, ale získání informací, které budou ku prospěchu jeho klientovi.

Závěrem bych chtěla uvést, že mezilidská komunikace neprobíhá pouze verbálně. Neverbální komunikace svědka dokáže často odhalit emoce a pocity, které se verbálně dají vyjádřit jen s obtížemi. Neverbální projevy svědka tak často doplňují či dokonce nahrazují jeho verbální sdělení. Při výslechu je tedy stejně důležité, jak svědka poslouchat, tak sledovat jeho emoce vyjadřované prostřednictvím mimiky či gestikulace.⁸⁰

Zvláštní postavení přiznává občanský soudní řád fyzické osobě, která je statutárním orgánem právnické osoby, případně členem takového orgánu. Statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu je pro účely §126a OSŘ ten, koho tak označuje zákon. Například v případě společnosti s ručením omezeným se jedná o jednatele, u akciové společnosti o člena představenstva v případě dualistického systému, v monistickém systému potom o statutárního ředitele. Pokud je taková fyzická osoba vyslychána v řízení, jehož účastníkem je právnická osoba, jejímž statutárním orgánem je, je tato fyzická osoba vyslechnuta jako účastník řízení, nikoli jako svědek. Jinak je to v případě prokuristy, který je sice zmocněn k právnímu jednání, ale statutárním orgánem není. Proto bude v řízení vyslechnut jako svědek, nikoliv v postavení účastníka.⁸¹

V případě, že je vyslychána fyzická osoba, která má vypovídat o okolnostech týkajících se právnické osoby a nastalých v době, kdy byla jejím statutárním orgánem nebo členem tohoto orgánu, je povinna dostavit se na předvolání k soudu v řízení, jehož účastníkem je tato právnická osoba. Odlišnost od fyzické osoby, o které bylo hovořeno v předchozím odstavci, tkví v tom, že tato fyzická osoba již statutárním orgánem nebo jeho členem není,

---

⁸⁰ ROZEHNAL, A. *Strategie civilního procesu*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7380-713-9. s 155

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1862/2015

nezáleží na tom, zda lze dokazovanou skutečnost prokázat jiným způsobem či nikoliv a nevyžaduje se jejího souhlasu s výsledkem. Od svědka se postavení této fyzické osoby odlišuje v tom, že je sice poučena o tom, že má vypovídat pravdu a nic nezamlčovat, ale již ne o následcích křivé výpovědi. Stejnými znaky je povinnost dostavit se na předvolání k soudu, právo odepřít výpověď a právo na svědečné.⁸²

2.2.2 Znalecké posudky a odborná vyjádření

Problematicke znaleckého posudku, jeho vlastnostem, náležitostem a dalšímu je věnována celá pátá kapitola. Proto bych se zde ráda zaměřila pouze na odborné vyjádření jako důkazní prostředek sloužící k pochopení dokazované skutečnosti využívaný v občanském soudním řízení.

Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření v souladu s § 127 OSŘ. Za odborné znalosti zákon považuje vědomosti přesahující rámec obecné zkušenosti, k nimž je potřeba specializovaná znalost a zkušenost. Tento postup zákon ukládá soudům i v případě, že těmito odbornými znalostmi sami disponují. V opačném případě by se účastníci řízení nemohli vyjádřit k osobě znalce, průběhu a výsledkům dokazování⁸³ a byla by jim tak upřena základní práva, která jim občanský soudní řád poskytuje.

Odborné vyjádření si soud vyžádá v případě, kdy je rozhodnutí závislé na posouzení skutečností, ke kterým je třeba odborných znalostí a zároveň není posuzovaná otázka natolik složitá, aby soud musel ustanovit znalce. Znalce soud ustanoví tedy nejen u komplikovanějších záležitostí, ale také tehdy, existuje-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření. Zjednodušeně lze říci, že odborné vyjádření je jednodušší, rychlejší a levnější variantou důkazního prostředku v porovnání se znaleckým posudkem. To je možná důvodem, proč je soudy v civilním řízení upřednostňován před znaleckým posudkem. Odborné vyjádření však neposkytuje takové záruky

---

⁸² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s 545

⁸³ tamtéž, s 546.

nezávislého, a přitom individuálního posouzení skutkového stavu jako posouzení znalecké.⁸⁴ V některých případech však využití odborného vyjádření není dostačující a požadovaného výsledku je možné dosáhnout pouze prostřednictvím znaleckého posudku. Jakou ze zákonem nabízených možností si soud vybere je ponecháno pouze na jeho uvážení. Určitým vodítkem při rozhodování by pro soud mohla být právě složitost posuzované otázky. Subjekt podávající odborné vyjádření by jej měl vyhotovit na základě zkušeností, kterými disponuje na základě své působnosti. Zároveň platí, že odborné vyjádření je možné vypracovat jen na základě podkladů, které již byly soudem opatřeny a jsou součástí spisu,⁸⁵ na rozdíl od znaleckého posudku, kdy soud může účastníkovi, popřípadě i někomu jinému uložit, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal nebo snášel, zkrátka aby vyvinul součinnost se znalcem při zpracování znaleckého posudku.

Pokud jde o náležitosti odborného vyjádření, ty korespondují s náležitostmi znaleckého posudku. Stejně jako znalecký posudek má i odborné vyjádření část nálezovou, která by měla popisovat zkoumaný materiál a skutečnosti, ke kterým bylo v rámci vypracování odborného vyjádření přihlíženo. Dále pak část posudkovou zahrnující seznam otázek, na které má subjekt odpovědět a odpovědi na tyto otázky. Naposled část identifikační obsahující datum, razítko a podpis orgánu, který byl zpracováním odborného vyjádření soudem pověřen včetně označení konkrétní osoby, která vyjádření na pokyn orgánu zpracovala.

I vyhodnocování odborného vyjádření je shodné s vyhodnocováním znaleckého posudku. Posuzuje se především, zda bylo zpracovatelem odpovězeno na položené otázky určité a srozumitelně s oporou v předložených materiálech, které mu sloužily jako podklady pro samotné zpracování vyjádření. Z odborného vyjádření musí také plynout, z jakých zjištění

---

⁸⁴ WINTEROVÁ A. Znalec a znalecký posudek v občanském soudním řízení. *Soudce*, 2017, č. 1, s. 8

⁸⁵ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0. s 560

zpracovatel vycházel, jak k nim dospěl a na základě jakých konkrétních úvah došel ke svému závěru.

Jak již bylo řečeno výše, občanský soudní řád dává soudu možnost ustanovit znalce tehdy, kdy vzniká pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření. V praxi to není tak, že by jakýkoli vyjádřený nesouhlas účastníka řízení vedl automaticky soud k zadání vypracování znaleckého posudku. Je-li však tento nesouhlas opřen o odlišné závěry plynoucí ze znaleckého posudku, který nechal vypracovat a soudu předložil účastník řízení tak, jak mu to umožňuje občanský soudní řád, není možné se spokojit s pouhým doplněním odborného vyjádření. V případech, ve kterých postačí doplnění odborného vyjádření, je možné provést jej pouze písemnou formou, jelikož zákon neudává možnost vyslechnutí zpracovatele odborného vyjádření na rozdíl od výsledku znalce.⁸⁶

Dle § 127 odst. 5 OSŘ náleží zpracovateli odborného vyjádření za jeho vydání finanční náhrada, pokud tak stanoví zvláštní předpis. V opačném případě má subjekt, kterému byla soudem uložena povinnost k vypracování odborného vyjádření právo pouze na náhradu hotových výdajů spojených se zpracováním odborného vyjádření.

2.2.3 Sdělení rozhodných skutečností

Občanský soudní řád ukládá v § 128 obecnou povinnost pro každého soudu sdělit skutečnosti, které mají význam pro rozhodnutí. Termínem každý má zákon na mysli fyzické i právnické osoby, státní orgány i orgány samosprávy. Ačkoli se může na první pohled zdát tento důkazní prostředek jako méně frekventovaný, má stejnou právní sílu jako kterýkoli jiný. Jeho užití si proto soud vyžádá na základě návrhu jednoho z účastníků řízení. Nejčastější využití tohoto důkazního prostředku účastníky řízení bývá za situace, kdy sami nemají přístup k předmětné informaci. Soud provede důkaz buďto přečtením zprávy, sdělením jejího podstatného obsahu, nebo předloží sdělení účastníkům k nahlédnutí. Jestliže soud vyzve subjekt povinný ke sdělení rozhodných

---

⁸⁶ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0. s 561

skutečností usnesením se stanovení lhůty ke splnění takové povinnosti a uvedením poučením o nesplnění takové povinnosti, může být ze strany soudu její nesplnění vymáháno uložením pořádkové pokuty. Tuto povinnost může odmítnout jen ten, kdo by mohl odepřít výpověď jako svědek. Za poskytnutí takového sdělení se subjektu nepřiznává žádná odměna, je však možné žádat o náhradu hotových výdajů.⁸⁷

2.2.4 Listinné důkazy

Dalším hojně využívaným důkazním prostředkem v civilním soudnictví jsou listinné důkazy. Český právní řád pojem listiny nijak nevynezuje. Za listiny jsou však považovány takové písemnosti, které podávají zprávu o určité skutečnosti a jsou zachyceny na movitém podkladu, který je možné soudu předložit. Nejčastěji se bude jednat o papír, v dnešní době však nejsou výjimkou ani elektronická média. O listině jako důkazním prostředku můžeme hovořit pouze za situace, kdy je nosič informace možné předložit soudu. V případech, kdy to možné není, se jedná o důkaz ohledáním.

Nejčastějším tříděním listin je třídění podle jejich původu na listiny soukromé a veřejné. Občanský zákoník vymezuje pouze pojem veřejné listiny jako listiny, která je vydána orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listiny, které za veřejné prohlásí zákon. Listiny, které tyto náležitosti nemají, jsou listiny soukromé. S listinnými důkazy se pojí dva důležité pojmy, a sice pravost a správnost (pravdivost). Pravá je listina tehdy, když pochází od osoby, která je uvedena jako její vystavitel. Správná je listina tehdy, pokud je obsahově pravdivá, tedy pokud se to, co je v ní uvedeno, shoduje se skutečností.

Pokud jde o soukromé listiny, občanský zákoník upravuje vyvratitelné domněnky jejich pravosti a správnosti. Ust. § 565 a násl. stanoví, že každý, kdo se dovolává soukromé listiny, musí prokázat její pravost a správnost včetně toho, že listinu podepsal její původce. Již ve druhé větě se však setkáme se situací, kdy je soukromá listina podepsána protistranou, případně jejími

---

⁸⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s 552

právními předchůdci, pak se má se za to, že protistrana svým podpisem uznala jak pravost, tak správnost takové listiny. V praxi může nastat situace, kdy na soukromé listině absentuje podpis nebo je tento podpis protistranou sporován. Poté je na straně sporu, která takovou listinu soudu předložila, aby prokázala její pravost, tedy že pochází od osoby, o níž to tvrdí. Protistraně tedy postačí namítnout pravost listiny. V případě, že se protistraně zatížené důkazním břemenem podaří prokázat pravost listiny, ještě to neznamena, že je prokázána i její správnost.⁸⁸ Můžeme si tuto situaci demonstrovat na konkrétním případě. V probíhajícím soudním sporu věřitel v postavení žalobce uplatňuje po dlužníkovi v procesním postavení žalovaného zaplacení částky z titulu uznání dluhu. Žalovaný v rámci své procesní obrany sporuje svůj podpis na soukromé listině obsahující předmětné uznání dluhu. Pomyslný míč ve hře spojený s břemenem tvrzení i břemenem důkazním ohledně pravosti listiny je tímto přesunut na stranu žalobce, jelikož je to právě on, kdo pro sebe z obsahu listiny dovozuje příznivé právní následky.⁸⁹

Veřejné listiny se od těch soukromých liší svou důkazní silou. Jak již bylo popsáno výše, veřejné listiny definuje občanský zákoník jako listiny, které vydal orgán veřejné moci v rámci své pravomoci nebo listiny, které za veřejné prohlásí zákon. Definici veřejné listiny nalezneme ale také v občanském soudním řádu, konkrétně v ustanovení § 134, ačkoli se v něm obsažená definice nepříliš odlišuje od definice obsažené v občanském zákoníku. Dle občanského soudního řádu je veřejnou listinou listina vydaná soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno. Citované ustanovení obsahuje hned dvě definice veřejných listin. Podle první je důležité, zda listiny byly vydány soudy České republiky či jinými orgány v mezích jejich pravomoci. Jinými orgány jsou zde rovněž považovány orgány České republiky. Dle této definice můžeme za veřejné listiny označit protokol o jednání před soudem či ověřovací doložky vidimace a legalizace. Na druhou

---

⁸⁸ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 2036

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2009, sp. zn. 23 Odo 1722/2006

stranu prohlášení pravosti podpisu učiněné advokátem v rámci výkonu advokacie není považováno za veřejnou listinu. Do skupiny dle druhé definice spadají listiny, které jsou zvláštními právními předpisy za listiny veřejné prohlášeny, tedy například doručenky, či notářské a exekutorské zápisy.⁹⁰ Notářům je dána možnost, aby v rámci výkonu svého povolání osvědčovali různé skutečnosti zahrnující mimo jiné i to, zda je osoba naživu, předložení listiny, průběh valných hromad a jiné skutkové děje. Smyslem takového osvědčení je porřízení písemného záznamu nestrannou a nezávislou osobou v podobě notáře, zachycujícího, že děj nastal a jak proběhl. Hodnocení děje notářem je nežádoucí. Podstatnou podmínkou pro toto osvědčení je schopnost notáře vnímat skutkový děj jeho vlastními smysly. To je leckdy neodmyslitelně spojeno i s jeho fyzickými možnostmi. Pokud tedy není v silách notáře, který skutkový děj osvědčuje, tento skutkový děj řádně zaznamenat, není splněna jedna z podstatných náležitostí stanovená pro tento typ veřejné listiny. Vnímání skutečností zprostředkované notáři třetí osobou je vyloučeno. Notář by tedy měl osvědčovaný děj osobně sledovat a zaznamenávat jej bez jakéhokoli zasahování do jeho průběhu.⁹¹ Možnost osvědčit skutkový děj je zákonem dána také soudním exekutorům. Jejich pravomoci jsou ale v této oblasti značně omezeny. Stejně jako notář může i exekutor osvědčit děj uznání dluhu, tedy skutečnost, kým, komu, kde, kdy a jakým způsobem byl dluh splněn, přičemž by měl vycházet z prohlášení přítomných osob a zaznamenávat probíhající děj. Naopak exekutorovi není svěřena pravomoc osvědčovat děj, u nichž toto zákon svěřuje jiným subjektům. Jedná se například o osvědčování děje v případě společného jmění manželů či závětí. Pokud nastane situace, kdy zákon svěřuje pravomoc osvědčit děj do rukou výhradně jinému orgánu, exekutor není oprávněn exekutorský zápis osvědčující takový děj sepsat, neboť takový exekutorský zápis by nemohl být v řízení před soudem k prokázání nároků použit.⁹² Bezpochyby se jak notáři, tak exekutoři v rámci výkonu takto svěřené kompetence ocitají v řadě bizarních mnohdy i nezáviděníhodných situací. Pro

---

⁹⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s. 565

⁹¹ BÍLEK, P.; JINDŘICH, M.; RYŠÁNEK, Z.; BERNARD, P. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-689-0. s. 416

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1329/2004

potřeby dokazování v řízení před soudem je ale takto pořízený notářský či exekutorský zápis vhodným prostředkem, jak elegantně dosáhnout požadovaného výsledku sporu.

Je-li nějaká skutečnost potvrzena ve veřejné listině, zakládá to vůči každému plný důkaz o původu listiny od orgánu nebo osoby, které ji zřídily, o době pořízení listiny, jakož i o skutečnosti, o níž původce veřejné listiny potvrdil, že se za jeho přítomnosti udála nebo byla provedena, dokud není prokázán opak. S veřejnou listinou zachycující projev orgánu veřejné moci je spojena vyvratitelná právní domněnka pravosti a správnosti takové listiny. Pokud tedy účastník zpochybňuje pravost či pravdivost obsahu veřejné listiny, je na něm, aby soudu poskytl důkazy, jejichž prostřednictvím by svá tvrzení o opaku prokázal. „Důsledkem presumpce správnosti obsahu veřejné listiny je tedy přenos důkazního břemene na toho, kdo popírá správnost jejího věcného obsahu.“⁹³ Popření pravosti veřejné listiny může účastník řízení dosáhnout například potvrzením příslušného úřadu, že konkrétní listinu vůbec nevydal nebo vydal, ale s jiným obsahem. Popření správnosti lze provést mimo jiné například i předložením nové veřejné listiny, která popírá předchozí veřejnou listinu zachycující právní jednání mezi týmiž osobami. Aby tato nová veřejná listina nabyla účinků i vůči třetím osobám, musí být buďto zveřejněna ve veřejném seznamu nebo předložena třetí osobě. Aby nedošlo k poškození třetí osoby, je nutné, aby signatáři nové veřejné listiny vysvětlili, z jakých důvodů došlo ke změně jejich postoje a s tím souvisejícího skutkového prohlášení.⁹⁴

Po úvodních definicích a základní charakteristice základních typů listin je namístě listinu představující neopomenutelný důkazní prostředek soudu předložit. Ačkoli to ze samotného názvosloví nevyplývá, pod důkazem listinou se skrývají písemné důkazy, jak v listinné, tak v elektronické podobě. Předložení důkazu v elektronické podobě se provádí buď na nosiči dat, nebo prostřednictvím veřejné datové sítě. Samozřejmě je možné důkaz v elektronické podobě převést do listinné a v takové formě jej předložit soudu, v některých případech tím však může být narušen charakter předkládaného

---

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 33 Cdo 3368/2012

⁹⁴ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0. s 543

důkazního prostředku.⁹⁵ Nyní jsme kalkulovali se situací, kdy alespoň jeden z účastníků má listinu k dispozici a nic mu tedy nebrání předložit ji soudu. Za situace, kdy účastník touto listinou nedisponuje, může předseda senátu uložit tomu, kdo má listinu potřebnou k důkazu, aby ji předložil, případně si ji sám opatří od jiného soudu, orgánu či právnické osoby. Ze strany soudu se jedná o uložení tzv. ediční povinnosti, o které již byla zmínka v předchozí kapitole. Definice ediční povinnosti je pojata zešíroka, jelikož se nejedná o povinnost spjatou pouze s předkládáním listin, ale dotýká se právě i sdělení rozhodných skutečností či předložení předmětu u důkazního prostředku spočívajícího v ohledání. Jedná se tedy o „povinnost každého bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro rozhodnutí“.⁹⁶ Ve sporném řízení jsou informace, listiny či důkazní prostředky soudem zpravidla vyžádány na návrh některého z účastníků řízení. Pokud tedy soud již má k dispozici listinu, je nutné ji v řízení provést. Odpověď na to, jakým způsobem se důkaz listinou provádí, nám poskytne přímo zákon. Předseda senátu nebo jím pověřený člen při jednání přečte nebo sdělí její podstatný obsah, případně může listinu předložit účastníkům k nahlédnutí. Zda předseda senátu zvolil možnost přečtení nebo sdělení obsahu musí být patrné z protokolu o jednání. Pakliže umožní nahlédnout do listiny účastníkům řízení, i toto by se mělo v protokolu o jednání promítnout. Můžeme se setkat také se situací, kdy skutková zjištění potřebná pro rozhodnutí ve věci jsou obsahem jiného soudního spisu. V takovém případě není možné přečíst či konstatovat celý spis, ale z protokolu o jednání musí jasně vyplývat, jakých důkazních prostředků soud z jiného spisu pro potřeby předmětného řízení využil. Také oblast přípustnosti fotokopií v oblasti dokazování si prošla svým vývojem. Nakonec soudní praxe uzavřela, že provedení důkazu fotokopií listin neodporuje zákonu, ale vhodnějším způsobem bude vždy provedení důkazu originálem či ověřenou kopií listiny.⁹⁷

Listinné důkazy jsou dle mého názoru nejhojněji využívaným důkazním prostředkem v civilním soudnictví. Až na ojedinělé výjimky, kterými je

---

⁹⁵ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s 553

⁹⁶ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0. s 534

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 29 Odo 801/2005

například dožádání, nejsou s to nahradit výslech svědka. Proto je výslech svědka v následujících situacích proveden jako důkaz listinou. Jedná se o situaci, kdy jedna ze stran sporu předloží soudu například protokol o výslechu svědka v trestním řízení. Takový důkaz však může soudu posloužit jako důkaz pro hodnocení věrohodnosti a pravdivosti výpovědi takového svědka. Pokud však účastník řízení popře pravdivost obsahu takto učiněné výpovědi do protokolu v jiném řízení, soud tuto námitku nemůže posoudit pouze na základě předloženého listinného důkazu ve formě protokolu, ale je nucen provést výslech svědka tak, aby objasnil veškeré sporné skutečnosti.⁹⁸ S touto situací se můžeme setkat dejme tomu v civilním sporu o náhradu škody, kdy byl poškozený se svým nárokem uplatněným v rámci adhezního řízení zcela nebo zčásti odkázán do řízení civilního. Soud může výsledky svědků již provedených v předcházejícím trestním řízení v civilním sporu provést jako listinné důkazy tak, aby se nenavýšovaly náklady řízení, ale pouze za předpokladu, že tyto výpovědi nebude strana, která je k provedení nenavrhl, sporovat. V takovém případě je nezbytné výslech svědka z trestního řízení provést i v řízení civilním. Soud provede důkaz listinou o výslechu svědka i tam, kde nemůže být použit jako důkazní prostředek v jiném řízení (podání vysvětlení ve formě úředního záznamu v trestním řízení) za situace, kdy výslech svědka není možné zopakovat a dále za situace, kdy s nahrazením výslechu svědka čtením protokolu z jiného řízení účastníci souhlasí a nemají proti takovému postupu soudu námitek.⁹⁹

2.2.5 Ohledání

Důkazní prostředek ohledání věci dává soudci možnost bezprostředně na základě vlastního smyslového vnímání získat poznatky a z takto nabytých vědomostí dospět k určitému závěru. Předmětem ohledání může být jakákoli hmotná věc, přičemž nezáleží na tom, zda je movitá, nemovitá, zda se jedná o předmět, člověka či zvíře. Problematiku ohledání předmětu upravuje zákonné

---

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2006, sp. zn. 21 Cdo 731/2006

⁹⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s 554

ustanovení § 130 OSŘ. Jediné rozdělení, které je v zákoně obsaženo se týká možnosti předmět k soudu dopravit či nikoli. V případě, že je možné předmět k soudu dopravit, ohledání provede předseda senátu nebo jím pověřený člen přímo při jednání. V opačném případě se ohledání provádí na místě, kde se předmět nachází. V takové situaci se k ohledání předvolávají osoby, které se předvolávají k jednání. Nejčastějšími situacemi provedení důkazního prostředku ohledáním mimo jednání bude jednak ohledání nemovité věci a jednak ohledání věci sice movité, ale vzhledem k jejím rozměrům těžko přemístitelné. Účastníci řízení se však nemusí předvolávat k šetření, které provádí znalec pro potřeby vypracování znaleckého posudku. Znalec může shledat místní šetření nezbytné pro splnění zadaného úkolu a toto jeho jednání nemůže být zaměňováno s ohledáním a tím spojeným právem účastníků takového ohledání se účastnit, a to ani tehdy, jestliže soud znalci uloží povinnost o termínu šetření účastníky vyrozumět.¹⁰⁰ Při posuzování přípuštění důkazního prostředku ohledáním věci by měl soudu zvažovat dopady takového ohledání do soukromí třetí osoby. Především je nutné přihlídnout ke skutečnostem, zda je možné důkaz zajistit i jiným způsobem, zda se jedná o přiměřený zásah do soukromí třetí osoby nebo zda účastník, který důkaz ohledáním navrhl, mohl tento důkaz zajistit již dříve, aniž by tím do zájmů třetí osoby zasáhl.¹⁰¹ Provést ohledání fyzické osoby, resp. prohlídku takové osoby je možné pouze pokud se nebude jednat o zásah do fyzické integrity osoby, tedy osoba nebude nucena odložit oděv. Jinak je taková prohlídka věcí znalce – lékaře.¹⁰² Stejně jako v případě listinných důkazů existuje i v případě ohledání ediční povinnost, kdy předseda senátu může uložit tomu, kdo má potřebný předmět u sebe, aby jej předložil. Nesplnění takto uložené ediční povinnosti je stejně jako v případě listin spojena s hrozbou uložení pořádkové pokuty.

---

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2016, sp. zn. 32 Cdo 2410/2016

¹⁰¹ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0. s 556

¹⁰² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 906

2.2.6 Výslech účastníků

V zákoně posledním uvedeným důkazním prostředkem je výslech účastníků. Domnívám se, že toto zařazení na úplný závěr výčtu důkazních prostředků má příčinu v podpůrné povaze tohoto důkazního prostředku. Účastník řízení je sice nejlépe seznámen se všemi skutečnostmi podstatnými pro rozhodnutí ve věci samé, ale k jeho výpovědi je s ohledem na jeho věrohodnost nutno přistupovat kriticky. Ústavní soud se k této otázce však staví opačně, kdy nemá za to, že poznatky získané výslechem účastníků by měly pro soud být méně spolehlivé, méně významné či věrohodné oproti poznatkům dovozeným z jiného důkazního prostředku. Výslech účastníka je dle ústavního soudu jedním z řady v úvahu přicházejících důkazních prostředků a musí být hodnocen jako jakýkoli jiný důkaz s tím, že závěr o míře jeho spolehlivosti, významnosti, či věrohodnosti z něj získaných poznatků je až součástí jeho hodnocení.¹⁰³

Ustanovení § 131 OSŘ zakotvuje možnost připuštění výslechu účastníka. Ten je možné nařídit, jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak a jestliže s tím účastník, který má být vyslechnut, souhlasí. Stejně jako v případě jiných důkazů by soud měl před provedením výslechu účastníka zjistit, k prokázání jakých skutkových tvrzení má tento důkazní prostředek směřovat. Za chybný se dá označit postup soudu, kdy nejprve vyslechne účastníka a až podle skutečností, které se dozvěděl, bude směřovat další dokazování.¹⁰⁴ Výslech účastníka nelze zaměňovat s jeho skutkovými tvrzeními uvedenými v žalobním návrhu či v jiném podání soudu nebo v ústním vyjádření učiněném přímo při jednání, ani by neměl směřovat k odstranění nedostatků obsažených v takto učiněných skutkových tvrzeních. Provedení výslechu účastníka předpokládá, že skutková tvrzení již byla vyřčena a současně představuje poslední možnost k jejich prokázání.¹⁰⁵

---

¹⁰³ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. I. ÚS 2568/07

¹⁰⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-673-9. s 556

¹⁰⁵ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 910

Zákon dále stanoví povinnost účastníka řízení dostavit se k výslechu, pokud soud důkaz výslechu účastníka nařídí, současně s tím jde povinnost soudu poučit účastníka, že v rámci své výpovědi má vypovědět pravdu a nic nezamlčovat. Ačkoli je účastník řízení před svým výslechem takto poučen soudem, s jeho vědomě nepravdivou výpovědí není spojeno nebezpečí trestního stíhání, jako je tomu v případě výslechu svědka. Při samotném výslechu účastníka se poté postupuje obdobně jako při výslechu svědka dle ust. § 126 odst. 3 OSŘ. To znamená, že účastník nejprve soudu souvisle vyličí předmětnou událost a následně odpovídá na otázky přítomných osob, zpravidla v pořadí předseda senátu, ostatní členové senátu, protistrana, případně právní zástupce vyslychaného účastníka. Je však běžnou praxí, že soud přenechá výslech účastníka, který byl navržen jeho právním zástupcem právě na tomto právním zástupci. Poté dá prostor pro otázky protistrany a v případě, že mu ve výpovědi účastníka chybí nějaké podstatné a nevyřčené informace, na tyto se sám doptá. Stejně jako v případě výslechu svědka se celý průběh protokuluje a jeho znění se odrazí v protokolu o jednání. Na rozdíl od svědka však účastník řízení nemá nárok na tzv. svědečné, tedy náhradu nákladů, které mu s jeho výslechem vznikly. Ty soud z povahy věci případně přizná ve výroku rozhodnutí týkajícího se náhrady nákladů řízení, nejčastěji ovládanými mírou úspěchu ve věci.

3. HISTORIE SOUDNÍHO ZNALECTVÍ A SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Následující kapitola bude oproti ostatním méně rozsáhlá, a to především díky jejímu popisnému charakteru. Rozdělena je do dvou částí, a sice na část historickou a současnost. V první, historické části stručně popíšu vývoj právní úpravy v oblasti znalectví. Druhou část budu věnovat právní úpravě současné a budoucí

3.1 Historie legislativní úpravy znalecké činnosti

S rozvojem lidských činností se rozvíjela také potřeba odborného znaleckého zkoumání. Lukáš Křístek¹⁰⁶ ve své publikaci uvádí, že nejstarší zmínka o znaleckém oboru pochází z 6. století z Číny a jednalo se o obor soudního lékařství. Pokud se přesuneme do Českých zemí, první zmínky o oboru soudního lékařství se objevují ve 14. století ve spisech Křišťana z Prachatic. Z jiných znaleckých oborů se jednalo například o Obnovené zřízení zemské z roku 1627, které se dotklo oblasti odhadu cen nemovitých věcí.

Od konce 18. století je již možné nalézt zmínky o činnosti znalců přímo v právních předpisech. Rychlý rozvoj vědy a techniky ve 2. polovině 19. století měl za následek nutnost účasti znalců u soudu a potřebu legislativní úpravy znaleckého posudku jako samostatného důkazního prostředku. Stalo se tak dne 23. 5. 1837, kdy byl vydán trestní řád soudní (zákon č. 119/1873 ř. z.) na našem území platný až do roku 1950. Potřeba úpravy znalecké činnosti v zákoně opět jako první vyvstala v oboru soudního lékařství, kdy bylo třeba mimo jiné objasnit příčinu smrti.¹⁰⁷ Právní úpravu znalecké činnosti v 19. století nenalezneme pouze v oblasti práva trestního. Vlastní úpravy se dočkala i v rámci práva občanského, a to v zákoně č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení

---

¹⁰⁶ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 20

¹⁰⁷ BRADÁČ, A. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. ISBN 978-80-7204-704-8. s. 9

v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní). Ve velké většině ustanovení se však civilně právní úprava shodovala s tou trestněprávní.

Za zásadní milník v oblasti znalectví lze považovat rok 1939, kdy bylo vydáno vládní nařízení č. 269/1939 Sb., o seznamech stálých soudních znalců.¹⁰⁸ Právní úprava znalců zde byla rozdělena do čtyř částí a pouhých dvaceti paragrafů. Jednalo se o první právní předpis, který upravoval ucelený systém vedení seznamu znalců. Zápis do seznamu byl uskutečňován na základě žádosti budoucího znalce. Mimo jiné byl podmínkou zápisu do seznamu také věk budoucího znalce, který nesměl být mladší 30 let. Seznam znalců byl veden krajskými a okresními soudy a byl sestavován na období pěti let. Po jeho uplynutí se posuzovalo, zda znalec stále splňuje všechny podmínky pro zápis. I do oblasti znaleckého práva se promítla tehdejší politická situace, kdy byl výkon činnosti úředního znalce zakázán židům.¹⁰⁹

Vládní nařízení z roku 1939 bylo následně v roce 1949 zrušeno přijetím zákona č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnících. Zde se poprvé v historii setkáváme s propojením znalecké a tlumočnické profese. S ohledem na to byl zákon rozdělen do třech částí. Obecná ustanovení se věnují jak znalcům, tak tlumočnickům a nalezneme v nich především úpravu jejich ustanovování, seznamu, přísahy, výkonu úřadu, znaleckého a vyškrtnutí ze seznamu. Druhá část upravuje zvláštní ustanovení pro stálé přísežné tlumočnický. Poslední část je jako obvykle věnována ustanovením přechodným a závěrečným. Do seznamu, který byl veden již pouze krajskými soudy se mohl nechat zapsat ten, kdo byl československým občanem, byl bezúhonný, státně spolehlivý a současně oddán myšlence lidově demokratického zřízení. Je patrné, že i zde nalezneme odraz politické situace v době přijetí zákona. Současně odpadla podmínka naplnění věkové hranice 30 let pro zápis do seznamu. Pravidelné zkoumání splnění podmínek pro zápis v pětiletých intervalech zůstalo zachováno. V případě, že zapsaný znalec nesplňoval všechny zákonem požadované podmínky, byl ze seznamu vyškrtnut. Vyškrtnut mohl být také v případě, že se úřadu vzdal, byl ho zbaven pravomocným

---

¹⁰⁸ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 7

¹⁰⁹ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 21

rozhodnutím pro kárný přestupek či již neměl bydliště v obvodu krajského soudu, který jej v seznamu vede. Pokud jde o odměňování znalců, zákon z roku 1949 odkazoval na znění nařízení vlády č. 76/1950 Sb., o odměně a náhradě hotových výloh stálých přísežných znalců a tlumočnicků. Výše odměny za znalecký úkon (znalečné) se řídila povahou odborných znalostí, jichž bylo třeba k provedení úkonu a délkou pracovní doby potřebné k jeho přípravě a k provedení.

Velkou změnou v legislativní úpravě znalecké činnosti byl rok 1959, kdy se Národní shromáždění republiky československé usneslo na znění zákona č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků. Jeho přijetím došlo ke zrušení předchozího zákona i prováděcího nařízení vlády o odměně znalců. V návaznosti na tehdejší ideologii byla hlavní myšlenkou potřeby přijetí nové právní úpravy skutečnost, že zapsáním do seznamu znalců byl vytvořen značný počet soukromých podnikatelů, kteří nezdědka dosahovali v důsledku své činnosti nadstandardních příjmů a v důsledku této činnosti nemohli řádně plnit úkoly v jejich hlavním zaměstnání. Přijetím zákona byl tedy odstraněn soukromopodnikatelský charakter znalecké činnosti, kdy znalcem mohl být v zásadě jen pracovník některé organizace socialistického sektoru, který znalecké úkony nevykonával v rámci své podnikatelské činnosti, ale jako součást svých pracovních povinností.¹¹⁰ Tato právní úprava se postupem času ukázala jako nevyhovující. Kritizované nedostatky byly především spatřovány v poklesu kvality většiny znaleckých posudků a v průtazích spojených s jejich vypracováním. Příčina poklesu kvality znaleckých posudků byla spojována s oslabením odpovědnosti znalce za předložený znalecký posudek a dále v neustálém střídání v osobách znalců, které takto vypracované posudky předkládají. Znalci tak ani nemohli nabýt dostatečné zkušenosti pro řádné provedení posudku. V neposlední řadě byla příčina spatřována také v materiální motivaci znalců, kteří byli odměňováni prostřednictvím příslušné organizace.¹¹¹ Všechny výše uvedené důvody vedly k přijetí zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, který platí dodnes.

---

¹¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků

¹¹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

3.2 Právní normy upravující znaleckou činnost v současnosti

V současné době je materie znalců upravena především zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, ale i řadou další právních předpisů, které budou uvedeny níže. Zákon upravuje především jmenování a odvolávání znalců, výkon znalecké činnosti, odměňování a náhradu nákladů znalců, znaleckou činnost ústavů, jakož i působení znalců nezapsaných do seznamu. Tato úprava byla v posledních letech velmi kritizována, a to především za zastaralost a značné nedostatky. Podle autorů návrhu nového zákona je její nedokonalost spatřována především ve vzniku znaleckého oprávnění, odměňování, sankčních mechanismů či absenci kontroly kvality předkládaných znaleckých posudků. Kritizována není ale pouze znalecká činnost jako taková, ale i samotná profese, která postupně v návaznosti na negativní mediální kauzy ztrácí důvěru laické veřejnosti.¹¹²

S ohledem na to byla po dlouhá léta vedena odborná diskuze týkající se nového zákona o znalcích. Výsledkem tohoto snažení bylo vyhlášení zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech dne 9. 10. 2019 ve Sbírce zákonů pod číslem 254/2019 Sb. Účinnost zákona byla stanovena od 1. 1. 2021, tedy s poměrně dlouhou legisvakancí dobou, aby se všechny subjekty, kterých se tato právní úprava dotkne, měly dostatek času se se změnami seznámit a přizpůsobit se jim.

V další části této kapitoly se zaměřím na současnou právní úpravu spolu s jejími novelizacemi a poté na právní úpravu, která nás od roku 2021 čeká.

3.2.1 Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících a s ním související předpisy

Stěžejním právním předpisem upravujícím znaleckou činnost je zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Jak již název napovídá, tento zákon se nevěnuje pouze činnosti znalecké, ale také činnosti tlumočnické. Pro potřeby této práce budu pracovat pouze s částmi zákona týkající se znalců a jejich

---

¹¹² Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

činnosti. Zákon o znalcích je v platnosti ode dne 20. 4. 1967, přičemž účinný je od 1. 7. 1967. Je proto s podivem, že za 53 let své existence byl pouze čtyřikrát novelizován, a to v letech 2006, 2009, 2011 a 2017.

Novelou provedenou zákonem č. 322/2006 Sb. bylo do zákona o znalcích přidáno ustanovení týkající se daně z přidané hodnoty, kdy se odměna znalce zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je znalec povinen z odměny odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Druhou novelizací zákon o znalcích prošel v roce 2009 v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech, a to konkrétně zákonem č. 227/2009 Sb. Do § 7 odst. 2 byla doplněna informace, že krajský soud při zapsání do seznamu znalců přidělí znalci, který dosud nemá přiděleno identifikační číslo osoby, identifikační číslo osoby poskytnuté správcem základního registru osob, kdy do poznámky pod čarou byl vepsán již zmiňovaný zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

Nejrozsáhlejší novelizací zákon o znalcích prošel v roce 2011, a to zákonem č. 444/2011 Sb. Cílem této novely bylo zkvalitnění výkonu znalecké činnosti a současné zefektivnění dohledu nad činností znalců. Novela se dotkla šesti různých oblastí. Předně byl upřesněn a zpřehledněn samotný předmět právní úpravy nově zahrnující podmínky výkonu znalecké činnosti, práva a povinnosti znalců, podmínky činnosti znaleckých ústavů, působnost ministerstva spravedlnosti a krajských soudů při výkonu státní správy znalecké činnosti a odpovědnost za správní delikty při výkonu znalecké činnosti. Druhou oblastí, které se novela dotkla, bylo rozšíření předpokladů jmenování znalcem o bezúhonnost, způsobilost k právním úkonům a podmínka, že znalec nebyl v posledních třech letech vyškrtnut ze seznamu. Dále bylo oprávnění znaleckou činnost vykonávat dáno nejen občanům České republiky, ale i občanům jiného členského státu Evropské unie, kteří budou mít přechodný nebo trvalý pobyt na území České republiky, případně občanům dalších států, kteří budou mít na území České republiky trvalý pobyt. Dále byla rozšířena oblast výkonu znalecké činnosti o § 10a upravující mlčenlivost znalce. Upřesněním prošlo také odměňování a náhrady znalců, a to v souvislosti s novelou občanského soudního řádu, která účastníkům řízení umožnila předkládat jimi navržené znalecké posudky. Pokud tedy vypracování

znaleckého posudku není zadáno orgánem veřejné moci, výše odměny se řídí smlouvou mezi znalcem a osobou, která znalecký posudek objednala. Novelizace se dotkla také oblasti pozastavení a zániku práva vykonávat znaleckou činnost. Poslední změnou bylo zavedení právní úpravy správních deliktů znalců a znaleckých ústavů.¹¹³

Poslední novelizace proběhla v roce 2017 v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích. Zákon o znalcích byl jedním z 250 právních předpisů, kterých se změna dotkla. Došlo především ke změně terminologie. Pojem „správní delikt“ byl nahrazen pojmem „přestupek“, pojem „sankce“ je nově označován jako „správní trest“. Od účinnosti poslední novely nebyl již zákon o znalcích žádným způsobem novelizován a předpokládám, že se tak již s ohledem na blížící se účinnost nové právní úpravy, nestane.

Předmět úpravy je definován úvodním ustanovením zákona o znalcích, ve kterém nalezneme jednak účel právní úpravy a následně výčet oblastí, které jsou zákonem upraveny. Účelem zákona je tedy zajištění řádného výkonu znalecké činnosti v řízení před orgány veřejné moci, jakož i znalecké činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony fyzických nebo právnických osob. Takto pojatý způsob úpravy je typický pro naši středoevropskou oblast a při správné aplikaci může významným dílem přispět k zajištění práva na spravedlivý proces. Nároky, které jsou jinak kladeny na soudce, totiž alespoň částečně přenáší na znalce a s ohledem na to stanovuje závazný postup při vypracování znaleckých posudků a ukládá znalcům zvláštní povinnosti.¹¹⁴ Ve druhém odstavci úvodního ustanovení poté nalezneme výčet oblastí, které zákon o znalcích upravuje. Jedná se o podmínky výkonu znalecké činnosti, práva a povinnosti znalců, podmínky činnosti znaleckých ústavů, působnost ministerstva spravedlnosti a krajských soudů při výkonu státní správy znalecké činnosti a na závěr odpovědnost za přestupky při výkonu znalecké činnosti.

Pro oblast znalecké činnosti je zákon o znalcích základním právním předpisem, existuje ale také řada dalších právních předpisů, které oblast

---

¹¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 444/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁴ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009.. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 9

znalctví upravují. Předně se jedná o vyhlášku ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Na její znění odkazuje samotný zákon o znalcích v ust. § 26, kdy ministerstvo spravedlnosti upraví řízení při jmenování a odvolání znalce, způsob vedení seznamů znalců a tlumočníků a seznamů ústavů, zřizování a působnost sborů pro znalecké otázky, odměňování a poskytování náhrady nákladů, způsob kontroly odměňování a vedení deníků znalců a tlumočníků a podrobnosti o výkonu znalecké a tlumočnické činnosti. I tato vyhláška si prošla řadou novelizací, a to především v oblasti odměňování znalců.

Dle § 26 ZnalZ měla být dále ministerstvem spravedlnosti upraven seznam oborů a odvětví, u nichž mohou být jednotlivě stanoveny kvalifikační předpoklady. Stalo se tak vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti. Vyhláška čítá pouze dvě ustanovení, která rozdělují do dvou příloh seznam znaleckých oborů a odvětví, pro které může být jmenován znalec a seznam znaleckých oborů, pro které může být zapsán znalecký ústav. Oborů, pro které může být jmenován znalec je celkem 50, oborů, pro které může být zapsán znalecký ústav potom 92. Se zákonem o znalcích a tlumočnících souvisí mimo uvedené dalších 16 prováděcích právních předpisů ve formě vyhlášek, instrukcí a sdělení Ministerstva spravedlnosti České republiky upravujících například správní řízení, průkazy, či seznam ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost.

3.2.2 Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a s ním související předpisy

V návaznosti na mnohaletou nespokojenost se současnou právní úpravou vznikl návrh nového zákona o znalcích. Jeho cílem je především stabilizace znaleckého odvětví a zajištění vyšší kvality znalecké činnosti. Potřeba nového zákona upravujícího znaleckou činnost vychází zejména ze zastaralosti platné právní úpravy. Nová právní úprava si klade za cíl lépe odrážet současnou podstatu této profese a upravit podmínky jejího výkonu.

Stejně zastaralý jako platný zákon o znalcích přišel tvůrcům návrhu zákona i seznam oborů stanovených výše zmiňovanou vyhláškou. Seznam těchto oborů a jejich jednotlivých odvětví by měl být rovněž podroben důkladné revizi tak, aby reagoval především na stále se rozvíjející vědeckotechnologický vývoj společnosti.¹¹⁵ Opačný názor než tvůrci návrhu nového zákona, zastávají členové Komory soudních znalců ČR. Jedná se o dobrovolnou organizaci znalců ze všech oborů. Komoře soudních znalců se budou věnovat v jiné části práce, zde je pouze na místě zmínit jejich odlišné stanovisko. Kritizovaná kontrola kvality a věcné správnosti znaleckých posudků nebude dle Komory soudních znalců zajištěna ani novým zákonem o znalcích, neboť předsedové krajských soudů ani ministerstvo spravedlnosti věci z odborného hlediska nerozumí. Východiskem dle Komory soudních znalců není přijetí nového zákona, nýbrž zřízení Komory soudních znalců zákonem, jako je tomu u jiných profesí. Otázka odměňování soudních znalců nemusí být dle Komory soudních znalců opět řešena přijetím nového zákona, ale naopak je možné tento problém vyřešit přijetím nové vyhlášky o odměňování.¹¹⁶

Bez ohledu na stanovisko Komory soudních znalců ČR byl návrh zákona předložen vládou poslanecké sněmovně dne 29. 1. 2018 a ještě téhož dne byl návrh zákona rozeslán poslancům. Organizační výbor následně dne 15. 2. 2018 návrh zákona doporučil, určil Ústavně právní výbor jako výbor garanční a jako zpravodaje určil poslankyni Helenu Válkovou. Právě ta při prvním čtení zákona, které proběhlo ve dnech 25. a 29. 5. 2018 označila předkládaný zákon za reformu. Za reformu, která ve znění, které bylo poslancům předloženo, není optimální s tím, že se řada jeho parametrů bude muset změnit. Poslanec Vít Kaňkovský navrhl jako další výbor, výbor pro zdravotnictví, jelikož znalecká činnost do oboru zdravotnictví podstatně zasahuje, a to jak v rovině trestněprávní, tak v rovině občanskoprávní. Návrh poslance Kaňkovského byl hlasováním přijat a návrh zákona byl přikázán k projednání výboru pro zdravotnictví jako dalšímu výboru. Jak ústavněprávní výbor, tak výbor pro zdravotnictví nakonec navrhl návrh zákona chválit. Při

---

¹¹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

¹¹⁶ Komentář k projednávání návrhu zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech v PSP dne 25. a 29. května 2018 dostupný na www.kszcr.cz

druhém čtení prošel návrh zákona obecnou i podrobnou rozpravou a byly zpracovány pozměňovací návrhy. Při třetím čtení konaném dne 6. 3. 2019 byl návrh zákona schválen. Následně byl dne 8. 4. 2019 postoupen Senátu. Návrh byl v Senátu projednán dne 2. 5. 2019 a byl zamítnut. Návrh zákona se tak vrátil do Poslanecké sněmovny, kde se o něm dne 10. 9. 2019 hlasovalo. Poslanecká sněmovna setrvala na původním návrhu zákona, který byl opět schválen. Dne 16. 9. 2019 byl tedy zákon předložen prezidentu republiky k podepsání, který tak dne 24. 9. 2019 učinil a schválený zákon tak mohl být dne 3. 10. 2019 odeslán k publikaci ve Sbírce zákonů.¹¹⁷

Stalo se tak i přes opakovaně projevovaný nesouhlas členů Komory soudních znalců ČR. Ti v průběhu celého legislativního procesu apelovali jak na předsedu vlády České republiky, tak na každého poslance zvlášť. Ve svých dopisech upozorňovali především na nízké odměny, absenci zákonného zřízení Komory soudních znalců a zpochybňovali také navrhované zřízení kontrolního mechanismu soudních znalců, kdy ministerstvo spravedlnosti je oprávněno, nikoli povinně tuto kontrolu provádět. I tento problém by vyřešilo zřízení Komory soudních znalců, což by značně ulevilo státní správě.¹¹⁸ Bez ohledu na to byl vládní návrh zákona přijat s účinností od 1. 1. 2021.

Předmět úpravy zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech není pojat stejným způsobem, jako je tomu v současné době účinném zákoně o znalcích. První část se zabývá obecnými ustanoveními, o výkonu znalecké činnosti. Hned v úvodním ustanovení je definován výkon znalecké činnosti jako provádění znaleckých úkonů, zejména zpracování a podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení a činnost, která bezprostředně směřuje k podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení. Znalec je poté povinen vykonávat takto definovanou činnost v oboru a odvětví a případně specializaci, pro které má oprávnění, s odbornou péčí, nezávisle, nestranně a ve sjednané nebo stanovené době. Pokud je řeč o znaleckých oborech a odvětvích, pak seznam oborů bude od roku 2021 přímo součástí zákona ve formě přílohy a seznam odvětví jednotlivých znaleckých

---

¹¹⁷ Informace byly využity z webové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky dostupné na <http://www.psp.cz>

¹¹⁸ Informace byly využity z webové stránky Komory soudních znalců ČR dostupné na <http://www.kszcr.cz>

oborů stanoví ministerstvo spravedlnosti vyhláškou. Pro srovnání se současnou právní úpravou se počet znaleckých oborů zvýšil o dva, nově tedy bude existovat 52 znaleckých oborů. Není to tak, že by ke stávajícím 50 oborům byly dva přidány, v seznamu oborů došlo k mnohem významnějším změnám. Některé obory byly spojeny, jiné úplně vymazány. S ohledem na značný technický pokrok, který naše společnost v uplynulých dekáдах zaznamenala, byly obory rozšířeny mimo jiné o obor bionika a biotechnika, elektronické komunikace a poštovní služby, jaderná chemie, kybernetická bezpečnost, polygrafie, průmyslové spoluvlastnictví a další.

4. ZNALEC

V první části následující kapitoly se budu věnovat osobě znalce, podmínkám výkonu znalecké činnosti, konkrétně pak jejím vznikem, pozastavením a zánikem. Ve druhé části se následně zaměřím na práva a povinnosti znalce a na odpovědnost spojenou s výkonem znalecké činnosti.

„Znalec je osoba, která má zvláštní odborné znalosti, kterých využívá při odpovědích na znalecké otázky. Je odborníkem v dané problematice. Odpověďmi na dané otázky pomáhá laikům pochopit skutkový stav věci, jak se udál v minulosti.“¹¹⁹ Hlavním cílem, který je při zadávání znaleckého posudku znalci sledován je posouzení skutkových otázek odborníkem v dané věci. Znalci nepřísluší hodnocení právních otázek. V souladu se zásadou *iura novit curia* je právní posouzení otázek svěřeno do rukou soudu.

4.1 Výkon znalecké činnosti

Znaleckou činností rozumíme činnost znalce, která slouží k zabezpečení podkladů pro rozhodnutí soudu a dalších orgánů veřejné moci. V současné době jsou znaleckou činností oprávněni vykonávat znalci a znalecké ústavy. Znalecké ústavy jsou právnické osoby nebo jejich organizační složky, které jsou specializovány na znaleckou činnost a jsou zapsány do seznamu znaleckých ústavů. Znaleckou činností ústavů v současné době upravuje třetí oddíl zákona o znalcích. Od roku 2021 tyto subjekty dále doplní tzv. znalecké kanceláře. Těmi mohou být dle § 6 zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech obchodní společnosti, které budou vykonávat znaleckou činnost prostřednictvím alespoň 2 znalců oprávněných k výkonu znalecké činnosti ve stejném oboru a odvětví, případně specializaci. Další podmínkou je vypracování pravidel pracovních postupů zajišťujících řádný výkon znalecké činnosti. Musí mít zajištěno odpovídající materiálně technické zázemí, přístrojové vybavení a personální zázemí. Dále je vyžadováno splnění dalších zákonných podmínek, jako je bezúhonnost apod. Pokud jde o osobní začlenění

---

¹¹⁹ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 33

znalce do znalecké kanceláře, ten může být zaměstnancem, společníkem nebo členem pouze jedné znalecké kanceláře a jako takový nebude oprávněn vykonávat znaleckou činnost samostatně.

Ve zbytku práce se zaměřím právě na znalce, kteří znaleckou činnost vykonávají samostatně. Abychom zcela porozuměli problematice výkonu znalecké činnosti, je nutné si na začátku objasnit, jak vzniká oprávnění znaleckou činnost vykonávat, kdy může být pozastaveno a kdy zaniká spolu s důsledky s tím spojenými.

4.1.1 Vznik práva k výkonu znalecké činnosti

Ke vzniku oprávnění vykonávat znaleckou činnost zákon o znalcích vyžaduje kumulativní splnění tří podmínek, kterými jsou jmenování znalce, složení slibu a zápis do seznamu znalců. Takto stanovené podmínky musejí být splněny v popsaném pořadí. V případě, že by některá z podmínek splněna nebyla, nebo nebylo dodrženo popsané pořadí, oprávnění vykonávat znaleckou činnost by nevzniklo.

Jmenování znalcem

Právní úpravu jmenování znalcem nalezneme jednak v zákoně č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve vyhlášce ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., o provedení zákona o znalcích a tlumočnících a v Instrukci Ministerstva spravedlnosti č. 8/2017 ze dne 23. 11. 2017 o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků a o některých dalších otázkách. Tato instrukce upravuje postup správních orgánů ve správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků a některé další otázky. Správním orgánem se pro potřeby jmenování znalcem rozumí ministr spravedlnosti a předseda krajského soudu. Ve správním řízení o jmenování znalců a tlumočnicků je správní orgán povinen vždy posoudit, zda osoba, o jejíž jmenování jde, splňuje podmínky pro jmenování podle § 4 ZnalZ a buď s využitím rozhodovací pravomoci znalce jmenovat (příloha č. 1) nebo jeho žádost zamítnout. Jmenovat znalcem lze toho, kdo:

- a) je státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nebo státním příslušníkem jiného než členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území České republiky. Podmínka státního občanství v této podobě byla do zákona včleněna s účinností ode dne 1. 1. 2012, do té doby bylo pro jmenování znalce vyžadováno státní občanství České republiky. Podle § 6 odst. 6 písm. a) instrukce se splnění této podmínky prokazuje kopií potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky nebo cestovního dokladu, v němž je údaj o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky uveden.
- b) Je způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu. Zařazení tohoto požadavku mezi ostatní podmínky je zcela pochopitelné. Jen stěží si lze představit znalce podávajícího znalecký posudek (mnohdy nejvýznamnější důkaz sloužící soudu jako podklad pro rozhodnutí), který je přitom omezen ve svéprávnosti. Dle § 6 odst. 6 písm. b) instrukce se splnění této podmínky prokazuje výpisem z evidence obyvatel nebo kopií platného občanského průkazu pořízenou s prokazatelným souhlasem občana.
- c) Je bezúhonný. Podmínku bezúhonnosti nesplňuje fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin nebo za nedbalostní trestný čin spáchaný v souvislosti s činností znalce, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena. Pokud tedy byla fyzická osoba odsouzena za nedbalostní trestný čin, který nebyl spáchan v souvislosti s výkonem činnosti znalce, podmínka bezúhonnosti je splněna. Splnění této podmínky se prokazuje dle § 6 odst. 6 písm. c) instrukce dokladem prokazujícím bezúhonnost ne starším než tři měsíce.
- d) Nebyl v posledních třech letech vyškrtnut ze seznamu znalců pro porušení povinnosti podle zákona o znalcích. Není přitom rozhodné, který ze správních orgánů (ministerstvo spravedlnosti, předseda krajského soudu) znalce z jeho funkce odvolal nebo mu uložil sankci spočívající ve vyškrtnutí ze seznamu znalců. Pro zhodnocení, zda je

tato podmínka splněna, je rozhodující stav ke dni vydání rozhodnutí o jmenování znalcem.¹²⁰ K prokázání splnění této podmínky slouží správním orgánům podle § 6 odst. 6 písm. d) instrukce písemné prohlášení osoby, o jejíž jmenování jde, že nebyla v posledních 3 letech vyškrtnuta ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinností podle zákona o znalcích.

- e) Má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru, v němž má jako znalec působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou činnost, jde-li o jmenování pro obor, v němž je taková výuka zavedena. Zákon o znalcích ani jeho prováděcí vyhláška přitom neposkytují bližší specifikaci pojmu „potřebné znalosti a zkušenosti“. Odborné podmínky pro jmenování znalcem v jednotlivých oborech nalezneme v příloze 10 instrukce. Většinou je požadováno vzdělání v oboru nejméně magisterského stupně, absolvování specializačního studia zaměřeného na znaleckou činnost odpovídajícího dané specializaci a absolvování kurzu tzv. znaleckého minima (studium, v rámci kterého žadatel získá základní znalosti právní úpravy znalecké činnosti a praktické dovednosti týkající se vypracování znaleckého posudku). Odborná praxe je většinou vyžadována v délce trvání 10 let po ukončení vysokoškolského studia bezprostředně předcházející podání žádosti o jmenování. Kompetence ověřování odborných znalostí je svěřena jednotlivým předsedům krajských soudů. Případně jsou dále pro jednotlivé obory stanoveny další doplňující podmínky. Pokud jde o posuzování splnění této podmínky, značný význam zde může mít vyjádření poradního orgánu ministerstva spravedlnosti, které je oprávněn vyžádat si ministerstvo spravedlnosti nebo předseda krajského soudu při svém rozhodování v souladu s ustanovením § 25e ZnalZ. Podle § 16 ZnalZ se tyto poradní orgány zřizují v oborech, u nichž to odůvodňuje jejich povaha. Jejich členy jmenuje ministr spravedlnosti z řad znalců. Jejich úkolem je zejména spolupůsobit na jmenování znalců, stanovit odborné předpoklady nutné pro jmenování znalcem, pečovat o zdokonalování zvláštní kvalifikace znalců, dávat

---

¹²⁰ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 65

podněty pro vědecký výzkum obecných otázek znalecké činnosti a vyjadřovat se k takovým otázkám z hlediska oboru, pro který jsou zřízeny. Splnění podmínky dosažení znalostí a zkušeností v daném oboru se prokazuje v souladu s § 6 odst. 6. písm. e) a f) instrukce úředně ověřenými kopiemi dokladů o vzdělání a další odborné kvalifikaci a doklady prokazujícími odbornou praxi.

- f) Má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou činnost může řádně vykonávat. Zákon ani vyhláška však žádným způsobem neuvádějí žádné takové vlastnosti. Obdobně u této podmínky mlčí i instrukce, která nevyžaduje žádný podklad, který by tuto podmínku osvědčoval.
- g) Se jmenováním souhlasí. Poslední podmínkou, která je vyžadována pro jmenování znalce, je souhlas znalce s tímto jmenováním. V praxi mohou nastat dvě situace. První z nich nastane, pokud osoba o jmenování znalce požádala sama, potom je její souhlas již obsažen v žádosti, kterou vyjadřuje svou vůli stát se znalcem. V případě osob, které byly ke jmenování navrženy třetím subjektem dle § 5 odst. 2 ZnalZ, instrukce v § 6 odst. 6 písm. g) vyžaduje k prokázání splnění této podmínky písemné prohlášení osoby, o jejíž jmenování jde, obsahující souhlas se jmenováním.

Právní úprava účinná od roku 2021 rovněž stanoví okruh podmínek, jejichž splnění je vyžadováno pro vznik oprávnění vykonávat znaleckou činnost. Tyto podmínky jsou velmi podobné těm, které obsahuje dosud účinná právní úprava, navíc je zařazena podmínka mít odpovídající materiálně technické zázemí a přístrojové vybavení, které dává záruku řádného výkonu znalecké činnosti a podmínku neprohlášení úpadku na osobu žadatele. Nově bude pro vznik oprávnění vykonávat znaleckou činnost vyžadováno složení tzv. vstupní zkoušky, která je upravena v § 10 zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Vstupní zkouška se skládá z obecné části, kterou se ověřují zejména znalosti právních předpisů upravujících výkon znalecké činnosti a řízení, v nichž se znalecká činnost vykonává, náležitostí znaleckého posudku a dále zvláštní části, kterou se ověřuje zejména schopnost

vypracovat znalecký posudek a znalosti z oboru a odvětví, s přihlédnutím ke specializaci, pokud byla zvolena.

Pokud jde o samotný proces jmenování znalcem, k tomu dochází dle § 5 odst. 1 ZnalZ na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování. Návrh na jmenování znalce je oprávněn podat samotný žadatel, tím však okruh subjektů, které tento návrh podat mohou, nekončí. Návrhy na jmenování znalce mohou podat subjekty vyjmenované v § 5 odst. 2 ZnalZ, a sice orgány veřejné moci, vědecké instituce, vysoké školy, organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i spolky, obecně prospěšné společnosti nebo nadace, jestliže to vyplývá z předmětu jejich činnosti. Do rukou krajských soudů je prováděcí vyhláškou svěřena pravomoc ověřovat podmínky pro jmenování znalcem, provádět potřebná šetření a zajišťovat písemné doklady, jakož i provádět výběr znalců v součinnosti s výše uvedenými subjekty pouze s tím omezením, že pro každý obor je třeba jmenovat tolik znalců, aby jejich počet stačil krýt potřebu posudků, aniž by jednotliví znalci museli být neúměrně zatěžováni výkonem znalecké činnosti. Toto bylo opakovaně judikováno i Ústavním soudem, který dospěl k závěru, že „počet jmenovaných znalců se řídí skutečnou potřebou znalecké činnosti z jednotlivých oborů. Je tedy zřejmé, že na jmenování do funkce znalce není právní nárok. Jmenování konkrétních osob do znalecké funkce závisí na uvážení krajského soudu. Jinými slovy každému, kdo požádá o jmenování znalcem, nevzniká, ani při splnění všech zákonných podmínek, právní nárok na to, aby znalcem jmenován skutečně byl. Jmenování do funkce znalce tudíž nelze považovat za právo každého občana.“¹²¹

Jmenování znalců bylo jednou z nejvíce kritizovaných oblastí současné právní úpravy a důvodem, proč byla vyžadována právní úprava nová. V důvodové zprávě k zákonu o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech má přijetím nové právní úpravy dojít k odstranění uvážení správních orgánů o tom, zda osobu žadatele jmenovat či nejmenovat vzhledem například k plné kapacitě znalců v daném oboru zapsaných u konkrétního krajského soudu. Od zavedení právního nároku na jmenování znalcem si tvůrci nové právní úpravy slibují především zvýšení právní jistoty a legitimního očekávání

---

¹²¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 6. 2003, sp. zn. I ÚS 178/03

žadatelů při vzniku oprávnění vykonávat znaleckou činnost. Zmiňovaná vstupní zkouška by měla zajistit personální zkvalitnění výkonu profese znalce.

Slib znalce

Dalším nezbytným předpokladem pro vznik oprávnění vykonávat znaleckou činnost je složení slibu znalce do rukou toho, kdo jej jmenoval v souladu s § 6 ZnalZ. V uvedeném ustanovení je uvedeno přesné znění slibu znalce, které zní: „Slibuji, že při své znalecké činnosti budu přesně dodržovat právní předpisy, že znaleckou činnost budu vykonávat nestranně podle svého nejlepšího vědomí, že budu plně využívat všech svých znalostí a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké činnosti dozvěděl.“ Slib znalce vyjadřuje určitý závazek znalce a s ním spojenou odpovědnost v souladu se všemi zákonnými znaky ve slibu obsaženými.¹²² Pokud jde o formální stránku věci, tu upravuje instrukce v § 9, dle kterého je složení slibu zaznamenáno správním orgánem a dále je označeno na rozhodnutí o jmenování znalce. Složení slibu znalec stvrdí svým vlastnoručním podpisem pod konkrétním pořadovým číslem. Následně je připojen také podpis správního orgánu. Po složení slibu je znalci předán znalecký deník, případně vysvětlivky k vedení elektronického deníku, vzor znalecké doložky, potvrzení k objednavce a převzetí pečeti a průkaz znalce.

Pokud jde o úpravu slibu znalce obsaženou v zákoně o znalcích účinného od roku 2021, je takřka totožná s právní úpravou současnou. Znalec se ve svém slibu bude od roku 2021 nově zavazovat k rozvíjení svých znalostí a vykonávání znalecké činnosti nejen podle svého nejlepšího vědomí, ale také svědomí.

Zápis do seznamu znalců

Poslední podmínkou výkonu znalecké činnosti je zápis do seznamu znalců. Ten slouží v první řadě k evidenci osob oprávněných k výkonu znalecké činnosti. Splnění podmínky zápisu se dále významně podílí na řádné

---

¹²² DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 32

kontrole výkonu znalecké činnosti.¹²³ Bližší ustanovení o seznamu znalců nenalezneme v zákoně o znalcích, ale v právním předpisu, který jej provádí, konkrétně v § 4 prováděcí vyhlášky. Seznam znalců je veden u každého krajského soudu. Zapisují se do něj všichni znalci jmenovaní ministerstvem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, kteří mají bydliště v obvodu krajského soudu. Krajským a okresním soudům je touto vyhláškou stanovena povinnost zajistit, aby seznam znalců byl veřejně přístupný u soudů tak, aby do něj mohl každý nahlédnout. Povinnost je vyhláškou v souvislosti s vedením seznamu uložena také znalcům. Ti musejí změnu svého bydliště neprodleně sdělit krajskému soudu, v jehož obvodu jsou do seznamu zapsáni. Ústřední seznam znalců je potom veden ministerstvem spravedlnosti a tvoří souhrn seznamů krajských soudů. Nad rámec seznamů vedených u krajských soudů je v ústředním seznamu znalců vedeným ministerstvem spravedlnosti obsažen údaj o tom, u kterého krajského soudu je znalec do seznamu zapsán. S ohledem na skutečnost, že do takto vedených seznamů se zapisují pouze osoby, které splnily zákonem stanovené podmínky, je tak zachována a garantována odbornost a nestrannost takto zapsaných osob.

Na rozdíl od současného zákona o znalcích je právní úprava seznamu znalců zakotvena přímo v zákoně účinném od 1. 1. 2021, kde je jí věnována samostatná část. Seznam znalců je v § 15 definován jako informační systém veřejné správy, jehož správcem je ministerstvo, a do něhož se zapisují znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy. Údaje zapsané do takto vedeného seznamu se budou rozlišovat na veřejné a neveřejné. Údaje označené jako veřejné budou uveřejňovány způsobem umožňující dálkový přístup, zatímco k údajům neveřejným bude mít přístup pouze ministerstvo. V navazujících ustanoveních jsou specifikovány konkrétní údaje zapisované do seznamu znalců spolu s jejich využitím.

Jedinou výjimku od shora uvedeného (ustanovení osoby znalce ze seznamu znalců) poskytuje zákon o znalcích v § 2 odst. 2 za předpokladu splnění zvláštních podmínek. Prolomení této zásady se jeví jako pochopitelné. Ne vždy má předmět sporu odraz v odvětvích a oborech činnosti znalců. Důvodem může být i nedostatek či časová vytíženost znalců v daném oboru.

---

¹²³ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2, s. 13

To je důvodem, proč zákon dává orgánům veřejné moci možnost využít pomoci odborníků a přibrat je do řízení jako znalce příležitostně pro konkrétní případ.¹²⁴

Podmínky pro ustanovení takové osoby jsou stanoveny jednak v zákonném ust. § 24 ZnalZ a jednak již byly v minulosti formovány judikaturou.¹²⁵ Orgán veřejné moci tedy může ustanovit znalcem osobu, která není zapsána v seznamu a má potřebné předpoklady pro to, aby podala posudek a s ustanovením vyslovila souhlas jen tehdy, není-li pro některý obor znalec do seznamu zapsán, nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést, jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.

První případ, tedy pokud není znalec pro některý obor do seznamu zapsán, dopadá na situace, kdy v seznamu znalců není zapsán nikdo pro daný obor, který je nutný k zodpovězení otázky důležité pro dokazování a následné rozhodnutí ve věci. Tato situace může nastat v případě, kdy vyhláška obsahující seznam na daný obor nepamatuje.¹²⁶ Za řešení této situace by se dalo považovat aktualizování seznamu znaleckých odvětví a oborů, které budou od roku 2021 odrážet současný vývoj společnosti.

Druhý případ, kdy nemůže znalec zapsaný do seznamu úkon provést, nastane většinou za situace, kdy nezpůsobilost znalce nastala bezprostředně před provedením procesního úkonu. Dále tento případ může dopadat na situace, kdy je obor dále vnitřně strukturován a znalec se necítí být dostatečně kvalifikován k podání znaleckého posudku v požadované, většinou velmi specifické oblasti.¹²⁷

Ačkoli je s ohledem na ekonomiku řízení upřednostňován postup, kdy orgány veřejné moci ustanovují znalce, kteří jsou zapsáni v seznamu toho krajského soudu, v jehož obvodu má orgán veřejné moci sídlo nebo pracoviště, může nastat situace, kdy bude orgánem veřejné moci ustanoven znalec

---

¹²⁴ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 14

¹²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 4. 4. 1974 sp. zn. 11 To 5/74

¹²⁶ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 153

¹²⁷ tamtéž, s. 154

z obvodu jiného krajského soudu. Jedná se o poslední, v zákoně uvedený případ, kdy může být ustanoven ad hoc znalec. Při takto zvoleném způsobu ustanovení znalce však musí orgány veřejné moci brát v úvahu hospodárnost řízení tak, aby náklady na cestovné a jiné náklady spojené s překonáváním velké vzdálenosti nezatěžovaly soud, případně samotné účastníky řízení.

Znalec ustanovený orgánem veřejné moci v případě některé z výše uvedených situací je povinen složit do rukou orgánu, který jej ustanovil slib. Do té doby není oprávněn v konkrétní věci podat posudek. Složením slibu dle § 6 odst. 2 na sebe ad hoc znalec bere povinnosti s takovým slibem spojené jako je nestrannost, mlčenlivost či dodržování právních předpisů.

Právní úprava v oblasti možnosti orgánů veřejné moci ustanovit ad hoc znalce zůstane od roku 2021 takřka nezměněna. Podmínky takového ustanovení jsou totožné, jakož i povinnost takto ustanoveného znalce složit slib. Přibude pouze povinnost orgánu veřejné moci poučit takto ustanoveného znalce o významu znaleckého posudku z hlediska obecného zájmu a o následcích křivé výpovědi a vědomě nepravdivého znaleckého posudku.

4.1.2 Pozastavení práva k výkonu znalecké činnosti

Institut pozastavení práva vykonávat činnost znalce je poměrně novým institutem, zaneseným do současné právní úpravy až s účinností od 1. 1. 2012. Jeho úpravu nalezneme v § 20 ZnalZ a slouží jednak k řešení případů, kdy znalec pozbude některou z podmínek nezbytnou pro jmenování v důsledku řízení, které je se znalcem vedeno a jednak v případech, kdy se na straně znalce objeví takové překážky, které mu výkon znalecké činnosti znesnadňují, či dokonce znemožňují.¹²⁸ Již ze samotného názvu je zřejmé, že tento institut má pouze dočasný charakter. Trvá zpravidla po dobu, po kterou trvá zkoumání překážky výkonu znalecké činnosti jiným orgánem. K pozastavení výkonu znalecké činnosti je vždy zapotřebí rozhodnutí příslušného správního orgánu, kterým je v tomto případě jak ministerstvo spravedlnosti, tak předseda krajského soudu. K pozastavení výkonu znalecké činnosti mohou tyto orgány

---

¹²⁸ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 78

přistoupit z moci úřední ve třech případech konkrétně vyjmenovaných v uvedeném ustanovení zákona o znalcích. Jedná se o trestní stíhání pro úmyslný trestný čin, řízení o svéprávnosti znalce a výkon trestu nepodmíněného odnětí svobody. Ani v jednom z těchto případů nemá opravný prostředek podaný proti rozhodnutí správního orgánu o pozastavení výkonu znalecké činnosti odkladný účinek.

Trestní stíhání znalce pro úmyslný trestný čin

Na první místo zákonodárce zařadil situaci, kdy proti znalci bylo zahájeno trestní stíhání pro úmyslný trestný čin. V takovém případě pozastavení končí dnem nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se toto trestní stíhání končí. Dle instrukce bude při postupu podle § 20 odst. 1 písm. a) ZnalZ správnímu orgánu sloužit jako podklad pro vydání rozhodnutí zejména pravomocné usnesení o zahájení trestního stíhání znalce. V souvislosti s tímto postupem je často v praxi ze strany znalců argumentováno zásadou presumpce nevin, k jejímuž porušení dochází v důsledku pozastavení práva výkonu znalecké činnosti z důvodu zahájení trestního stíhání. Tato argumentace je však vyvrácena tvrzením, že pozastavením práva znaleckou činnost vykonávat není v žádném případě předjímán výsledek trestního řízení.¹²⁹ Právo znalce vykonávat znaleckou činnost tak bude obnoveno v případě jeho pravomocného zproštění.

Řízení o svéprávnosti znalce

Druhým zákonným důvodem pro pozastavení výkonu znalecké činnosti je zahájení řízení o omezení svéprávnosti znalce. Při postupu podle § 20 odst. 1 písm. b) ZnalZ správnímu orgánu slouží jako podklad pro vydání rozhodnutí pravomocné usnesení soudu o zahájení řízení o omezení svéprávnosti znalce nebo podaný návrh na zahájení řízení o omezení svéprávnosti znalce. Pozastavení opět končí dnem nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se toto řízení končí. V případě, že znalec bude soudem ve svéprávnosti v rozsahu

---

¹²⁹ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 83

znalecké činnosti omezen, jeho právo znaleckou činnost vykonávat tím zanikne. V opačném případě bude obnoveno.

Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody

Posledním důvodem pro pozastavení výkonu znalecké činnosti z moci úřední je situace, kdy má znalec na základě pravomocného rozhodnutí nastoupit výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody. Při postupu podle § 20 odst. 1 písm. c) ZnalZ správnímu orgánu slouží jako podklad pro vydání rozhodnutí zejména pravomocné rozhodnutí, na jehož základě má znalec nastoupit výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody. Osobně si nemyslím, že samotné uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody by mělo zakládat podklad pro rozhodnutí správního orgánu o pozastavení výkonu znalecké činnosti. Mezi pravomocným uložením takového trestu a jeho nařízením může uplynout podstatná doba, po kterou by mělo být znalci umožněno znaleckou činnost vykonávat. V zákoně o znalcích absentuje ukončení pozastavení z důvodu odsouzení k výkonu trestu odnětí svobody. Z logiky věci by toto pozastavení mělo trvat pouze po dobu trvání výkonu trestu nepodmíněného odnětí svobody.

Žádost znalce

Znalec může o pozastavení práva výkonu znalecké činnosti požádat také sám. Při postupu podle § 20 odst. 2 ZnalZ správnímu orgánu slouží jako podklad pro vydání rozhodnutí například podání znalce, o jehož práva a povinnosti jde, lékařské zprávy či potvrzení nebo jiné doklady prokazující vážné důvody pro pozastavení práva vykonávat činnost znalce. Na základě vlastní žádosti znalce o pozastavení výkonu jeho znalecké činnosti bude docházet především v důsledku zdravotních obtíží (příloha č. 2). Rozhodnutím správního orgánu může být výkon znalecké činnosti pozastaven nejdéle na dobu 4 let.

Výše byly shrnuty důvody pro zahájení řízení o pozastavení práva vykonávat znaleckou činnost. Věcně příslušnými správními orgány jsou ministerstvo spravedlnosti a předseda krajského soudu, kteří na základě shora

uváděných podkladů rozhodnou o pozastavení. Pozastavení i ukončení pozastavení se zaznamenává do seznamu znalců v souladu s § 20 odst. 5 ZnalZ. Pozastavení má být do seznamu znalců zapsáno bez odkladu, nejdéle do 15 pracovních dnů poté, co se rozhodnutí o pozastavení práva vykonávat činnost znalce stalo vykonatelným, nebo kdy se ministerstvo spravedlnosti, nebo předseda krajského soudu dozvěděli o ukončení pozastavení tohoto práva. Konkrétní postup nalezneme opět v instrukci. Rozhodlo-li o pozastavení práva vykonávat činnost znalce ministerstvo spravedlnosti, nevyčkávané opravných prostředků zašle neprodleně po nabytí vykonatelnosti stejnopis rozhodnutí za účelem zaznamenání pozastavení do seznamu znalců krajskému soudu, v jehož seznamu znalců je znalec zapsán. Rozhodl-li o pozastavení práva vykonávat činnost znalce předseda krajského soudu, nevyčkávané opravných prostředků zaznamená pozastavení v seznamu znalců neprodleně po nabytí vykonatelnosti tohoto rozhodnutí.

Ustanovení § 20 odst. 4 ZnalZ stanoví, že po dobu pozastavení práva vykonávat znaleckou činnost, znalec nesmí znaleckou činnost vykonávat. Samotným pozastavením tedy dochází k omezení práva znaleckou činnost realizovat, jelikož znalec v období pozastavení není oprávněn podat znalecký posudek. Nezáleží při tom na tom, v jaké fázi byl znalci výkon jeho činnost pozastaven. Znalecký posudek není oprávněn podat ani tehdy, kdy už byl ustanoven orgánem veřejné moci k jeho vypracování nebo uzavřel smlouvu s fyzikou či právnickou osobou. Roli pak nehraje ani fáze vypracování posudku. Pakliže však písemný posudek byl již podán a až následně došlo k pozastavení výkonu činnosti znalce, který jej podal, znalec sice může tento písemný znalecký posudek osobně před orgánem veřejné moci stvrdit či podat vysvětlení k jeho obsahu, již není oprávněn jej však jakkoli písemně doplňovat, neboť by se jednalo o další znaleckou činnost, ke které již znalec není oprávněn.¹³⁰

V úpravě účinné od 1. 1. 2021 nalezneme v § 13 mírně odlišnou úpravu pozastavení znalecké činnosti. Oprávnění bude nově pozastavovat jen ministerstvo spravedlnosti. Důvody pro pozastavení jsou téměř shodné se současnou právní úpravou, nově je důvodem nejen nepodmíněný trest odnětí

---

¹³⁰ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 90

svobody, ale již vazba. Rozdíl nalezneme také v době pozastavení, pokud o něj bude žádat sám znalec. Takovou žádost lze podat nejdéle na dobu 3 let, a to i opakovaně, celková doba pozastavení však nesmí činit více než 6 let.

4.1.3 Zánik práva k výkonu znalecké činnosti

Institut zániku práva k výkonu znalecké činnosti byl stejně jako její pozastavení do současné právní úpravy (§ 20a až § 20c) zařazen až novelou účinnou od 1. 1. 2012, kdy nahradil dosavadní institut odvolání znalce z funkce. K zániku práva vykonávat znaleckou činnost může dojít jednak na základě skutečností nezávislých na vůli správního orgánu (smrt, prohlášení za mrtvého, omezené svéprávnosti, pravomocné odsouzení za trestný čin a žádost znalce o vyškrtnutí ze seznamu znalců) a jednak na základě rozhodnutí správního orgánu.

Mám za to, že většina způsobů zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost na základě skutečností nezávislých na vůli správního orgánu je srozumitelná a není třeba je blíže rozvádět. Navíc navazuje na materii pozastavení výkonu znalecké činnosti, kdy po pozastavení výkonu znalecké činnosti může přímo následovat. Zastavila bych se pouze u žádosti znalce o vyškrtnutí ze seznamu znalců. Zánik práva znaleckou činnost vykonávat v tomto případě totiž není vázán na žádné rozhodnutí orgánu veřejné moci, jelikož nastane jako důsledek samotného podání žádosti znalce o vyškrtnutí a následným uplynutím určité doby. Podle § 20a písm. f) ZnalZ totiž k zániku práva vykonávat znaleckou činnost dochází uplynutím kalendářního měsíce, ve kterém byla žádost o vyškrtnutí ze seznamu znalců doručena ministerstvu spravedlnosti nebo předsedovi krajského soudu. Znalec může požádat o vyškrtnutí pouze z některého oboru či odvětví znalecké činnosti. Znalec také může předmět své žádosti zúžit nebo využít práva jejího zpětvzetí. Takové jednání by však muselo být učiněno a příslušnému správnímu orgánu doručeno ještě před uplynutím kalendářního měsíce, ve kterém byla žádost o vyškrtnutí ze seznamu znalců doručena správnímu orgánu. Jestliže by projev vůle znalce spočívající v zúžení předmětu žádosti či jejím zpětvzetí byl správnímu orgánu

doručen až po uplynutí daného kalendářního měsíce, došlo by k zániku práva výkonu znalecké činnosti.¹³¹

Jak již bylo uvedeno výše, k zániku práva vykonávat znaleckou činnost může dojít také na základě rozhodnutí správního orgánu. A to jednak na základě rozhodnutí o zániku práva vykonávat znaleckou činnost a jednak rozhodnutím o přestupku, kterým se ukládá sankce vyškrtnutí ze seznamu znalců. Podle § 20b ZnalZ mohou ministerstvo spravedlnosti či předseda krajského soudu jako věcně příslušné správní orgány o zániku práva znaleckou činnost vykonávat rozhodnout, pokud se dodatečně zjistí, že znalec nesplňuje některou z podmínek pro jeho jmenování, anebo jestliže tyto podmínky odpadly a dále pokud znalec dlouhodobě nemůže pro zdravotní nebo jiné závažné důvody řádně vykonávat svoji činnost a nemá pozastavené právo vykonávat činnost znalce podle § 20 ZnalZ, nebo pokud tyto zdravotní nebo jiné závažné důvody trvají i po ukončení pozastavení tohoto práva.

První z důvodů v sobě zahrnuje dvě situace. Pokud správní orgán zjistí, že podmínky pro jmenování znalce nebyly splněny již v okamžiku rozhodnutí o jmenování znalce, ale tato skutečnost nebyla správnímu orgánu, který o jmenování rozhodoval známá a vyšla najevo až po jmenování dané osoby znalcem. Taková situace může nastat v případě, že by byly správnímu orgánu předloženy padělané dokumenty sloužící k prokázání splnění zákonných podmínek pro jmenování znalcem.¹³² Druhá situace nastane v případě, kdy podmínky pro jmenování v okamžiku rozhodnutí o jmenování splněny sice byly, ale po jmenování nastaly takové skutečnosti, kdy znalec přestal některou z podmínek, případně i vícero z nich splňovat. Mezi tyto skutečnosti však nelze zařadit podmínku svéprávnosti a bezúhonnosti, jelikož v těchto případech zánik práva znaleckou činnost vykonávat nastává dnem nabytí právní moci příslušného rozhodnutí soudu.

I druhý z důvodů pro rozhodnutí o zániku výkonu znalecké činnosti v sobě zahrnuje dvě situace, které spolu úzce souvisejí. Obě dvě se týkají dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu či jiných závažných důvodů zabraňujících znalci v řádném výkonu znalecké činnosti. První situace nastane

---

¹³¹ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 99

¹³² tamtéž, s. 101

v případě, kdy si znalec na vlastní žádost nenechal výkon znalecké činnosti pozastavit podle § 20a odst. 2 ZnalZ. Druhá situace nastane v případě, kdy znalec zvolil postup pozastavení práva výkonu znalecké činnosti z vážných důvodů, ale tyto vážné důvody trvají i po ukončení pozastavení, tedy po uplynutí doby, po kterou byl výkon práva pozastaven.

Zánik práva vykonávat znaleckou činnost dle § 20a písm. e) ZnalZ nastane okamžikem právní moci rozhodnutí správního orgánu o přestupku, kterým se ukládá sankce vyškrtnutí ze seznamu znalců.

Zanikne-li znalci právo vykonávat znaleckou činnost některým z výše uvedených způsobů, znalec bude vyškrtnut ze seznamu znalců. Toto vyškrtnutí má na rozdíl od zápisu do seznamu znalců pouze deklaratorní charakter, neboť k zániku práva na výkon znalecké činnosti dojde na základě shora uvedených skutečností, nikoli na základě samotného vyškrtnutí ze seznamu.¹³³ Podle § 20c ZnalZ vyškrtnutí ze seznamu znalců zaznamená ministerstvo spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v seznamu znalců bez odkladu, nejpozději do 15 pracovních dnů poté, co se dozvěděli o zániku práva vykonávat znaleckou činnost nebo kdy se rozhodnutí o zániku práva vykonávat činnost znalce stalo vykonatelným. O záznamu o vyškrtnutí ze seznamu znalců se vyrozumí ten, jehož se týká, tj. znalec, který byl ze seznamu vyškrtnut.

Zánikem práva vykonávat znaleckou činnost znalec pozbývá oprávnění k výkonu činnosti, což znamená, že již nemůže podat znalecký posudek. Stejně jako v případě pozastavení nehraje žádnou roli, zda byl již orgánem veřejné moci k podání znaleckého posudku ustanoven, zda uzavřel smlouvu s fyzickou či právnickou osobou nebo do jaké míry byl v době zániku oprávnění znalecký posudek rozpracován. Znalecký posudek je možné po zániku práva výkonu znalecké činnosti stvrdit či vysvětlit jeho obsah, nikoli však podat jakékoli doplnění tohoto znaleckého posudku, jelikož by se již jednalo o další znaleckou činnost, ke které však již znalec není oprávněn. Pokud by však znalec po zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost znalecký posudek stejně podal, nejednalo by se o znalecký posudek ve smyslu zákona o znalcích a nemohl by tak sloužit jako důkaz znaleckým posudkem v řízení občanskoprávním ani trestním.

---

¹³³ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 106

Právní úprava zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost účinná od 1. 1. 2021 se od té současné odlišuje. Nalezneme ji v § 14 zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Nově bude o zrušení oprávnění rozhodovat pouze ministerstvo spravedlnosti. Některé způsoby zániku práva k výkonu znalecké činnosti zůstaly zachovány, řada jich však přibyla. Mimo jiné nedoložení dokladu o uzavřeném pojištění pro případ povinnosti nahradit újmu či závažné nebo opakované porušení povinností zákonem stanovených. Dalším důvodem pro zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost ze strany správního orgánu je nečinnost znalce a nastane v případě, že počet znaleckých posudků vypracovaných znalcem v uplynulých 5 letech nepřesahuje 3 znalecké posudky. Je-li to možné a nehrozí-li nebezpečí z prodlení, ministerstvo spravedlnosti před vydáním rozhodnutí o zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost vyzve znalce k nápravě a pro tuto nápravu stanoví přiměřenou lhůtu. Tento postup současná právní úprava nezná.

4.2 Práva a povinnosti znalce

S výkonem znalecké činnosti jsou neodmyslitelně spjata práva a povinnosti znalce. Ze zákonné úpravy je patrné, že povinnosti znalce při výkonu znalecké činnosti převyšují jeho práva. Mezi základní práva upravená v zákoně o znalcích řadíme právo k výkonu znalecké činnosti, právo na konzultace, právo odepřít podání znaleckého posudku, právo podat posudek v souvislosti s právním jednáním dalších osob, právo využívat prostředků zaměstnavatele, právo na odměnu a náhradu nákladů a právo na vyškrtnutí ze seznamu znalců. Mezi povinnosti znalce patří především povinnost složit slib a povinnosti vyplývající ze slibu, dále pak povinnost osobního výkonu znalecké činnosti, povinnost mlčenlivosti, povinnost nepodat posudek v případě pochybnosti o podjatosti, povinnost podat posudek v případě ustanovení státním orgánem, povinnost autorizace písemných posudků a povinnost vést znalecký deník. V následující části práce se budu podrobněji zabývat shora vyjmenovanými právy a povinnostmi znalce.

4.2.1 Práva znalce

Právo k výkonu znalecké činnosti

Zákon o znalcích dává znalcům především právo k výkonu znalecké činnosti. V předchozí části kapitoly jsem uvedla, které tři podmínky musí znalec splnit, aby mu vzniklo právo na výkon znalecké činnosti. Jsou jimi jmenování, složení slibu a zápis do seznamu znalců. Rozhodujícím okamžikem pro vznik oprávnění je právě zápis do seznamu, který má konstitutivní povahu.

Právo na konzultace

Znalec je dle § 10 odst. 2 ZnalZ oprávněn přibrat konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek. Toto oprávnění znalce je zařazeno ve druhém odstavci, jelikož představuje výjimku z osobního výkonu znalecké činnosti. Kdo může být konzultantem, však již zákon neuvádí. Judikatura v této oblasti však již řadu let dovozuje, že by se mělo jednat o odborníka, který je schopen posoudit otázky důležité pro podání znaleckého posudku a který zároveň nemusí být zapsán v seznamu znalců.¹³⁴ Jak vyplývá ze zákonného ustanovení, přibrat konzultanta je možné za splnění několika podmínek. Musí to vyžadovat povaha věci, lépe řečeno povaha úkolu, který byl znalci zadán ke zpracování. Konzultanta je tedy možné přibrat v případě, pokud úkol zcela nespadá do specializace znalce. Další podmínkou je, že se musí jednat o posouzení zvláštních otázek, které by neměly hrát v zadaném úkolu stěžejní, ale pouze jen dílčí úlohu. Znamená to, že přibraný konzultant by neměl odpovědět na dílčí otázku zodpovědět znalci otázku, která mu byla zadána jako znalecký úkol. Jeho odpověď by měla sloužit pouze jako podklad, či kontrolní odpověď na část zadaného úkolu.¹³⁵ Znalec, který využil svého oprávnění a k posouzení jednotlivostí si přibral konzultanta, odpovídá za celý znalecký posudek včetně těch částí, které posuzoval přibraný konzultant. Přibráním konzultanta tudíž není dotčena odpovědnost znalce za znalecký posudek jako

---

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13. 6. 1988, sp. zn. 3 To 12/88

¹³⁵ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 71

celek. Skutečnost, že znalec přibral konzultanta, musí spolu s důvody, proč tak učinil, uvést v předmětném znaleckém posudku.

Právo odepřít podání znaleckého posudku

Oprávnění znalce odepřít podání znaleckého posudku není v zákoně o znalcích vyjádřeno přímo. Ust. § 11 odst. 3 ZnalZ však stanoví, že o tom, kdy znalec může odepřít podání posudku a kdy nemůže být podání posudku uloženo, platí pro jednotlivé druhy řízení obdobně ustanovení o svědčích. Znalec tedy v souladu s § 126 odst. 1 OSŘ může odepřít podání znaleckého posudku jen tehdy, kdyby způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým. Trestní řád oprávnění znalce ještě rozšiřuje, když je mu dle § 100 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním umožněno odepřít podání znaleckého posudku, pokud by byl příbuzný obviněného v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh.

Právo podat posudek v souvislosti s právním jednáním dalších osob

Jedná se o oprávnění, kdy znalec není k podání znaleckého posudku ustanoven orgánem veřejné moci a toto oprávnění je tak založené na smluvní volnosti stran. Na úkony znalců pro jiné osoby, než orgány veřejné moci odkazuje § 12 odst. 2 ZnalZ, který stanoví, že pokud znalec v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací na jejich žádost podává posudek mimo řízení před orgány veřejné moci, poskytuje tuto odbornou pomoc na základě dohody v rámci výkonu své funkce.

Právní vztahy jsou v tomto případě zakládány smlouvou a řídí se příslušnými ustanoveními občanského zákoníku o smlouvě o dílo. Předmětem takové smlouvy bude vypracování znaleckého posudku dle konkrétního zadání se stanoveným účelem. Důvody pro odepření podání posudku jsou v tomto případě shodné se situací, když je znalec ustanoven orgánem veřejné moci. Stejně jsou i podmínky pro jeho vyloučení, o kterém bude řeč níže. Pokud jde o odměnu znalce, ta je ponechána na dohodě stran, může i nemusí se tak řídit prováděcí vyhláškou. S oprávněním podat posudek v souvislosti s právním jednáním dalších osob je spojena i řada povinností. Znalci se při vypracování

znaleckého posudku musí řídit jak smluvními povinnostmi, tak povinnostmi, které jim ukládá zákon o znalcích.¹³⁶

Právo využívat prostředků zaměstnavatele

Oprávnění používat přístrojů, jiných zřízení a materiálu organizace, u níž znalec pracuje, je-li toho k podání posudku třeba, je zakotveno v § 14 ZnalZ. Ve výjimečných případech, jestliže je to k podání znaleckého posudku nezbytné, je povinna též jiná organizace, která má potřebné přístroje, zařízení a materiály, umožnit znalci na jeho žádost jejich použití. Tuto povinnost nemá organizace, jejíž zařízení plní zvláštní úkoly ve veřejném zájmu. Dle mého názoru se jedná o zastaralé ustanovení, které neodráží vývoj dnešní společnosti. „V době, ve které byl zákon přijat, vycházel z tehdejších společenských, ekonomických a právních vztahů. Téměř všichni znalci byli zaměstnanci organizací, jejichž přístroje, zařízení a materiály měli mít právo na základě tohoto ustanovení pro svou znaleckou činnost využívat. V současné době je situace diametrálně odlišná.“¹³⁷ Citované ustanovení o využití přístrojů, jiných zařízení a materiálu organizace dopadá pouze na dnešní organizační složky státu. V současné době tvoří znalci v organizačních složkách státu jako zaměstnanci menšinu. Využitelnost tohoto ustanovení tak bude minimální. Spolupráce podnikatelů by naopak byla založena na smluvním vztahu, který by respektoval smluvní volnost stran.¹³⁸

Organizační složka státu má dle § 14 odst. 2 ZnalZ vůči znalci nárok na náhradu nákladů, které ji použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly. Ten má následně právo vyúčtovat to, co vynaloží za použití přístrojů, jiných zařízení a materiálu zadavateli znaleckého posudku.

Právo na odměnu a náhradu nákladů

Právní úprava odměňování znalecké činnosti a náhrady nákladů obsažená v ust. § 17 až 19 ZnalZ zakotvuje právo znalce na odměnu za podání

---

¹³⁶ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 91

¹³⁷ tamtéž, s. 97

¹³⁸ tamtéž, s. 98

posudku, v určitých případech také právo na náhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti se znaleckým posudkem a následnou povinností vyúčtovat tuto odměnu a náklady.

Znalci v souladu s ust. § 17 odst. 1 ZnalZ vzniká za podání znaleckého posudku nárok na odměnu. Pravidla, která se budou při vyúčtování odměny a nákladů uplatňovat závisí na tom, zda byl znalecký posudek podán v souvislosti s právním jednáním fyzických či právnických osob nebo na základě ustanovení orgánem veřejné moci.

Pokud byl znalecký posudek podán v souvislosti s právním jednáním fyzických nebo právnických osob ve smyslu § 12 odst. 2 ZnalZ, odměna znalce se řídí podle § 17 odst. 4 ZnalZ smlouvou mezi znalcem a osobou, která znalecký posudek objednala. Není-li v takové smlouvě dohodnuto jinak, je v odměně podle § 18 odst. 4 ZnalZ zahrnuta i náhrada nákladů. Pokud tedy budou s vypracováním znaleckého posudku znalcem očekávány zvýšené náklady na jeho vypracování, je především v jeho zájmu, aby byl ve smlouvě způsob jejich úhrady zakotven.¹³⁹

Pokud byl však znalecký posudek podán na základě ustanovení orgánem veřejné moci, odměna se řídí dle § 17 odst. 2 ZnalZ ustanoveními prováděcího právního předpisu, konkrétně pak částí čtvrtou prováděcí vyhlášky. Při stanovení odměny přitom hrají svou roli především dvě kritéria:

- a) množství vynaložené práce dle § 17 odst. 3 ZnalZ;
- b) náročnost znaleckého posudku a míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit dle § 16 ZnalV.

Mimo výše uvedená hlavní kritéria se při určování výše odměny za znalecký úkon dle § 25 odst. 2 ZnalV hodnotí především povaha a rozsah úkonu a stupeň odborné kvalifikace potřebné k jeho provedení, charakter a účelnost pomocných prací, přiměřenost doby trvání úkonu, dodržení stanovené lhůty znalcem a skutečnosti, zda úkon spočíval v přezkoumávání posudku provedeného jiným znalcem. Podle těchto kritérií se neposuzuje výše odměny pouze za podání znaleckého posudku, ale podobně také výslech znalce před soudem.

---

¹³⁹ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 114

Sazby odměn uvedené v § 17 ZnalV jsou jedním z nejvíce kritizovaných témat ze strany znalců, neboť již dlouhou dobu nedošlo k jejich navýšení. Maximální hodinová odměna za znalecký posudek je prováděcí vyhláškou v současné době stanovena na 350,- Kč za jednu hodinu, což je vzhledem k jiným odborným profesím ve významném nepoměru. Podle § 17 odst. 3 ZnalZ může být tato odměna ještě krácena, jestliže úkon nebyl proveden řádně nebo ve stanovené lhůtě a dále v případech uvedených v § 21 ZnalV u často se opakujících jednoduchých znaleckých posudků spočívajících v odborném zjišťování v podstatě stejných skutečností. Odměna může být naopak také zvýšena, a to dle § 20 ZnalV, je-li znalecký posudek vzhledem k okolnostem případu mimořádně obtížný, jde-li o posudek, kterým je přezkoumáván posudek jiného znalce, nebo je-li nutné spěšné provedení úkonu. Na úměrnost a úplnost účtovaných odměn dohlíží dle § 19 odst. 2 ZnalZ krajský soud, v jehož seznamu je znalec zapsán.

Podle § 18 odst. 1 ZnalZ má znalec dále právo na náhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti se znaleckým posudkem, pokud bylo vypracování takového znaleckého posudku zadáno orgánem veřejné moci. Těmito náklady jsou ve smyslu § 18 odst. 2 ZnalZ rozuměny především cestovní výdaje, náhrada ušlého výděleku při předvolání k orgánu veřejné moci, náklady na použití přístrojů, jiných zařízení a materiálu a náklady spojené s přibráním pracovníků pro pomocné práce. Jestliže znalec přibral konzultanta, má nárok na náhradu nákladů s tím spojených jen tehdy, jestliže orgán veřejné moci, který jej znalcem ustanovil, s přibráním konzultanta souhlasil. Jelikož se jedná pouze o demonstrativní výčet, během let vznikly spory o to, co účelně vynaloženým nákladem je a co již nikoli. Rozsáhle se k této problematice vyjádřil Ústavní soud, který konstatoval, že „uvedené ustanovení (18 odst. 2 ZnalZ) obsahuje sice pouze demonstrativní výčet nákladů, na jejichž úhradu má znalec nárok, a není proto vyloučeno i přiznání jiných nákladů, zde neuvedených. Musí se však jednat o účelně vynaložené náklady vzniklé v bezprostřední přímé souvislosti s vypracováním konkrétního znaleckého posudku, kdy by bez vynaložení takových nákladů nebylo možné znalecký posudek vypracovat. Ze skutečnosti, že je znalec osobou samostatně výdělečně činnou, která je plátcem zdravotního a sociálního pojištění, nelze dovozovat právo znalce domáhat se částky vynaložené na úhradu pojistného jako účelně

vynaloženého přímého nákladu na vypracování posudku, neboť povinnost platit pojistné vzniká znalci ze zákona, a nikoliv v návaznosti na podání znaleckého posudku. Obdobně požadované režijní náklady nepředstavují náklady vynaložené bezprostředně v souvislosti se znaleckým posudkem, přičemž jejich výše pro konkrétní znalecký posudek je v podstatě prokazatelně nevyčíslitelná. Uvedené položky stejně jako náklady na pojistné je možné za splnění zákonem předpokládaných podmínek uplatnit v souvislosti s přiznáním daně z příjmů, nikoliv však jako náklady účelně vynaložené v souvislosti s vypracováním znaleckého posudku.¹⁴⁰

Ačkoli je vyúčtování odměny a účelně vynaložených nákladů k podání znaleckého posudku spíše povinností, zařadila jsem jej s ohledem na ucelenost tématiky na toto místo. Znalec je dle § 19 odst. 1 ZnalZ povinen vyúčtovat odměnu a náklady zároveň s podáním posudku. Vyúčtování znaleckého je považováno za žádost ve smyslu ust. § 45 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu. Řízení o odměnách a náhradách nákladů znalců stanoví jednak přímo zákon o znalcích, prováděcí vyhláška i občanský soudní řád. Podle § 19 odst. 1 ZnalZ určí výši odměny orgán, který znalce ustanovil, a to bez zbytečného odkladu, nejpozději do dvou měsíců od podání posudku. Odměnu a náhradu hotových výdajů je třeba uhradit bez zbytečného odkladu po jejich přiznání, nejpozději do 30 dnů. Konkrétně v občanském soudním řízení rozhoduje o odměně znalce usnesením předseda senátu podle § 139 odst. 2, odst. 4 OSŘ. Takové rozhodnutí je správním rozhodnutím. „Pokud znalec provede dle pokynů orgánu, který jej přibral do řízení, řádně a včas posudek, vzniká mu legitimní očekávání na odměnu určenou podle právních předpisů (§ 17 až 19 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, a § 16 až 29 a přílohy vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích).“¹⁴¹ Jak již bylo uvedeno výše, odměnu znalce je možné v odůvodněných případech krátit. Odměnu a náklady znalce přiznané usnesením hradí v občanském soudním řízení stát, který je následně po skončení sporu může dát k náhradě některému z účastníků řízení. Je však logické a reagují na to i zákonné lhůty, že znalci se znalecké neproplácí až po skončení sporu, který může trvat léta, nýbrž po

---

¹⁴⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 12. 2006, sp. zn. II. ÚS 356/06

¹⁴¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2003, sp. zn. I. ÚS 360/03

podání znaleckého posudku, který má sloužit jako podklad pro rozhodnutí. Nezřídka se stává, že o nároku znalců na vyplacení znalečného dle řádně předloženého vyúčtování nebývá rozhodnuto ve stanovené lhůtě. Znalci pak mají možnost obrátit se na orgán, který má o jejich právech rozhodovat. Jestliže nedošlo ve stanovených lhůtách ani k proplacení znalečného, je znalcům dáno právo obrátit se na předsedu soudu. Pokud ani tehdy nedojde k nápravě a usnesením o určení výše znalečného nabylo právní moci a uběhla lhůta k plnění, znalec jej může vymáhat soudní cestou. Žalobcem bude znalec, žalovanou Česká republika s označením její organizační složky, která znalečné nevyplatila.

Právo na vyškrtnutí ze seznamu znalců

Neopomenutelným právem znalce je právo být vyškrtnut ze seznamu znalců dle § 20a písm. f) ZnalZ na jeho vlastní žádost. Pokud by totiž znalec byl k výkonu znalecké činnosti nucen, dá se předpokládat, že by zadanou práci neodváděl svědomitě a nepodával tak kvalitní znalecké posudky.¹⁴²

Práva vyplývající z občanského soudního řádu

V ust. § 127 odst. 4 nalezneme oprávnění znalce požádat předsedu senátu, aby účastníkovi, popřípadě i někomu jinému uložil, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal nebo snášel. Předseda soudu může žádosti znalce vyhovět a výše popsanou povinnost uložit, pokud má za to, že je to k podání znaleckého posudku třeba. S ohledem na častou citlivost situace je nezbytné, aby soud v usnesení o uložení takové povinnosti vysvětlil důvody, pro které se domnívá, že tato povinnost je nezbytná pro rozhodnutí ve věci samé a toto rozhodnutí náležitě odůvodnil.¹⁴³

---

¹⁴² KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 91

¹⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 2964/12

V souvislosti s vypracováním znaleckého posudku, o který znalec požádal některý z účastníků řízení dle § 127a OSŘ má znalec právo nahlédnout do spisu nebo se jinak seznámit s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku.

4.2.2 Povinnosti znalce

Hned v úvodu části zákona o znalcích věnující se výkon znalecké činnosti nalezneme v § 8 výčet povinností znalce. Ten má vykonávat znaleckou činnost řádně, ve stanovené lhůtě a odvětví, pro které byl jmenován. Termín „řádný výkon znalecké činnosti“ není v zákoně o znalcích ani prováděcí vyhlášce definován. Dle mého názoru se jedná o takový výkon, při kterém znalec dodržuje všechny předepsané povinnosti spojené s výkonem znalecké činnosti, jím podávané posudky obsahují veškeré zákonem stanovené náležitosti a znalec svým jednáním neporušuje slib, kterým se k výkonu znalecké činnosti zavázal.

Povinnost složit slib a povinnosti vyplývající ze slibu

Povinnost složení slibu znalcem je jedním ze tří základních předpokladů pro vznik oprávnění k výkonu znalecké činnosti. V samotném znění slibu, který je uveden v § 6 odst. 2 ZnalZ jsou obsaženy povinnosti, ke kterým se znalec složením slibu zavazuje. Jedná se o:

- a) povinnost přesně dodržovat právní předpisy při výkonu znalecké činnosti,
- b) povinnost vykonávat znaleckou činnost nestranně podle nejlepšího svědomí,
- c) povinnost využívat při výkonu znalecké činnosti všech znalostí,
- d) povinnost zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se při výkonu znalecké činnosti dozvěděl.

Další povinnost související se složením slibu znalce je uhrazení soudního poplatku dle položky 36/1 Sazebníku soudních poplatků podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Poplatek se vybírá za

jmenování soudním znalcem včetně zapsání do seznamu soudních znalců. Ze strany příslušného krajského soudu je znalci zaslána pozvánka ke složení slibu obsahující výzvu k předložení průkazu totožnosti, kolkových známek v hodnotě 1.000,- Kč a rozhodnutí o jmenování znalcem za účelem vyznačení právní moci.

Povinnost osobního výkonu znalecké činnosti

Podle ust. § 10 odst. 1 ZnalZ je znalec povinen vykonávat znaleckou činnost osobně. Rozsah této povinnosti spočívá především v povinnosti „znalce osobně se účastnit všech znaleckých úkonů, jako jsou místní šetření, vyšetření, sepisování posudku, opatřování podkladů i účast u soudu nebo jiného orgánu.“¹⁴⁴ Pro povinnost osobního výkonu znalecké činnosti není rozhodující, zda byl znalec pro podání posudku ustanoven orgánem veřejné moci či se k jeho podání zavázal smlouvou s fyzickou či právnickou osobou. Pokud by tato povinnost byla porušena tím, že by posudek namísto znalce vypracovala pod jeho jménem jiná osoba, jednalo by se o neodstranitelnou vadu takového posudku a ten by nemohl být následně použit jako důkaz v občanském soudním řízení.¹⁴⁵ Za výjimku z povinnosti osobního výkonu znalecké činnosti můžeme považovat přibrání konzultanta dle § 10 odst. 2 ZnalZ, o kterém jsem se zmiňovala v předchozí části věnované právům znalce.

Povinnost mlčenlivosti

Dle mého názoru jednou z nejdůležitějších povinností všech profesí, znaleckou činnost nevyjímaje, je povinnost mlčenlivosti. Do 31. 12. 2011 byla v zákoně o znalcích upravena pouze ve znění slibu. Její právní úprava byla následně rozšířena přidáním zákonného ustanovení upravující její materii. Podle § 10a ZnalZ je znalec povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti, a to i po jejím skončení. Tato formulace povinnosti mlčenlivost je zcela standardní také

---

¹⁴⁴ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 70

¹⁴⁵ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 143

u jiných profesí. V případě znalců však může její výklad činit určité obtíže a bude vždy záviset na subjektu, vůči kterému je znalec touto povinností vázán. Znalec není povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které byly předmětem znaleckého zkoumání. Není přitom rozhodující, zda byl pro podání posudku ustanoven orgánem veřejné moci nebo byl založen soukromoprávní vztah mezi jím a fyzickou či právnickou osobou. V opačném případě by bylo znemožněno podání takového znaleckého posudku.¹⁴⁶

Zákon o znalcích v § 10a odst. 1 stanovuje i výjimku z povinnosti mlčenlivosti, a to za předpokladu, použije-li znalec informace o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti přiměřeným způsobem pro vědecké nebo vzdělávací účely.

Výše definovaná povinnost mlčenlivosti se nevztahuje pouze na znalce, ale dle § 10a odst. 2 ZnalZ i na konzultanty a další osoby, které se na znalecké činnosti podílely. O povinnosti mlčenlivosti je znalec povinen tyto osoby písemně poučit.

Pokud jde o zproštění povinnosti mlčenlivosti, určení zprošťujícího subjektu je odvislé od skutečnosti, zda byl znalecký posudek zadán k vypracování orgánem veřejné moci či na základě smlouvy fyzickou či právnickou osobou. V prvním případě povinnosti mlčenlivosti zprošťuje orgán veřejné moci, který znalce ustanovil, ve druhém případě ten (fyzická či právnická osoba), pro nějž znalec znaleckou činnost na základě smlouvy vykonal.

Povinnost nepodat posudek v případě pochybnosti o podjatosti

Stejně jako k povinnosti mlčenlivosti, tak i k nestrannosti se znalec zavazuje již složením slibu. Nestrannost je následně chráněna ustanovením § 11 ZnalZ věnujícímu se podjatosti znalce. Důvody podjatosti a na to navázané vyloučení znalce z projednávané věci jsou celkem tři, a sice poměr k věci, poměr k orgánům provádějícím řízení a poměr k účastníkům nebo k jejich zástupcům. Poměrem k věci se rozumí situace, kdy má znalec osobní zájem na výsledku řízení. Poměrem k orgánům provádějícím řízení může být

---

¹⁴⁶ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8, s. 148

dle mého názoru blízký či dokonce příbuzenský vztah znalce a předsedy senátu, případně členů senátu rozhodujícího ve věci. Důvodem pro pochybnosti o nepodjatosti z důvodu poměru k účastníkům řízení může být „skutečnost, že mezi nimi existuje pracovní poměr k témuž zaměstnavateli. Je totiž zřejmé, že se v takovém případě jedná o vztah ekonomické závislosti, jednak nelze ani vyloučit možnost, že přístup znalce při vypracování znaleckého posudku mohou (vědomě či nevědomě) ovlivnit pocity kolegiality a loajality či obavy před nepříznivými pracovně-společenskými dopady.“¹⁴⁷

Jakmile se znalec dozví o skutečnostech, pro které je vyloučen, má povinnost toto neprodleně oznámit. Stejná povinnost je uložena také účastníkům řízení. O samotném vyloučení znalce rozhoduje orgán, který jej pro podání posudku ustanovil. V občanském soudním řízení je tato pravomoc dle § 17 OSŘ svěřena do rukou předsedy senátu.

Povinnost podat posudek v případě ustanovení státním orgánem

Výkon znalecké činnosti není jen oprávněním znalce, v určitých případech je i jeho povinností. Tato situace je upravena v § 12 odst. 1 ZnalZ, kdy je znalec povinen podat posudek, jestliže byl ustanoven v řízení před orgánem veřejné moci. Jediná výjimka, kdy znalec v tomto případě posudek podat nemusí, je upravena v ustanovení § 11 ZnalZ týkající se povinnosti odmítnout vypracování posudku z důvodu podjatosti.

V občanském soudním řízení je znalec ustanovován usnesením. To je buď vypracováno písemně a zasláno účastníkům řízení, popřípadě jejich právním zástupcům, nebo může být vyhlášeno ústně přímo při jednání. Ve výroku usnesení nalezneme označení znalce a oboru, ze kterého je daný znalec ustanoven. Dále je konkretizován znalecký úkol, který je po znalci požadován, konkrétní zadání a lhůta ke splnění. Takové usnesení většinou neobsahuje odůvodnění, neboť se jedná o rozhodnutí procesní povahy, kterým se upravuje postup soudu. Odvolání proti němu není přípustné a jeho účinnost nastává okamžikem jeho doručení. Účastníkům řízení v občanském soudním řízení je pouze umožněno podat proti osobě znalce námítky. Dörfl v komentáři k zákonu o znalcích uvádí, že až po uplynutí lhůty k podání námitek jsou znalci

---

¹⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. II. ÚS 35/03

předány podklady k vypracování posudku.¹⁴⁸ Ke skutečnostem, pro které může být znalec vyloučen, se ovšem přihlíží kdykoli za řízení. Tento názor judikoval Nejvyšší soud, kdy stanovil, že zmeškání lhůty k uplatnění námitky podjatosti znalce by mělo za následek, že by již otázku vyloučení znalce nebylo možné zkoumat, a proto tato lhůta není stanovena.¹⁴⁹

Povinnost vést znalecký deník

Po složení slibu je znalci ze strany příslušného krajského soudu předán znalecký deník. Tento deník jsou znalci v souladu s ust. § 15 ZnalZ povinni vést a zapisovat do něj provedení všech posudků, jejich předmět, pro koho byla činnost provedena, výši odměny a výloh a den jejich proplacení. Deník je možné vést v elektronické i listinné podobě. Pokud je veden v elektronické podobě, při složení slibu jsou znalci předány vysvětlivky k vedení elektronického deníku, které současně tvoří přílohu 6 instrukce. Úpravu znaleckého deníku dále nalezneme také v § 8 ZnalV. Dle něj se deník znalce skládá z průběžně číslovaných a pevně spojených listů.

O řádném vedení deníků se přesvědčuje krajský soud občasnými prohlídkami. Podrobnému postupu těchto prohlídek je v instrukci věnována část devátá. Kontroly jsou prováděny podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů. Plán kontrol schvaluje předseda krajského soudu a zpracovává se na období kalendářního roku s přihlédnutím k personálním kapacitám krajského soudu. Předmětem kontroly může být toliko řádné vedení znaleckého nebo tlumočnického deníku a formální úplnost a úměrnost odměn účtovaných orgánům veřejné moci.

Nebudu na tomto místě porovnávat stávající právní úpravu s právní úpravou práv a povinností znalců dle zákona účinného od 1. 1. 2021, zastavím se pouze u jedné nové povinnosti, která v souvislosti s přijetím nového zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech znalcům přibude, a tou je povinné pojištění. Pojištění znalců bude upraveno v § 22. Znalec bude

---

¹⁴⁸ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2. s. 86.

¹⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 29 Cdo 558/2017

muset být pojištěn pro případ povinnosti nahradit újmu způsobenou v souvislosti s výkonem znalecké činnosti tak, aby výše limitu pojistného plnění byla úměrná možným újmám, které lze v rozumné míře předpokládat. Minimální limit pojistného plnění z pojištění znalce pro jednotlivé obory a odvětví bude stanoven vyhláškou ministerstva spravedlnosti. Znalci bude v souvislosti s uložením povinnosti pojištění uložena také povinnost doložit ministerstvu spravedlnosti doklad o takto sjednaném pojištění, a to ve čtyřech rozdílných lhůtách. Poprvé musí být doklad předložen do 60 pracovních dnů ode dne zápisu do seznamu, následně pak do konce kalendářního roku, které předchází roku, na nějž se pojištění vztahuje. Další dvě lhůty se vztahují na případy, kdy došlo ke změně nebo na žádost ministerstva spravedlnosti. „Nedoložení dokladu o uzavření povinného pojištění lze zhojit, avšak musí zde být přihlédnuto ke všem okolnostem případu, protože není možné, aby subjekt dlouhodobě vykonával znaleckou činnost v situaci, kdy není řádně pojištěn.“¹⁵⁰

I tato povinnost má své výjimky. Povinnost být pojištěn nemá osoba vykonávající jednorázově znaleckou činnost (ad hoc jmenovaný znalec), dále znalec, který vykonává znaleckou činnost jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře.

Křístek ve své publikaci vyjadřuje nesouhlas s tehdy pouze navrhovanou povinností pojištění každého znalce. Svůj postoj odůvodňuje tím, že pro znalce je znalecká činnost mnohdy jen činností doplňkovou vedle jejich povolání (lékař). Má za to, že náklady na pojištění tak převáží zisk ze znalecké činnosti získaný a znalcům se proto nevyplatí znaleckou činnost vykonávat.¹⁵¹ Každá mince má dvě strany. Povinné pojištění se může jevit jako nadbytečné až do chvíle, kdy znalec výkonem své znalecké činnosti skutečně škodu způsobí, jakkoli je tato situace potenciální. Na druhou stranu, pokud by povinné pojištění znalců mělo za následek jejich úbytek, a to především z řad odborníků, kteří se mohou věnovat výkonu svého povolání a o to kvalitněji podávat posudky, je zakotvení povinnosti zákonného pojištění ke zvážení.

---

¹⁵⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

¹⁵¹ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 113

4.3 Právní odpovědnost znalce

Znalec je za výkon své znalečné činnosti odpovědný. Rozlišujeme tři základní typy odpovědnosti, a to odpovědnost za přestupky, trestněprávní odpovědnost a odpovědnost za škodu způsobenou výkonem znalecké činnosti. První dvě jmenované spadají do oblasti veřejného práva, a proto jsem je zařadila do kapitoly veřejnoprávní odpovědnosti. Odpovědnost za škodu způsobenou výkonem znalecké činnosti je odpovědností soukromoprávního charakteru.

4.3.1 Veřejnoprávní odpovědnost

Odpovědnost za přestupky

Odpovědnost znalců za přestupky byla do zákona o znalcích zavedena novelou účinnou od 1. 1. 2012. Ty do té doby nebyly řešeny. S ohledem na skutečnost, že ministerstvo spravedlnosti ani předsedové krajských soudů nedisponovali dostatečnými oprávněními, aby mohli postihnout znalce, který postupuje v rozporu se zákonem, hlavním cílem zařazení odpovědnosti za přestupky do platné právní úpravy tak bylo zajištění vyššího dohledu nad činností znalců.¹⁵²

Přestupkem je podle § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin. V zákoně o znalcích je přestupkům věnován samostatný oddíl vymezený ustanoveními § 25a – § 25d. Stejně jako v celé práci se zaměřím pouze na přestupky fyzických osob, nikoli ústavů. Odpovědnost za přestupky znalce nastává stejně jako v ostatních případech po porušení stanovené povinnosti. Ráda bych na tomto místě přestupky rozdělila na dvě skupiny, které se budou následně lišit ukládanými sankcemi či promlčecí dobou. První skupinu tvoří přestupky vyjmenované v § 25a odst. 1,

---

¹⁵² Důvodová zpráva k zákonu č. 444/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

písm. b), f), g), h), a sice pokud znalec opakovaně nepodepíše nebo nepřipojí otisk pečeti na písemný znalecký posudek, nevede znalecký deník nebo ho nevede řádně, nesprávně vyúčtuje odměnu za podání znaleckého posudku. Druhou skupinu tvoří přestupky vyjmenované v § 25a odst. 1, písm. a), c), d), e), i) a znalec se jich dopustí tím, že vykoná znaleckou činnost v rozporu s povinností vykonávat znaleckou činnost řádně, ve stanovené lhůtě, oboru, jazyce a odvětví, pro které byl jmenován, poruší povinnost zachovávat mlčenlivost nebo o této povinnosti nepoučí další osoby, které se podílely na znalecké činnosti, podá znalecký posudek ve věci, z níž byl jako znalec vyloučen, bez vážných důvodů odmítne orgánu veřejné moci podat znalecký posudek, nebo vykonává činnost znalce v době pozastavení práva vykonávat tuto činnost.

Pokud jde o samotné řízení o přestupcích, věcně příslušnými orgány k jejich projednání jsou dle § 25c ZnalZ ministerstvo spravedlnosti nebo předseda krajského soudu. Za přestupky vyjmenované v první skupině může projednávající orgán uložit pokutu do výše 50.000,- Kč, u přestupků vyjmenovaných v druhé skupině až do výše 100.000,- Kč. Ustanovení § 25d ZnalZ umožňuje ministerstvu spravedlnosti nebo předsedovi krajského soudu udělit znalci písemnou výstrahu. Při stanovení druhu a výměry správního trestu se mimo jiné přihlíží k tomu, zda již byla taková výstraha znalci v minulosti uložena.

V § 25a odst. 2 nalezneme přestupek, který nemůže spáchat znalec, a je proto svou povahou poněkud speciální. Jde o situaci, kdy se fyzická osoba neoprávněně vydává za znalce nebo znalecký ústav nebo vykonává znaleckou činnost v rozporu s § 2 odst. 1 ZnalZ, té může být uložena pokuta až do výše 200.000,- Kč. Možnost výstrahy je zde z logiky věci vyloučena.

Pokud jde o zánik odpovědnosti za přestupek, musíme se podívat do § 29 zákona o přestupcích. Důvody zániku odpovědnosti znalce za přestupky jsou celkem tři, a sice uplynutí promlčecí doby, smrt znalce nebo udělení amnestie. Promlčecí doba dle § 30 zákona o přestupcích činí jeden rok nebo tři roky, jde-li o přestupek, za který zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je alespoň 100.000,- Kč. Promlčecí doba jeden rok se tak vztahuje na přestupky z první skupiny, tříletá promlčecí doba dopadá na přestupky ze skupiny druhé.

Zákon o znalcích v ustanovení § 25c odst. 2 ukládá v souvislosti s řízením o přestupcích povinnost rozhodujícímu orgánu, aby údaj o pravomocném rozhodnutí, kterým byl znalec uznán vinným ze spáchání přestupku zaznamenal v seznamu znalců bez odkladu, nejpozději však do 15 pracovních dnů poté, co rozhodnutí nabylo právní moci.

Právní úprava odpovědnosti za přestupky bude od 1. 1. 2021 v jistých ohledech odlišná. Zatímco výčet přestupků zůstává obsahově takřka nezměněn, velmi rozdílné jsou výše pokut, které je za porušení povinnosti možné uložit. Nově se budou pohybovat v rozmezí od 75.000,- Kč do 500.000,- Kč. Zachována zůstane výstraha, která se však nově bude nazývat výtkou a ministerstvo spravedlnosti ji bude moci písemně uložit buď za drobné nedostatky ve výkonu znalecké činnosti, nebo za drobné poklesky v chování znalce. Změní se rovněž věcná příslušnost, kdy nově bude přestupky projednávat pouze ministerstvo spravedlnosti. Také promlčecí doba již nebude rozdělena na dvě skupiny podle závažnosti spáchaného přestupku, ale bude jednotná ve výši 5 let ode dne, kdy byl přestupek spáchán.

Trestněprávní odpovědnost

Znalec se v souvislosti s výkonem znalecké činnosti může dopustit trestného činu podání křivé výpovědi či nepravdivého, hrubě zkresleného nebo neúplného znaleckého posudku dle § 346 trestního zákoníku. „Za nepravdivý znalecký posudek lze považovat posudek, který je ve všech podstatných okolnostech a svých závěrech lživý, tedy v podstatě smyšlený nebo zfalšovaný, tedy je vědomě v naprostém rozporu s odbornými závěry učiněnými na základě dosaženého stupně vědeckého či jiného odborného poznání. Hrubě zkreslený posudek může částečně odpovídat skutečnosti, ale některé podstatné okolnosti, resp. závěry, jsou vědomě hrubě nepřesné, resp. nepravdivé. O neúplný znalecký posudek se jedná v případech, kdy znalec úmyslně zamlčí některé podstatné okolnosti (podstatné z hlediska účelu a závěrů posudku), a to i v případě, že na tyto okolnosti a závěry z nich vyplývající nebyl výslovně tázán při podávání posudku, musel je však při zpracovávání posudku zjistit a mají zásadní (podstatný) význam pro jeho odborné závěry. Musí samozřejmě jít o okolnosti či odborné závěry, které by ten, komu posudek slouží jako

podklad pro rozhodování, měl znát, aby je mohl vzít v úvahu při řešení odborné otázky, v souvislosti s níž byl posudek vyžádán.“¹⁵³ Trestného činu křivé výpovědi se znalec dopustí tehdy, pokud při svém výslechu, při kterém znalecký posudek podává, nebo jej doplňuje, úmyslně uvede nepravdivý popis okolností, které zjistil nebo tyto podstatné okolnosti zamlčí.¹⁵⁴ V návaznosti na případy, které byly v posledních letech medializovány, Šámal navrhuje řešení v podobě oddělení soudních znalců, kdy jedna skupina by byla vyčleněna pouze pro potřeby soudních řízení a druhá by zahrnovala komerční znalce podnikající na základě živnostenského oprávnění.¹⁵⁵ Tato myšlenka se však v právní úpravě účinné od 1. 1. 2021 nepromítne.

Trestný čin křivé výpovědi a podání nepravdivého hrubě zkresleného nebo neúplného znaleckého posudku není jediným trestným činem, kterého se znalec v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti může dopustit. Mezi další nutno zařadit trestný čin pohrdání soudem, zasahování do nezávislosti soudu, přijetí úplatku, neoznámení trestného činu, zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby, podvodu a dalších.¹⁵⁶

4.3.2 Soukromoprávní odpovědnost

Soukromoprávní odpovědnost neboli odpovědnost znalce za způsobenou škodu upravuje § 2950 OZ. Vztahuje se na všechny, kteří se hlásí jako příslušníci určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupují jako odborníci, tedy i na znalce. Tyto osoby jsou povinny nahradit škodu, způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti. Základním předpokladem pro vznik povinnosti újmu nahradit je, že škůdce musí být odborníkem, v našem případě znalcem. Dále musí v souvislosti s výkonem své

---

¹⁵³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 3244

¹⁵⁴ tamtéž, s. 3245

¹⁵⁵ ŠÁMAL, P. Znalci a jejich trestní odpovědnost. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 9, s. 15

¹⁵⁶ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 184

činnosti podat neúplnou nebo nesprávnou informaci nebo škodlivou radu, musí tak činit za úplatu a tímto jednáním znalece vznikne újma, která je v příčinné souvislosti s takto poskytnutou informací či radou.¹⁵⁷

Odpovědnost znalce je možné dělit například podle subjektu, kterému byla škoda způsobena na škodu způsobenou objednateli znaleckého posudku, třetí osobě nebo orgánu veřejné moci, který znalce ustanovil. Mezi znalcem a objednatelem je vztah založen smlouvou a jedná se o nejčastější druh odpovědnosti ve znalecké praxi. Odpovědnost znalce může vzniknout i vůči třetí osobě a jedná se o tzv. mimozávazkovou odpovědnost za porušení právní povinnosti. Nakonec vzniká znalci odpovědnost ustanoveného v rámci konkrétního řízení. V tomto případě škoda nevznikne z nesprávného znaleckého posudku přímo poškozenému, ale z rozhodnutí soudu. V praxi se nejčastěji vyskytují případy, kdy je soudem na základě nesprávného znaleckého posudku účastníku řízení přiznáno nižší plnění. Je ovšem nutno podotknout, že znalecký posudek obvykle není jediným důkazním prostředkem, na základě kterého soud rozhoduje a nelze tak odpovědnost za takto učiněné rozhodnutí přenášet zcela jen na osobu znalce. Škodu způsobenou takto podaným znaleckým posudkem může poškozený následně uplatňovat po znalci, který jej podal, jestliže znalci byla stanovena povinnost škodu poškozenému nahradit. Je otázkou, jaká bude vymahatelnost náhrady škody po konkrétní osobě znalce při absenci zákonného pojištění.¹⁵⁸ Tento problém by mohla vyřešit nová právní úprava, která již povinnost zákonného pojištění znalce stanoví.

---

¹⁵⁷ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. VI, Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8. s. 1676

¹⁵⁸ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 164

4.4 Profesionální a vzdělávací organizace znalců v České republice

Právní úpravu profesních a vzdělávacích organizací znalců nenalezneme v zákoně o znalcích, prováděcí vyhlášce, ani souvisejících právních předpisech. V České republice neexistuje komora soudních znalců zřízená zákonem, ve které by bylo povinné členství (jako je tomu například u advokátů, notářů či exekutorů). V případě profesních organizací se jedná většinou o spolky, vzdělávacími organizacemi jsou vysoké školy. Níže se pokusím vyjmenovat ty nejznámější a u některých stručně shrnout jejich smysl.

4.4.1 Profesionální organizace

Profesionální organizace většinou sdružují znalce konkrétního oboru a odvětví a prostřednictvím seminářů a odborných konferencí se starají o soustavné vzdělávání svých členů. Členství v profesních organizacích je dobrovolné.

K nejznámějším patří dle mého názoru Komora soudních znalců ČR. Jedná se o dobrovolnou organizaci sdružující znalce všech profesí. Byla založena v roce 1990 a jejím hlavním posláním je jednak prosazovat a obhajovat zájmy znalců ve vztahu ke státním orgánům i jiným organizacím a osobám, podílet se na vypracování a projednávání návrhů právních předpisů týkajících se znalecké činnosti, jednak formulovat a prosazovat etické a morální zásady znalecké činnosti. Obecné otázky znalecké činnosti řeší představenstvo, ve kterém jsou rovnoměrně zastoupeni představitelé jednotlivých oborů. Od února 1994 má Komora soudních znalců v Praze kancelář se stálým pracovníkem, kde je zajišťována administrativa ústředí Komory a vydávání interního časopisu *Znalec*.¹⁵⁹

Dalším spolkem sdružujícím znalce všech odvětví je Unie soudních znalců. Unie soudních znalců byla vytvořena skupinou odborníků z různých profesních oblastí, kteří se snaží přispět k lepšímu fungování práva v České republice. Jejím cílem je podpořit celoživotní vzdělávání soudních znalců.

---

¹⁵⁹ Informace byly využity z webové stránky Komory soudních znalců ČR dostupné na <http://www.kszcr.cz>

V souvislosti s tím vychází této snaze vstříc a nabízí všem znalcům, kteří mají zájem rozšiřovat svou způsobilost k práci soudního znalce, kvalitní vzdělávací programy po celé České republice.¹⁶⁰

Poslední spolkem, který sdružuje znalce všech oborů je Asociace soudních znalců a odhadců. Hlavní náplní Asociace je trvalé zvyšování odborné úrovně členů, pořádání školení, symposií, konferencí a společenských akcí. Každoročně pořádá pravidelné přezkušování svých členů. Asociace rovněž spolupracuje s příslušnými resorty při tvorbě předpisů, týkajících se činnosti znalců a odhadců. Podílí se také na vydávání časopisu Soudní inženýrství.¹⁶¹

Mezi profesní organizace, které sdružují znalce již z konkrétního odvětví, bychom mohli zařadit Českou komoru odhadců majetku založenou již v roce 1992, jejímž hlavním cílem je sdružování odhadců majetku z České republiky. Dále Českou unii soudních znalců v lesním hospodářství založenou v roce 2000, která sdružuje znalce zabývající se lesním hospodářstvím, ochranou přírody, bezpečností práce v lesním hospodářství a dalších oborů s tím souvisejících. A v neposlední řadě také Českou společnost soudního lékařství a soudní toxikologie, která vznikla již v roce 1951 a sdružuje nejen soudní lékaře a soudní toxikology, ale například i genetiky.¹⁶²

4.4.2 Vzdělávací organizace

Vzdělávací organizace zastávají hned dvojí funkci. Vzdělávají zájemce o profesi znalce v oborech a odvětvích, pro které budou v budoucnu žádat o jmenování a současně jim poskytují vzdělání ze základů znaleckého práva. Mezi ty nejvýznamnější lze zařadit Institut oceňování majetku Vysoké školy ekonomické v Praze a Ústav soudního inženýrství Vysokého učení technického v Brně.¹⁶³

---

¹⁶⁰ Informace byly využity z webové stránky Unie soudních znalců dostupné na <http://www.uniesoudnichznalcu.cz>

¹⁶¹ Informace byly využity z webové stránky Asociace znalců a odhadců dostupné na <http://www.azo.cz>

¹⁶² ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 245

¹⁶³ tamtéž, s. 234

5. ZNALECKÝ POSUDEK

Znalecký posudek je jedním z důkazních prostředků. Jedná se o důkaz, který podává znalec na základě svých odborných znalostí. V kapitole věnované jednotlivým důkazním prostředkům jsem jej úmyslně vynechala proto, abych se mu nyní na tomto místě mohla věnovat obsírněji. V následující kapitole se zaměřím na posudek jako celek. Od jeho vlastností a náležitostí, přes jeho předložení spojené s výsledkem znalce až k jeho hodnocení a případným vadám. Samostatná část bude věnována reviznímu znaleckému posudku a znaleckému posudku předloženému účastníkem řízení.

5.1 Vlastnosti znaleckého posudku

Mezi základní znalosti, které by měl mít každý znalecký posudek Krístek¹⁶⁴ mimo jiné řadí pravdivost, přesvědčivost, přezkoumatelnost, komplexnost a úplnost. Tyto vlastnosti odrážejí nároky, které jsou na znalecký posudek kladeny.

Pravdivost je ze strany soudů často zaměňována s přesvědčivostí. Kdo je přesvědčivější, má pravdu. S tímto názorem se však nelze ztotožnit. Pravdivost je totiž na rozdíl od přesvědčivosti kategorie objektivní. Znalec sice v podaném posudku vyjadřuje svůj subjektivní názor, využitím těchto informací soudem při konkrétním řízení se však tento subjektivní názor znalce objektivizuje. Následně musí znalec o pravdivosti jím podaného posudku soud přesvědčit, a to nejen po stránce obsahové, kdy by měla být posuzována především přezkoumatelnost znalceva postupu při vypracování posudku, ale také po stránce formální. K tomuto účelu výborně poslouží vystupování znalce při výsledku.

Přezkoumatelnost je nezbytná vlastnost pro další zkoumání znaleckého posudku a představuje možnost provést kontrolu posudku podaného znalcem. Tato kontrola se vztahuje na vstupní podklady, použité metody a samotný postup znalce při zpracování posudku. U vstupních podkladů, tedy materiálů,

---

¹⁶⁴ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 167

ze kterých znalec při zpracování posudku vychází, je nutné posoudit, zda znalec využil všech vstupních podkladů, jinak by výsledek zkoumání mohl být značně zkreslený. Pokud některých nevyužil, je na místě, aby vysvětlil proč. Tyto vstupní podklady by měly pro snadnější kontrolu posudku tvořit jeho přílohy. U metod zpracování posudku je důležité, zda byly použity vhodné metody a zda byly použity správně. Stejně jako v případě vstupních podkladů by měl znalec uvést, které metody pro zpracování vybral a proč nepoužil metody ostatní.

Další důležitou vlastností posudku je jeho komplexnost. Jako komplexní můžeme označit takový posudek, při jehož zpracování znalec zohlednil veškeré podstatné skutečnosti, které by mohly mít vliv na stanovení jeho závěrů. Nejde přitom jen o situaci, kdy znalec nepřihlédl ke všem podkladům, ke kterým přihlédnout měl, ale také o situaci, kdy využil vstupů, které nebyly k datu zkoumané skutečnosti ještě k dispozici.

Ačkoli by se komplexnost a úplnost daly považovat za synonyma, v případě posudků tomu tak není. Úplnost posudku nastane tehdy, když znalec využil pro jeho zpracování všech dostupných podkladů a uvedl přesný postup, jak ke svým závěrům dospěl.¹⁶⁵

I po nabytí účinnosti nové právní úpravy by požadavky kladené na vlastnosti každého znaleckého posudku měly zůstat zachovány.

5.2 Náležitosti znaleckého posudku

Za náležitosti znaleckého posudku označujeme podmínky, jejichž naplnění je nezbytně nutné k řádnému podání znaleckého posudku. Náležitosti na vypracování znaleckého posudku můžeme rozdělit na formální a obsahové. Ačkoli některé náležitosti by se daly podřadit pod obě skupiny (nález, posudek), pro přehlednost budou zařazeny do náležitostí obsahových. Právní úprava formálních a obsahových náležitostí vyplývá z občanského soudního řádu, zákona o znalcích a jeho prováděcí vyhlášky.

---

¹⁶⁵ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 171

5.2.1 Formální náležitosti

Formální náležitosti znaleckého posudku nalezneme upraveny především v § 13 ZnalZ a dále v § 13 ZnalV. Pokud nám bude předložen znalecký posudek, vždy by měl po formální stránce obsahovat:

- identifikaci znalce, který posudek vypracoval,
- identifikaci orgánu, který znalce k podání posudku ustanovil, případně identifikaci fyzické či právnické osoby, která si vypracování posudku objednala,
- datum vypracování znaleckého posudku,
- podpis znalce,
- otisk pečeti – ta je znalci vyrobena na základě dokladu, který mu byl ze strany krajského soudu předán společně s rozhodnutím o jmenování¹⁶⁶,
- doložku znalce, která obsahuje označení seznamu, v němž je znalec zapsán, označení oboru, v němž je oprávněn podávat posudky a číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku,
- písemně podaný znalecký posudek musí být dále v souladu s § 13 odst. 3 ZnalV sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešivací šňůra připevněna k poslední straně posudku a přetištěna již zmiňovanou znaleckou pečeti.

Zvláštní náležitostí posudku dodaného účastníkem řízení je dle 127a OSŘ doložka znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku. Pokud je tato náležitost splněna, postupuje se při provádění tohoto znaleckého posudku stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný soudem.

---

¹⁶⁶ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 173

5.2.1 Obsahové náležitosti

Rovněž právní úpravu obsahových náležitostí znaleckého posudku nalezneme především v zákoně o znalcích a jeho prováděcí vyhlášce. Obligatorními částmi každého znaleckého posudku je nález a posudek.

Nález definuje § 13 odst. 2 ZnalV jako popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů a souhrn skutečností, k nimž při úkonu přihlížel. Požadavky kladené na obsahovou stránku nálezu úzce souvisí s přezkoumatelností znaleckého posudku. Je totiž zřejmé, ze kterých podkladů znalec při vypracování vycházel a současně pro něj tyto podklady tvoří představu o stavu spisu v době zpracování posudku pro jeho případné stvrzování. Bradáč¹⁶⁷ ve své publikaci dělí podklady na objektivní a subjektivní. Za objektivní se dají označit ty, u nichž není žádné, případně jen malé riziko zkreslení podávaných informací. Jednat se bude především o fotodokumentaci, videozáznam, plánek, či náčrt. Za subjektivní podklady jsou poté považovány především svědecké výpovědi. Je nutno je brát s rezervou a jejich pravdivost ještě ověřit jinými dostupnými metodami. V nálezu je dále nutno uvést veškeré skutečnosti, které jsou důležité pro posuzování stejně jako veškeré údaje, a to i v případě, že by nakonec nesouhlasily se závěry podaného znaleckého posudku. Nález by měl mít logickou strukturu, aby mu rozuměl jak odborník v daném oboru, tak laik, kterému bude posudek předkládán a který by z jeho závěrů měl vyvodit určité důsledky.

Druhou obligatorní částí každého znaleckého posudku je v souladu s § 13 odst. 2 ZnalV část nazvaná posudek, která je tvořena výčtem otázek, na které má znalec odpovědět s odpověďmi na tyto otázky. Pro celkovou přehlednost znaleckého posudku je žádoucí, aby na začátku posudkové části byl přesně specifikován znalecký úkol, čímž se předejde následným nesrovnalostem mezi zadavatelem a objednatelem v případě, že by se znalec některému tématu nevěnoval. Dále je vhodné v posudkové části uvést znalecké postupy, které znalce povedou ke splnění zadaného úkolu. Následně se znalec zabývá jednotlivými problémy. Bradáč doporučuje, aby znalec používal obecně

---

¹⁶⁷ BRADÁČ, A. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. ISBN 978-80-7204-704-8. s. 95

známé termíny do úrovně středoškolského vzdělání a v případě užití odborného termínu tento termín vysvětlil. Závěrem je vhodné, aby znalec všechny důležité závěry shrnul a zkoumaný děj přehledně popsal. Nedílnou součástí závěrečné části posudku jsou otázky a odpovědi, kdy znalec postupně cituje otázky, které mu byly zadavatelem položeny, a připojuje k nim odpovědi na základě provedeného znaleckého zkoumání.¹⁶⁸ Znalci přitom nepřisluší jakkoli odpovídat či hodnotit právní otázky.

Právní úprava náležitostí znaleckého posudku bude od 1. 1. 2021 jednotnější, neboť jejich výčet bude uceleně podávat § 28 zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. V prvním odstavci jsou kladeny požadavky na vlastnosti posudku spočívající v jeho úplnosti, pravdivosti a přezkoumatelnosti. Jednotlivé náležitosti jsou vyjmenovány ve druhém odstavci a jsou jimi titulní strana, zadání, výčet podkladů, nález, posudek, odůvodnění v rozsahu umožňujícím přezkoumatelnost znaleckého posudku, závěr, je-li to možné, přílohy potřebné k zajištění přezkoumatelnosti znaleckého posudku, znalecká doložka a otisk znalecké pečeti. Je zřejmé, že požadavky kladené na náležitosti znaleckého posudku se s novou právní úpravou příliš nezmění.

5.3 Podávání znaleckého posudku

Podání znaleckého posudku v sobě zahrnuje hned několik fází. Znalec musí být nejprve orgánem veřejné moci ustanoven, následuje fáze přípravná, okamžik předložení znaleckého posudku orgánu veřejné moci, který znalce ustanovil a případný výslech znalce.

Ustanovit znalce pro podání znaleckého posudku je dle § 127 odst. 1 OSŘ možné ve dvou případech, jestliže pro složitost posuzované otázky není dostačující odborné vyjádření, nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření. „V usnesení o ustanovení znalce soud stručně a přesně vymezí úkol znalce, a to určením skutečností, ke kterým se má znalec z hlediska svých odborných vědomostí a schopností vyjádřit. Není přípustné

---

¹⁶⁸ BRADÁČ, A. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. ISBN 978-80-7204-704-8. s. 101

svěřit znaleckému posouzení právní kvalifikaci těchto skutečností. Často je vhodné vymezit znalcův úkol ve formě několika přesně formulovaných otázek.“¹⁶⁹ Při vyžádání znaleckého úkonu uloží soud znalci v souladu s § 12 odst. 1 ZnalV lhůtu, ve které má být úkon proveden. Před stanovením lhůty je podle okolností nutno se znalcem projednat, zda je schopen v zamýšlené lhůtě úkon provést.

Jestliže je ustanoveno několik znalců, mohou dle § 127 odst. 1 OSŘ podat společný znalecký posudek. V takových případech znalci zpracují posudek společně a na závěr jej každý opatří svojí znaleckou doložkou a otiskem vlastní pečeti. Posudek zároveň každý ze znalců zaeviduje do svého znaleckého deníku. Také odměnu za vypracování posudku si každý znalec účtuje samostatně. Pokud se znalci ve svých závěrech shodují, postačí vypracovat jeden závěr a před orgánem veřejné moci vyslechnou jen jednoho z nich. V případě, že během zkoumání dospěli k odlišným závěrům, je nutné, aby každý ze znalců uvedl vlastní závěr s odpovídajícím zdůvodněním a znalci byli v tomto případě vyslechnuti odděleně.¹⁷⁰

Příprava k vypracování znaleckého posudku spočívá především v zajištění materiálu sloužícího jako podklad pro vypracování posudku. Znalci je ze strany soudu předán spisový materiál. Nad rámec toho občanský soudní řád v § 127 odst. 4 dává předsedovi senátu možnost uložit účastníkovi řízení, popřípadě i někomu jinému, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal nebo snášel, jestliže to je k podání znaleckého posudku třeba.

Pokud jde o samotné podání znaleckého posudku, je možné jej provést ve dvou formách, a to buď písemně, nebo ústně do protokolu. Písemná forma je možná jak v řízení před orgánem veřejné moci, tak v souvislosti s právním jednáním fyzických či právnických osob. Ústní forma znaleckého posudku je

---

¹⁶⁹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 893

¹⁷⁰ BRADÁČ, A. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. ISBN 978-80-7204-704-8. s. 113

možná pouze v řízení před orgánem veřejné moci.¹⁷¹ V občanském soudním řízení může soud podle ust. 127 odst. 1 OSŘ znalci uložit, aby posudek vypracoval písemně. Ten je poté dle § 13 odst. 5 ZnalV povinen na požádání orgánu veřejné moci osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit.

Okamžik podání znaleckého posudku se odvozuje od lhůty stanovené k vypracování, a to buď orgánem veřejné moci, případně fyzickou či právnickou osobou a závisí na formě, ve které je znalecký posudek podán. U písemného znaleckého posudku je okamžikem předložení doručení jeho stejnopisu orgánu veřejné moci, případně fyzické či právnické osobě. V případě ústně podaného posudku do protokolu je okamžikem předložení okamžik výslechu znalce.

Znalec jako odborník pro daný obor může nejobtížnější fázi znalecké činnosti spatřovat v obhajobě svého posudku, ke kterému dochází jeho výslechem před soudem. Takový výslech je nutný především v situaci, kdy vznikají jakékoli pochybnosti o správnosti či úplnosti písemně zpracovaného posudku. V odůvodněných případech se soud může namísto výslechu znalce spokojit s písemným posudkem znalce, a to za předpokladu, že „závěry uvedené ve vlastním posudku jsou náležitě odůvodněny a že jsou podloženy obsahem nálezu, že znalec vyčerpal úkol v rozsahu, jak mu byl zadán, že přihlédl ke všem skutečnostem, s nimiž se měl vypořádat, a že jeho závěry jsou podloženy výsledky řízení a nejsou v rozporu s výsledky ostatních provedených důkazů, nemají-li k posudku připomínky ani účastníci řízení (jejich zástupci) a souhlasí-li účastníci řízení (jejich zástupci) s upuštěním od výslechu znalce.“¹⁷²

Jestliže soud k výslechu znalce přistoupí, samotný výslech probíhá zpravidla tak, že se předseda znalce dotáže, zda si je vědom svého slibu a následně přistoupí k samotné výpovědi. Ve většině případů nechá předseda senátu znalce hovořit o tom, jaký byl znalecký úkol, jaké metody byly při zkoumání využity a k jakým závěrům znalec dospěl. Následně přichází otázky předsedy soudu a účastníků řízení k jednotlivým bodům posudku. Je proto nezbytné, aby byl účastníkům (v případě předložení posudku účastníkem také

---

¹⁷¹ ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8. s. 224

¹⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 22 Cdo 4452/2010

soudu) poskytnuta odpovídající doba pro seznámení se se znaleckým posudkem a aby jej všichni měli při výslechu znalce k dispozici pro potřeby nahlédnutí. Znalec totiž velmi často bude při svém výslechu odkazovat na konkrétní body posudku, což by mohlo ztížit orientaci těm, kteří nemají jeho vyhotovení k dispozici.

V praxi se setkávám se situací, kdy mi jako objednateli znalec vyhotovil znalecký posudek pro potřeby adhezního řízení. V některých řízeních je znalec následně předvolán k výslechu v trestním řízení. Jestliže soud nakonec odkáže poškozeného s jeho nárokem na náhradu škody a nemajetkové újmy do civilního řízení, není třeba vyhotovovat znalecký posudek nový. V případě potřeby je však znalec předvolán k výslechu znovu, nyní však již v řízení před civilním soudem.

5.4 Znalecký posudek předložený účastníkem řízení

Jestliže znalec podal posudek mimo řízení na základě žádosti účastníka přede dnem 1. 9. 2011, nejednalo se o provedení znaleckého posudku ve smyslu § 127 OSŘ, nýbrž o důkaz listinou § 129 OSŘ.¹⁷³ Novelou provedenou zákonem č. 218/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony bylo s účinností od 1. 9. 2011 přidáno do občanského soudního řádu ustanovení § 127a umožňující předložení znaleckého posudku účastníkem řízení. Hlavním důvodem novelizace občanského soudního řádu v této oblasti byla především hospodárnost řízení. Pokud byl do té doby znalecký posudek předložen účastníkem řízení a byl protistranou sporován, soud byl nucen ustanovit svého znalce k podání znaleckého posudku. Tento postup byl shledáván jako zatěžující a neekonomický.¹⁷⁴

V souladu s § 127a OSŘ se při provádění znaleckého posudku předloženého účastníkem řízení postupuje stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný soudem za předpokladu splnění následujících podmínek.

---

¹⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001

¹⁷⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a dále související zákony

Znalecký posudek předložený účastníkem řízení musí splňovat všechny zákonem požadované náležitosti a dále musí obsahovat doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku.

Ve většině případů si účastník řízení nechá znalecký posudek vypracovat ještě před samotným zahájením řízení pro případ mimosoudního vyřešení celé věci. Občanský soudní řád však pamatuje i na situaci, kdy účastník řízení požádá znalce o vypracování posudku až v průběhu řízení. V takovém případě soud umožní znalci nahlédnout do spisu nebo mu jinak umožní seznámit se s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku. Nezřídka se stane, že si každý z účastníků nechá vypracovat vlastní znalecký posudek, který předloží soudu. „Má-li soud při rozhodování k dispozici dva znalecké posudky s rozdílnými závěry o stejné otázce, musí je zhodnotit v tom smyslu, který z nich a z jakých důvodů vezme za podklad svého rozhodnutí a z jakých důvodů nevychází ze závěru druhého znaleckého posudku; pro tuto úvahu je třeba vyslechnout oba znalce. Jestliže by ani takto nebylo možné odstranit rozpory v závěrech znaleckých posudků, je třeba dát tyto závěry přezkoumat jiným znalcem, vědeckým ústavem nebo jinou institucí.“¹⁷⁵ Vždy tedy bude nakonec záviset na úvaze soudu, jaké posudky k důkazu připustí a jaké nikoli.

Pokud jde o náklady řízení, hradí je účastník, který znalce o vypracování posudku požádal. Jestliže je náhrada nákladů řízení přiznána právě tomuto účastníkovi, náhrada za vypracování znaleckého posudku se stanoví podle pravidel uvedených v zákoně o znalcích a jeho prováděcí vyhlášce, nikoli podle skutečně účtované částky znalcem.¹⁷⁶ Jestliže soud provedl výslech znalce, jenž znalecký posudek vypracoval na základě žádosti účastníka řízení, náleží mu za tento výslech náhrada nákladů dle § 139 odst. 2 OSŘ.¹⁷⁷

Závěrem lze s přihlédnutím k poměrně rozsáhlé judikatuře shrnout, že po provedené novele občanského soudního řádu se i na znalecký posudek předložený účastníkem řízení při splnění zákonných náležitostí pohlíží jako na

---

¹⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4543/2014

¹⁷⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 551

¹⁷⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 7 Cmo 19/2018

znalecký posudek vyžádaný soudem,¹⁷⁸ to platí i tehdy, jde-li o revizní znalecký posudek.¹⁷⁹

5.5 Revizní znalecký posudek

V návaznosti na výše uvedené si na tomto místě dovolím zastavit u doplňku znaleckého posudku a u znaleckého posudku revizního. Jestliže nebyly výsledkem znalce, případně znalců odstraněny pochybnosti o správnosti znaleckého posudku a předseda senátu nemá v úmyslu rozhodovat v rozporu se znaleckými závěry, může buď požádat o doplnění již podaného znaleckého posudku, nebo zadat vypracování tzv. revizního znaleckého posudku. Je-li od znalce po provedeném výsledku požadováno doplnění podaného posudku na základě nových skutečností, je znalec povinen vypracovat doplněk. Není přitom dovoleno vzít původní znalecký posudek zpět a namísto něj vypracovat posudek nový. V úvodu takto podaného doplňku by mělo být uvedeno, kdy znalec podal původní posudek, jestli nastaly nějaké změny v podkladech, případně jaké a čím se má doplněk zabývat. Také doplněk stejně jako původní znalecký posudek bude obsahovat část nálezovou a posudkovou včetně otázek a odpovědí na ně. I po formální stránce by doplněk znaleckého posudku měl splňovat všechny náležitosti jako znalecký posudek původní.¹⁸⁰

Revizní znalecký posudek je zvláštním typem znaleckého posudku. Na možnost jeho využití odkazuje přímo občanský soudní řád v § 127 odst. 2. Kdyby vysvětlení znalce nevedlo k požadovanému výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem. Takto ustanovený znalec musí v revizním posudku nejenom věc znovu posoudit, ale vyjádřit se rovněž ke správnosti přezkoumávaného posudku.¹⁸¹ Také revizní znalecký posudek bude obsahovat všechny náležitosti požadované u běžného znaleckého posudku. V nálezové části budou uvedeny podklady, které má znalec při zpracování

---

¹⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2015, sp. zn. 28 Cdo 4754/2014

¹⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013

¹⁸⁰ BRADÁČ, A. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. ISBN 978-80-7204-704-8. s. 124

¹⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2018, č.j. 28 Cdo 4243/2017

revizního posudku k dispozici včetně přezkoumávaného posudku. Revize přezkoumávaného posudku má několik fází. Znalec si nejprve provede řešení celé problematiky sám, bez přihlídnutí k původnímu posudku a až po jeho dokončení může hledat případné rozdíly a analyzovat jejich příčiny.¹⁸² V opačném případě by se znalec mohl při vypracování revizního znaleckého posudku nechat ovlivnit závěry toho přezkoumávaného, což by nemělo požadovaný efekt kladený na revizi. Následný výslech revizního znalce je prováděn shodně s pravidly pro výslech znalce, který podal přezkoumávaný posudek. Neliší se ani vyúčtování znalečného.

Stejně jako hodnocení znaleckých posudků předkládaných účastníky řízení je i využití revizního znaleckého posudku ponecháno zcela na úvaze soudu. Pokud soud při svém rozhodnutí nevyužije ani jednu ze shora nabízených možností a rozhodne v rozporu se znaleckými závěry, svůj odlišný názor musí náležitě odůvodnit.¹⁸³

5.6 Hodnocení znaleckého posudku

Právní předpisy upravující znaleckou činnost pravidla pro hodnocení znaleckého posudku neobsahují. Obecnou úpravu hodnocení důkazních prostředků nalezneme v občanském soudním řádu, kdy se znalecký posudek stejně jako v případě hodnocení jiných důkazů provedených v rámci civilního řízení hodnotí v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů vyjádřené v § 132 OSŘ, podle něhož soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti. Zásadě volného hodnocení důkazů jsem se v této práci věnovala již dříve, a proto si dovoluji shrnout pouze její základní myšlenku, kdy žádný z důkazních prostředků nemá přednostní postavení oproti jiným důkazním prostředkům v téže řízení, znalecký posudek nevyjímáje. „Hodnocení důkazu znaleckým posudkem spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny,

---

¹⁸² BRADÁČ, A. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. ISBN 978-80-7204-704-8. s. 124

¹⁸³ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 207

zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení.“¹⁸⁴

Závěr, který znalec uvádí ve svém posudku je pouze jeho subjektivním názorem. Soud v řízení zkoumá a rozhoduje se, zda tento subjektivní názor znalce zobjektivizuje a použije jako podklad pro své rozhodnutí. Předpokladem pro toto zobjektivizování závěru znaleckého posudku je právě jeho hodnocení ze strany soudu.¹⁸⁵ Ten může znalecký posudek hodnotit ze dvou stránek, a sice po stránce formální a věcné správnosti. Formální správnost spočívá v posouzení toho, zda posudek splňuje veškeré náležitosti, které jsou na něj kladeny a může tak být označen za znalecký posudek. V opačném případě, tedy při nesplnění formálních náležitostí by předkládaný posudek byl označen za listinný důkaz, nikoli za důkaz znaleckým posudkem. Na rozdíl od toho hodnocení věcné správnosti představuje posouzení kvality znaleckého posudku¹⁸⁶ a zahrnuje v sobě jednak hodnocení teoretických východisek, o které znalec svůj závěr opírá, hodnocení empirického základu posudku, hodnocení použitých metod a postupů a také hodnocení, zda teoretická východiska dopadají na konkrétní empirický základ.¹⁸⁷

Právě tato dvě hlediska hodnocení znaleckých posudků rozdělují odbornou veřejnost na dva oddíly. K otázce hodnocení znaleckého posudku totiž existují jak v odborné literatuře, tak v judikatuře dva názory, které si vzájemně odporují. Podle prvního názoru je soud oprávněn hodnotit pouze formální správnost posudku, jelikož se zásada volného hodnocení důkazů na věcnou správnost posudku nevztahuje a soud tak není oprávněn ji hodnotit.¹⁸⁸ Podle druhého názoru, ke kterému se přikláním i já, je soud oprávněn hodnotit v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů nejen formální správnost předloženého posudku, ale také správnost odbornou, neboli věcnou. Názor, že

---

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001

¹⁸⁵ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 218

¹⁸⁶ tamtéž, s. 214

¹⁸⁷ MUSIL, J. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika*, 2010, č. 3, dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckekeho-posudku.aspx>

¹⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, č.j. 22 Cdo 1810/2009

hodnocení znaleckého posudku by nemělo být ničím omezováno, vyslovil také Ústavní soud, podle něhož je nutno „znalecký posudek hodnotit stejně pečlivě jako každý jiný důkaz, ani on nepožívá žádné větší důkazní síly, a musí být podrobován všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale též věcné správnosti. Hodnotit je třeba celý proces utváření znaleckého důkazu, včetně přípravy znaleckého zkoumání, opatřování podkladů pro znalce, průběh znaleckého zkoumání, věrohodnost teoretických východisek, jimiž znalec odůvodňuje své závěry, spolehlivost metod použitých znalcem a způsob vyvozování závěrů znalce.“¹⁸⁹

5.6.1 Kritéria hodnocení znaleckého posudku

Kritéria hodnocení znaleckého posudku má dle Musila¹⁹⁰ trojí povahu, a sice právní přípustnost znaleckého posudku jako důkazu, důkazní význam znaleckého posudku a věrohodnost znaleckého posudku.

Při hodnocení právní přípustnosti znaleckého posudku se posuzuje, zda byla dodržena pravidla provádění znaleckého posudku předepsaná příslušnými právními předpisy. Jedná se mimo jiné o posouzení složitosti odborné otázky, která má být předmětem znaleckého zkoumání a zda k jejímu posouzení nebylo dostačující podání odborného vyjádření. Zda předložený znalecký posudek splňuje všechny formální a obsahové náležitosti na něj zákonem kladené. Dále se posuzuje, zda osoba, která znalecký posudek podala, má oprávnění k výkonu znalecké činnosti a zda nebyla vyloučena pro podjatost.

Při hodnocení důkazního významu znaleckého posudku se posuzuje relevance poznatků obsažených v předloženém znaleckém posudku ve vztahu k probíhajícímu řízení. Toto by měl soud uvažovat již při ustanovování znalce, formulaci otázek na znalce a obecně při zadávání znaleckého úkolu.

Posledním kritériem je hodnocení věrohodnosti znaleckého posudku. Jedná se o posouzení toho, do jaké míry je znalecký posudek schopen poskytnout pravdivý výsledek poznání. Věrohodnost znaleckého posudku se posuzuje podle způsobilosti znalce podávat věrohodné znalecké posudky,

---

¹⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp.zn. III. ÚS 299/06

¹⁹⁰ MUSIL, J. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika*, 2010, č. 3, dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>

úplnosti a bezvadnosti podkladových materiálů a odborné odůvodněnosti. Odborná odůvodněnost spočívá především v posouzení, zda jsou závěry znaleckého posudku dostatečně odůvodněny, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, se kterými bylo třeba se vypořádat a zda závěry předloženého znaleckého posudku nejsou v rozporu s ostatními důkazy.

5.7 Vady znaleckého posudku a jejich odstraňování

Za vadný můžeme znalecký posudek označit tehdy, pokud neobsahuje všechny náležitosti, které jsou na něj zákonem kladeny. Křístek¹⁹¹ rozděluje vady na odstranitelné a neodstranitelné. Aby se posudek dal použít jako důkaz v občanském soudním řízení, nesmí vykazovat vady neodstranitelné, které nelze, naopak od těch odstranitelných, dodatečně zhojit. Mezi neodstranitelné vady řadíme například podání znaleckého posudku osobou, která k tomu není oprávněna. Mezi odstranitelné vady lze zařadit absenci některých formálních náležitostí.

Znalecký posudek považujeme po formální stránce za vadný, pokud nesplňuje náležitosti uvedené v §13 ZnalZ a § 13 ZnalV. Jedná se zejména o situace, kdy chybí nálezová či posudková část znaleckého posudku, není připojena znalecká doložka, posudek není opatřen číslem dle znaleckého deníku, posudek není podepsán, není sešit, jeho jednotlivé strany nejsou očíslovány a k poslední straně není připojena sešivací šňůra přetištěna znaleckou pečeti.

Znalecký posudek může dále vykazovat metodické vady, například když znalec vycházel z neúplných podkladů, při vypracování znaleckého posudku nepřihlédl ke všem skutečnostem, ke kterým přihlédnout měl, podaný posudek není přesvědčivě odůvodněn, posudek je neúplný, nebo když se znalec neoprávněně zabývá právním hodnocením věci.¹⁹²

Pokud jde o odstraňování vad znaleckého posudku, již výše bylo uvedeno, že tento postup je možný pouze v případě vad odstranitelných.

---

¹⁹¹ KRÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4. s. 222

¹⁹² BRADÁČ, A. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. ISBN 978-80-7204-704-8. s. 125

V takovém případě nám právní řád dává nástroje k řešení také situace. Povinnost znalecký posudek doplnit či jeho obsah blíže vysvětlit na žádost soudu znalcům ukládá § 13 odst. 5 ZnalV. Dalším z takových nástrojů je vysvětlení znalce v souladu s § 127 odst. 2 OSŘ v případě, že je posudek nejasný nebo neúplný. Kdyby to nevedlo k výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem.

6. ÚVAHY DE LEGE FERENDA

Stejně jako celá práce bude i tato kapitola rozdělena na dvě části. Na část týkající se obecně dokazování, která je upravena především občanským soudním řádem a na část týkající se legislativních změn v oblasti znalecké činnosti.

Občanský soudní řád jako stěžejní právní předpis upravující proces dokazování je hojně novelizován a v současné době plný přílepků uměle zakomponovaných do jeho struktury. Již dlouhá léta je ze strany zákonodárců slibována nová právní úprava civilního procesu, která by měla zefektivnit a zrychlit soudní řízení. V současné chvíli je dostupný pouze věcný záměr civilního řádu soudního.¹⁹³ Pokud jde o znalecké posudky, jejich úpravu bychom našli v pátém oddíle dílu věnujícímu se dokazování. Pro objasnění skutkových otázek by nově znalece ustanovoval pouze soud. Zrušení stávajícího ustanovení § 127a občanského soudního řádu je odůvodněno tím, že znalec má být nezávislý a nestranný, nemá spolupracovat s jednou či druhou stranou a jeho ustanovení je tak vždy věcí soudu. Práva účastníků řízení jsou podle autorů věcného záměru zachována tím, že se mohou vyjádřit jak k osobě znalce, tak k podanému znaleckému posudku. Ačkoli na nové právní úpravě pracuje řada odborníků již dlouhá léta, návrh zákona, jakkoli by to situace vyžadovala, stále neexistuje. Osobně doufám, že k rekonstrukci civilního procesu dojde co nejdříve a zpřehlední se tak celé občanské soudní řízení.

Celou práci nás provází nová právní úprava znalecké činnosti účinná od 1. 1. 2021. Již v části věnované platným právním předpisům byl shrnut proces přijímání zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Téměř u každé části, u které došlo s přijetím nové právní úpravy ke změnám, jsou tyto jednotlivé změny uvedeny. V této kapitole se tedy nebudu věnovat dílčím změnám, ale změnám ze strany znalecké nejčastěji vytýkaným.

---

¹⁹³ Věcný záměr civilního řádu soudního dostupný na <https://crs.justice.cz>

Dle předsedy Komory soudních znalců ČR Vladimíra Váchy¹⁹⁴ došlo v posledních letech ke značnému úbytku odborníků ochotných zpracovávat znalecké posudky. Nová právní úprava kvalitu podávaných znaleckých posudků nezlepší, neboť je to „od začátku velmi špatně uvařená polévka, kterou nezlepší ani následně přidané koření.“ Problém Vácha spatřuje především v již zmiňovaném úbytku znalců, za posledních 10 let zhruba o čtvrtinu. Tento prudký propad nastal po přijetí zákona č. 444/2011 Sb., kdy v roce 2012 vzrostly sankce na neúměrnou výši ve vztahu k odměnám. Výše odměn a zpřísnění sankcí jsou proto dvě nejčastěji kritizované změny, které nový zákon o znalcích přináší.

V současné době činí odměna za znalecký posudek podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit, za jednu hodinu práce 100 až 350 Kč. Tato odměna by se s účinností nového zákona o znalcích měla zvýšit až na 550 Kč za jednu hodinu práce. Ve srovnání s jinými odbornými profesemi je dle mého názoru tato výše odměny zanedbatelná.

Pokud jde o zpřísnění sankcí, od roku 2021 bude znalcům hrozit až půlmilionová pokuta za přestupky spočívající například v podání neodborného či pozdě předloženého znaleckého posudku. V současné době znalci za stejné přestupky hrozila pokuta do výše 200.000,- Kč. Nárůst sankcí je tak ve zjevném nepoměru k nárůstu odměn. Opačný názor zastává bývalý ministr spravedlnosti Jan Kněžínek, který se domnívá, že „jestliže někdo má obrovský byznys ze znalecké činnosti, tak i půlmilionová sankce pro něj může být sankcí adekvátní.“¹⁹⁵

Jedním z cílů nového zákona o znalcích je bezpochyby zvýšení kvality znaleckých posudků. Tu však podle Vladimíra Váchy nemůže zvýšit povinná vstupní zkouška a vyžadovaná praxe znalce. I nyní musí znalec disponovat znaleckým minimem a současně je zkoumána jeho bezúhonnost a vysoce nadstandardní odborné vlastnosti. Jestliže však vznikne nárok komukoli, kdo

---

¹⁹⁴ Informace čerpány z rozhovoru dostupného na <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11129264015-tyden-v-justici/319281381900217/video/676249>

¹⁹⁵ Informace čerpány z rozhovoru dostupného na <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11129264015-tyden-v-justici/319281381900217/video/676249>

splňuje podmínky pro zápis a přestane platit numerus clausus, ke zvýšení kvality znaleckých posudků to nepovede. Z hlediska opakovaných kontrol znalce v pravidelných intervalech pěti let na třech vybraných znaleckých posudcích se naráží na problematiku nezávislosti znalce a na ochranu osobních dat.¹⁹⁶

S ohledem na změny, které znalce v oblasti znalecké činnosti čekají, nutno zmínit také § 46 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech cílící na znalce zapsaných do seznamu znalců dle dosavadních právních předpisů. Znalci, kteří získali oprávnění k výkonu znalecké činnosti dle současné právní úpravy, budou i nadále do seznamu jako znalci zapsáni. Všichni stávající znalci, kteří jsou zapsáni v seznamu znalců a také znalci, jejichž řízení bude zahájeno přede dnem nabytí účinnosti nového zákona o znalcích a dokončeno podle stávajícího zákona o znalcích, budou moci po dobu 5 let od nabytí účinnosti nového zákona o znalcích vykonávat znaleckou činnost. Po uplynutí této přechodné pětileté doby může dojít k zániku jejich oprávnění. K zániku oprávnění znaleckou činnost vykonávat může u těchto znalců dojít dvěma způsoby, a to uplynutím stanovené doby pěti let od nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vznikem znaleckého oprávnění podle nového zákona o znalcích ve stejném oboru a odvětví. Ustanovení dále upravuje výjimku z obecného ustanovení o vstupní zkoušce znalce. Požádá-li znalec jmenovaný podle dosavadních právních předpisů o vznik znaleckého oprávnění podle nového zákona o znalcích ještě před uplynutím přechodného období, považuje se zvláštní část vstupní zkoušky za splněnou. Takovou žádost může podat kdykoli během přechodného období.¹⁹⁷

S blížící se účinností zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a souvisejících právních předpisů se objevuje stále více odborných názorů, článků či zamyšlení znalců samotných nad novou právní úpravou výkonu jejich činnosti. Bohumil Poláček ve svém

---

¹⁹⁶ Informace čerpány z rozhovoru dostupného na <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11129264015-tyden-v-justici/319281381900217/video/676249>

¹⁹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

článku¹⁹⁸ publikovaném v dubnovém čísle Bulletinu advokacie shrnuje pět nejzávažnějších legislativně technických chyb. První chybu spatřuje v tom, že znalcům podle nové právní úpravy není umožněno vykonávat znaleckou činnost ve více oborech, odvětvích a specializacích, pokud některou činnost vykonává samostatně a další by chtěl vykonávat jako člen znalecké kanceláře. Není tak vyřešena situace, kdy je znalec jmenován pro více oborů, odvětví a specializací, což v praxi není výjimkou. Druhou chybou je odpovědnost znalce za úplnost a pravdivost podkladů dodaných dodavatelem znaleckého posudku. V tomto bodě se maximálně ztotožňuji s autorem článku, kdy za pravdivost dodaných podkladů musí být jednoznačně odpovědný zadavatel znaleckého posudku. Znalec vystupuje jako odborník na dané téma a není vždy v jeho silách, aby si úplnost a pravdivost podkladů ověřoval. Třetí chyba souvisí s přijetím nové právní úpravy pro tlumočnický a překladatelský. Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích nabyde účinnost shodně s novým zákonem o znalcích. Ačkoli do té doby byla tato dvě odvětví upravena jedním zákonem, nyní se jejich cesty rozešly mimo jiné také v oblasti odpovědnosti za přestupky. Novému znaleckému zákonu se v této oblasti dle Poláčka nedostalo takové pozornosti. Správní trestání znalců obsažené v nové právní úpravě považuje za drakonické, kdy výše pokut bude pro znalce představovat existenční záležitost. Další pochybení je spatřováno v určování znaleckého a přechodného období, o kterém již bylo pojednáno výše.

Nabízí se otázka, zda jsme se při vytváření nové právní úpravy neměli vydat podobnou cestou jako Slovensko, kde byla nová právní úprava znalecké (a současně tlumočnické a překladatelské činnosti) přijata již v roce 2004. K této otázce se již v roce 2011 vyjadřoval Ladislav Ullrich¹⁹⁹, tehdejší právník Ministerstva spravedlnosti České republiky. Po rozpadu České a Slovenské federativní republiky platil na území Slovenska stejně jako u nás zákon o znalcích a tlumočnících z roku 1967, který posléze nahradil zákon

---

¹⁹⁸ POLÁČEK, B. Krátké zamyšlení nad novým znaleckým zákonem. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 4, s. 30.

¹⁹⁹ ULLRICH, L. Měla by se ČR inspirovat slovenskou právní úpravou znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti? *Právní rádce*, 2011, dostupné na <https://pravniрадce.ihned.cz/c1-53404040-mela-by-se-cr-inspirovat-slovenskou-pravni-upravou-znalecke-tlumocnicke-a-prekladatelske-cinnosti>

č. 382/2004 Z.z., o znalcoch, tlumočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 490/2004 Z.z., kterou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z.z., o znalcoch, tlumočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů. Z uvedeného je zřejmé, že slovenský zákonodárce nevyužil možnosti upravit znaleckou a tlumočnickou činnost odděleně, ale právní úpravu ponechal v jednom právním předpisu. Mám za to, že Česká republika zvolila při rekonstrukci právní úpravy znalecké, tlumočnické a prekladatelské činnosti vhodnější způsob, když tato odvětví rozdělila do dvou právních předpisů. Každá z oblastí skýtá svá specifika a konkrétnější právní úprava na rozdíl od obecné se jeví příhodnějším východiskem pro řešení individuálních otázek té dané oblasti.

Ullrich ve svém článku představuje základní pojmy v pojetí slovenské právní úpravy. Za úkon znalecké činnosti je tak považován znalecký posudek a jeho doplnění, odborné stanovisko nebo potvrzení a odborné vyjádření a vysvětlení. Zadavatelem znaleckého posudku mohou být jak subjekty veřejnoprávního charakteru (soudy a jiné orgány veřejné moci), tak subjekty soukromoprávního charakteru (fyzické a právnické osoby). Oprávnění k výkonu znalecké činnosti vzniká znalcům při splnění dvou podmínek: zápisem do seznamu znalců a uzavřením pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem jejich činnosti. Budoucí česká právní úprava je shodná v tom, že pojištění odpovědnosti za škodu znalců bude rovněž povinné. Není však podmínkou pro zápis do seznamu znalců, nýbrž nesplnění této podmínky může mít za následek vyškrtnutí znalce. Pokud jde o práva a povinnosti znalců, právní úpravy obou států se příliš neliší. Stejně tak porušením stanovených povinností dochází v obou státech ke vzniku odpovědnosti za přestupek.

Ke všem otázkám, které stále nejsou zcela dořešeny, se v průběhu následujících měsíců bude pořádat řada odborných školení a seminářů, která by měla pomoci nejen znalcům se v nové právní úpravě lépe zorientovat. Je otázkou času, kdy se projeví příznivý či nepříznivý dopad budoucí právní úpravy na kvalitě podávaných znaleckých posudků a počtu znalců v jednotlivých oborech. Již nyní je z názorů odborné veřejnosti ale zřejmé, že

tlak na novelizaci problémových ustanovení bude s ohledem na vážnost jejich případného dopadu značný.

ZÁVĚR

Procesní dokazování je jádrem občanského soudního řízení, a proto je nutné věnovat mu značnou pozornost jak v rovině teoretické, tak při praxi samotné. Při práci jsem čerpala ze zákona, odborné literatury a judikatury, která vhodně doplňuje případné mezery v řešené materii. Pokud jde o teoretickou stránku věci, práce podává souhrnný obraz o tom, co vlastně dokazování je, jakými základními principy se řídí, z jakých fází se skládá spolu s uvedením základních důkazních prostředků. Celý výklad je doplněn o praktické zkušenosti načerpané z odborné literatury či mé vlastní praxe. Praktické poznatky jsem načerpala také z četné spolupráce se soudními znalci, což bylo také důvodem pro vypracování této práce. Cílem bylo podat komplexní pohled na oblast znalectví. Představit proces vzniku oprávnění k výkonu znalecké činnosti, jeho případné pozastavení a zánik. Soustředit se na jednotlivá oprávnění a povinnosti znalců, která jsou s výkonem znalecké činnosti neodmyslitelně spjata. Zohlednit možnost spáchání přestupků za porušení takto stanovených povinností. Zaměřit se na znalecký posudek jako výsledek znalecké činnosti znalce se vším, co k němu přísluší, jako jsou jeho vlastnosti či podstatné náležitosti. S ohledem na rozsah zpracovávaného tématu okrajově pojednat o revizním znaleckém posudku a znaleckém posudku předkládanému účastníkem řízení. Následně se oklikou vrátit k oblasti dokazování a ozřejmit proces hodnocení konkrétního důkazu, a sice právě znaleckého posudku, jeho případné vady a jejich odstraňování.

Na úplný závěr jsou v kapitole věnující se zamýšlené právní úpravě oblasti dokazování a znalecké činnosti předestřeny jednak připravované změny civilního procesu a jednak již platný zákon o znalcích, který nahradí současnou právní úpravu, především pak jeho nejčastěji vytýkané nedostatky ze strany samotných znalců. Veškerá kritika vzniku nové právní úpravy je v současné chvíli již zbytečná, ale zůstává otázkou, co dobrého nová právní úprava do oblasti znalectví přinese a zda neměli být do procesu její tvorby od počátku přizváni znalci, kterých se přednostně dotýká.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
instrukce	Instrukce č. 8/2017 Ministerstva spravedlnosti ČR o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků
OZ, občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ, občanský soudní řád	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
TrZ, trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Ústava	zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ZnalV, prováděcí vyhláška	vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících
ZnalZ, zákon o znalcích	zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. Seznam použité literatury

BARTONÍČKOVÁ, K.; KŘIVÁČKOVÁ J. Koncentrace civilního soudního řízení zavedení zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, č. 17, s. 611.

BÍLEK, P; JINDŘICH, M.; RYŠÁNEK, Z.; BERNARD, P. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. 922 s. ISBN 978-80-7400-689-0.

BRADÁČ, A. a kol. *Soudní znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. 242 stran. ISBN 978-80-7204-704-8.

BRTNÍK, S. Materiální a formální pravda v současném soudním procesu. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 10, s. 42.

DAVID, L. et al. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 2 sv. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-460-4.

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9

DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. 191 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-148-2.

Důvodová zpráva k zákonu č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků.

Důvodová zpráva k zákonu č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a dále související zákony.

Důvodová zpráva k zákonu č. 444/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

HAMULÁKOVÁ, K. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. 191 s. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6.

HROMADA, M. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2013. 112 s. ISBN 978-80-7400-463-6.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. VI, Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. 2046 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

KINDL, M.; ŠÍMA, A.; DAVID, O. *Občanské právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 407 s. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-098-7.

KŘÍSTEK, L. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 331 s. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-042-4.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení sporné: občanský soudní řád (§ 1 až 250l), zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1088 s. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-986-1.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

MACUR, J. Civilní proces a zásada projednací. *Bulletin advokacie*, 1997, č. 1, s. 13.

MACUR, J. *Kompenzace informačního deficitu procesní strany v civilním soudním sporu*. Brno: PF MU v Brně, 2000. 253 s. ISBN 80-210-2276-0.

MACUR, J. Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novel občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 1, s. 6.

MACUR, J. *Postmodernismus a zjišťování skutkového stavu v civilním soudním řízení*. Brno: PF MU v Brně, 2001. 219 s. ISBN 80-210-2539-5.

MACUR, J. *Zásada projednací v civilním soudním řízení*. Brno: PF MU v Brně, 1997. 233 s. ISBN 80-210-1628-0.

MIKULCOVÁ, L. Nesporná tvrzení v civilním soudním řízení. *Právní rozhledy*, 2004, č. 13, s. 504.

MUSIL, J. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika*, 2010, č. 3, dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>.

POLÁČEK, B. Krátké zamyšlení nad novým znaleckým zákonem. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 4, s. 30.

ROZEHNAL, A. *Strategie civilního procesu*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. 258 s. ISBN 978-80-7380-713-9.

SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0.

SVOBODA, K. a kol. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. V Praze: C. H. Beck, 2014. 432 s. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-279-3.

SVOBODA, K. Limity aktivního dokazování soudem. Může si soud v civilním řízení dokazovat, co chce? *Právní rozhledy*, 2007, č. 15, s. 562.

SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0.

SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1627 s. ISBN 978-80-7400-673-9.

SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2019. 712 s. ISBN 978-80-7400-733-0.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, P. Znalci a jejich trestní odpovědnost. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 9, s. 15.

ŠEVČÍK, P. a ULLRICH, L. *Znalecké právo*. V Praze: C.H. Beck, 2015. 354 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-539-8.

ULLRICH, L. Měla by se ČR inspirovat slovenskou právní úpravou znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti? *Právní rádce*, 2011, dostupné na <https://pravniradce.ihned.cz/c1-53404040-mela-by-se-cr-inspirovat-slovenskou-pravni-upravou-znalecke-tlumocnicke-a-prekladatelske-cinnosti>

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 9. vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1.

WINTEROVÁ A. Znalec a znalecký posudek v občanském soudním řízení. *Soudce*, 2017, č. 1, s. 8.

2. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 119/1873 ř. z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního

Zákon č. 113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní) ve znění předpisů jej měnících a doplňujících do dne 31. 12. 1947

Nariženi vlády č. 269/1939 Sb., o seznamech stálých soudních znalců

Zákon č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnicích

Nariženi vlády č. 76/1950 Sb., o odměně a náhradě hotových výloh stálých přísežných znalců a tlumočniců

Zákon č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočniců

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnicích

Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnicích

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 382/2004 Z.z., o znalcoch, tlumočnících a překladatel'och a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Vyhláška č. 490/2004 Z.z., kterou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z.z., o znalcoch, tlumočnících a překladatel'och a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 322/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákon

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech

Zákon č. 227/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech

Zákon č. 218/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 444/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Vyhláška č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Instrukce č. 8/2017 Ministerstva spravedlnosti ČR o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků

Zákon č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích

Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

3. Seznam použité judikatury

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp.zn. 29 Odo 164/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 2008, sp.zn. 28 Cdo 1885/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2004, sp.zn. 22 Cdo 2554/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2007, sp.zn. 25 Cdo 1143/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2893/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998, sp.zn. 21 Cdo 1009/1998

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 20 Cdo 460/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp.zn. 31 Cdo 4616/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2310/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2009, sp. zn. 23 Odo 1722/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 2016, sp. zn. 22 Cdo 3541/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2011, sp.zn. 22 Cdo 883/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3075/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2003, sp. zn. 22 Cdo 136/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2516/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 32 Cdo 3757/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 7 Tdo 109/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4505/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2012, sp. zn. 28 Cdo 665/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1862/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1329/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 33 Cdo 3368/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2006, sp. zn. 21 Cdo 731/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 29 Odo 801/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2016, sp. zn. 32 Cdo 2410/2016

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. I. ÚS 2568/07

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 23.12.1980,
publikované ve sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1/1981

Nález Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2008, sp. zn. II. ÚS 323/07

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1998, sp. zn. 3 Cdon 385/96

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 4. 4. 1974 sp. zn. 11 To 5/74

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 6. 2003, sp. zn. I ÚS 178/03

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13. 6. 1988, sp. zn. 3 To 12/88

Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 12. 2006, sp. zn. II. ÚS 356/06

Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2003, sp. zn. I. ÚS 360/03

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 2964/12

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 29 Cdo 558/2017

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. II. ÚS 35/03

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 22 Cdo 4452/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4543/2014

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 7 Cmo 19/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2015, sp. zn. 28 Cdo 4754/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2018, sp. zn. 28 Cdo 4243/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06

4. Seznam použitých internetových zdrojů

www.ceska-justice.cz/2019/08/delka-civilniho-rizeni-loni-opet-klesla-trestni-se-prodlouzilo/

cs.wikipedia.org/wiki/Notorieta

www.psp.cz

www.kszcr.cz

www.uniesoudnichznalcu.cz

www.azo.cz

www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx

www.ceskatelevize.cz/porady/11129264015-tyden-v-justici/319281381900217/video/676249

www.pravniradce.ihned.cz

5. Seznam ostatních zdrojů

Komentář k projednávání návrhu zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech v PSP dne 25. a 29. května 2018

Věcný záměr civilního řádu soudního

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – rozhodnutí o jmenování znalcem

Příloha č. 2 – rozhodnutí o pozastavení práva vykonávat znaleckou činnost

Příloha č. 1

Krajský soud v Plzni
Vešlavínova 40, 306 17 Plzeň

Čj.: Spr 513/2017-61

V Plzni dne 13. 9. 2017

Rozhodnutí

Předseda Krajského soudu v Plzni rozhodl v souladu s § 67 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, a podle ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s ustanovením § 5 odst. 1 téhož zákona ve věci žádosti MUDr. P. R., Ph.D., nar. ...., trvale bytem ... (dále jen „žadatel“), o jmenování znalcem pro obor zdravotnictví, odvětví chirurgie, specializaci plastická, estetická a rekonstrukční chirurgie

t a k t o :

Žadatele j m e n u j i znalcem pro

obor: Zdravotnictví

odvětví: Chirurgie

specializaci: Plastická, estetická a rekonstrukční chirurgie.

Odůvodnění:

Vzhledem k tomu, že žádosti žadatele bylo v plném rozsahu vyhověno, neobsahuje rozhodnutí v souladu s ustanovením § 68 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, odůvodnění.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí je možné podat k předsedovi Krajského soudu v Plzni odvolání, a to do 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. O odvolání rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti České republiky.

Mgr. Miloslav Sedláček, v.r.
předseda Krajského soudu v Plzni

Za správnost vyhotovení :
Hana Vacíková

Příloha č. 2

KRAJSKÝ SOUD V PLZNI Velešlavínova 40, 306 17 Plzeň

Datová schránka ID: yaraba4
E-mailová podatelna: podatelna@ksoud.plz.justice.cz

Čj.: Spr 2025/2017-13

V Plzni dne 30. 11. 2017

Předseda Krajského soudu v Plzni, jako příslušný správní orgán (dále „správní orgán“) podle § 10 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále „správní řád“) a § 20 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o znalcích a tlumočnících“ nebo také „Zákon“), vydává podle § 67 správního řádu v řízení o žádosti MUDr. V. Š. o pozastavení práva vykonávat činnost znalce, toto

rozhodnutí:

Žádosti znalce, kterým je MUDr. V. Š., nar. ..., výkonem znalecké činnosti ... (dále jen „Znalec“), o pozastavení práva vykonávat činnost znalce, uplatněné dne 28. 11. 2017, se v souladu s ust. § 20 odst. 2 Zákona vyhovuje a právo vykonávat činnost znalce se Znalci pozastavuje ode dne 1. 1. 2018 na dobu trvání vážných zdravotních důvodů, nejdéle však do 30. 7. 2018.

Odůvodnění:

Na základě žádosti Znalce ze dne 21. 6. 2017 o pozastavení znalecké činnosti do 31. 12. 2017 z vážných zdravotních důvodů vydal správní orgán dne 23. 6. 2017 pod č. j. Spr 2025/2017-5 rozhodnutí, kterým rozhodl o pozastavení práva Znalce vykonávat znaleckou činnost do 31. 12. 2017.

Dne 28. 11. 2017 obdržel správní orgán od Znalce žádost o prodloužení pozastavení práva vykonávat činnost znalce do 30. 7. 2018, a to z důvodu trvajících pracovní neschopnosti po prodělané onkologické léčbě.

Podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o znalcích a tlumočnících, *ministerstvo spravedlnosti nebo předseda krajského soudu rozhodne o pozastavení práva vykonávat činnost znalce (tlumočnicka), pokud o to znalec (tlumočnick) z vážných důvodů sám požádá, nejdéle však na 4 roky.*

S ohledem na výše uvedené správní orgán dospěl k závěru, že na straně Znalce existují vážné důvody pro pozastavení činnosti ve smyslu § 20 odst. 2 zákona o znalcích a tlumočnících, a proto v souladu s cit. ust. Zákona žádosti Znalce vyhověl a právo vykonávat činnost znalce mu tímto rozhodnutím pozastavil, resp. prodloužil pozastavení jeho práva vykonávat znaleckou činnost ode dne 1. 1. 2018 na dobu trvání zdravotních důvodů, nejdéle však do 30. 7. 2018.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je možné podat k předsedovi Krajského soudu v Plzni odvolání, a to do 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. O odvolání rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti České republiky.

Po dobu pozastavení práva vykonávat činnost znalce nesmí Znalec vykonávat znaleckou činnost (§ 20 odst. 4 Zákona).

Znalec může kdykoli po odpadnutí překážek výkonu znalecké činnosti požádat o ukončení pozastavení práva vykonávat činnost znalce.

Mgr. Miloš Sedláček, v.r.
předseda Krajského soudu v Plzni

Za správnost vyhotovení :
Hana Vacíková

NÁZEV RIGORÓZNÍ PRÁCE, ABSTRAKT A KLÍČOVÁ SLOVA V ČESKÉM JAZYCE

Dokazování v civilním procesu se zaměřením na znaleckou činnost

Abstrakt

Rigorózní práce je rozdělena na dvě části. První část se věnuje obecně dokazování v civilním procesu a při jejím zpracování bylo hlavním cílem komplexně pojednat o základních otázkách dokazování v civilním procesu jako postupu soudu při zjišťování skutkových okolností. Pozornost je zaměřena především na vymezení základních pojmů jako je dokazování, důkazní prostředky, povinnost tvrzení a povinnost důkazní a s nimi spojené břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Důraz je dále kladen na základní principy ovládající proces dokazování a jeho základní fáze, kterými jsou navržení důkazu, jeho opatření, provedení a následné zhodnocení. Na závěr první části práce je uveden demonstrativní výčet jednotlivých důkazních prostředků společně s jejich stručnou charakteristikou.

Druhá část práce je zaměřena na téma znalecké činnosti a vše s touto činností související. Nejprve je shrnut historický vývoj znalectví v českých zemích od prvních zmínek, přes současnou právní úpravu účinnou na území České republiky již téměř 53 let až k právní úpravě účinné od 1. 1. 2021. Podstatná část je dále věnována osobě znalce, podmínkám vzniku, pozastavení a zániku oprávnění k výkonu jeho znalecké činnosti, právům a povinnostem, která jsou s výkonem znalecké činnosti spojena a na ně navazující právní odpovědnosti. Další část poskytuje celkový obraz o znaleckém posudku jako výsledku znalecké činnosti, především o jeho podstatných vlastnostech a náležitostech. S ohledem na první část práce byla do této části zahrnuta rovněž problematika znaleckého posudku předkládaného účastníkem řízení a hodnocení znaleckého posudku jako důkazního prostředku v civilním řízení.

Závěrem byl prostor věnován nastávající právní úpravě s úvahou o jejím budoucím fungování včetně shrnutí o nejčastěji vytýkaných nedostacích ze strany samotných znalců a odborné veřejnosti.

Klíčová slova: dokazování, znalec, znalecký posudek

NÁZEV RIGORÓZNÍ PRÁCE, ABSTRAKT A KLÍČOVÁ SLOVA V ANGLICKÉM JAZYCE

Evidence in civil proceedings focused on expert activities

Abstract

The rigorous thesis is divided into two parts. The first part focuses on presenting evidence in civil proceedings in general and, during its processing, the main purpose was to comprehensively address the basic issues of presenting evidence in civil proceedings as a court procedure in finding facts. Attention is focused primarily on the definition of basic concepts such as presenting evidence, means of proof, duty to assert and duty to prove, as well as burden of assertion and burden of proof related thereto. Emphasis is also placed on the basic principles governing the process of presenting evidence and its basic phases, that is applying, obtaining, implementing and subsequently evaluating evidence. At the end of the first part of the thesis there is a demonstrative list of individual means of proof together with their brief characteristics.

The second part focuses on the topic of expert activity and everything related to this. Firstly, the historical development of expert knowledge in the Czech lands is summarized from when first mentioned, then the current legislation effective in the Czech Republic for almost 53 years right through to the legislation effective from 1 January 2021.

A substantial part is also devoted to the expert, the conditions of establishment, suspension and termination of authorization to perform expert activities, rights and obligations associated with the performance of expert activities and related legal responsibilities.

The next part provides an overall picture of the expert opinion as a result of the expert activity, especially its essential characteristics and elements. With regard to the first part of the thesis, the issue of the expert opinion submitted by the party to the proceedings and the evaluation of the expert opinion as means of proof in civil proceedings were also included in this part.

In conclusion space was devoted to the upcoming legislation with consideration of its future functioning, including a summary of the

shortcomings most frequently criticized by the experts themselves and the professional public.

Keywords: evidence, expert, expert opinion